

198

198

BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

Revistă Periodică Eclesiastică.

A

SÂNTULUI SINOD AL S-TEI BISERICI AUTOCEFALE ORTODOXE
ROMÂNE.

ANUL AL XXII-lea, No. 6.

60

XXII - 1898

SEPTEMBRIE.

TABELA MATERIILOR

	Pag.
1 Viața și scrierile lui Teodoret	481
2 Andrei Șaguna	497
3 Ulfila Viața și doctrina sa	506
4 Istoria Bisericească a lui Teodoret	518
5 Păcatul Original	545
6 Massillon.	556
7 Tesă de licență	566
8 Copie după ordinul Sf. Mitropolii către P. C. Protoereu al plășei de sus din Capitală.	580
9 Rap. P. C. Prot. al plășei de jos din Capitală către Sf. Mitropolie	583
10 Copie după ord. Sf. Mitropolii către P. C. Pro- toereu al plășii de jos din Capitală	587
11 Donațiuni	589

BUCUREȘTI
BISERICA
TIPO-LITOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI
SECȚIA ISTORIE
1898
A. D. V. I. R. P. R.

VIATA ȘI SCRIERILE LUI TEODORET.

—♦—

Studiul Istoriei Bisericești este absolut indispensabil oricărui cleric. De la începutul creștinismului au existat în Biserica creștină bărbați culti, cari înțelegând importanța istoriei creștinismului ne-au lăsat monumente neperitoare, din care noi și până astăzi cunoștem evoluțiunile pline de suferinți, persecuții, arbitrarități, expulzări, exilări și confiscări ce le-au îndurat mai mulți seculi creștinii. Cunoștința acestor faze, prin care au trecut viața creștinilor sînt piatra unghiulară pe care-i clădită Instituția Creștinismului—credința tare și nestrămutată în Invățătura Domnului și Dumnezeuului creștinilor, Iisus Christos—. Cu cât studiază cine-va mai amănunt și mai profund evenemintele produse în viața de seculi a creștinismului, cu atât se întărește mai mult în adevărul sigur și necombătut, că Religia creștină nu este o învățătură omenescă, ci Dumnezeu-escă; nu este un sistem religios inventat spre a apăsa și încătușa omenirea, sclăvind'o la picioarele unor tirani, ci din contra este o instituție bine-făcătoare omenirei, proclamând principiul cu totul opus sistemului vechi de tiranie, ca egalitatea între omeni, libertatea conștiinței individului, înfrățirea omenirei prin adevărurile universale cuprinse în

Sfintele Evanghelii, cultivarea și educarea intelectuală și morală a omului prin înaltele precepte ale moralei creștine. Numai până unde a străbătut lășirea creștinismului, numai până acolo întâlnim civilizație adevărată, cultură serioasă, viață demnă omenescă, viață socială morală, guvernăminte, legislațiuni și instituțiuni vrednice de om ca ființă cugetătoare și capabilă de progres. Restul omenirii, deși în majoritate, trăește încă tot în sfera barbariei, a arbitrarului, a puterii, violenței, apropiindu-se mai mult de viața animală, de cât de cea a unei ființi menite a se tot desăvârși mereu, până să ajungă la acel grad de fericire, numindu-se fii și clironom al lui Dumnezeu. Acest adevăr real ni-l înfățișază în totă plinitudinea Istoria Bisericii lui Christos. Dreptii, cuvioșii, martirii și sfinții, sînt dovadă pipăită. Chiar dacă ar lua în considerare cine-va numai acest fapt: cum adică creștinismul s'a propagat, respândit și lășit cu atâta repejune, tocmai la popóarele cele mai culte, cum a desființat treptat sclavia dintre creștini, cum a desființat religii vechi, deprinderi și obiceiuri de seculi, ce nu se potriviau cu demnitatea omului, cum a distrus și răsturnat instituții sociale ce țineau omenirea legată și supusă voinței unuia, cum a abrogat cu timpul privilegiile și preținsele drepturi de sînge din clasele omenirii; dacă, ȓic, ar lua cine-va în considerație numai aceste bunuri și folóse reale ce a adus creștinismul omenirii, ori cât ar fi de fanatic și prevenit ori predominant de idei contrare creștinismului, va trebui cu necesitate a recunoște, că creștinismul nu este operă omenescă, că chiar prefacerile aduse în viața popórelor ce l'a îmbrășosat, sînt un fapt neexplicat față cu acțiunea și înriurirea celor-l-alte religii asupra vieții omenestii. Suntem dar, mai clar vorbind, în fața unui miracul. Singură mintea omenescă nu putea produce ori concepe asemenea adevăruri înalte ce cuprinde creștinismul, simple și pricepute de toți; iar forța fizică, brutalitatea ori puterea armată, nu puteau aduce aceste reforme atât de bine-făcătoare omului.

Până la Christos a fost și civilizație, după felul ei în omenire, și capacități legislative, filosofice, teologice și cu toate acestea omenirea zăcea în cea mai cumplită barbarie, la capriciul celui mai tare și mai dibaci în a stăpâni pe

alții. Acest rezultat ni-l da ca fapt pozitiv istoria omenirei până la Christos. Cum prin creștinism numai s'a adus atâtea îmbunătățiri până acum în 19 secole? Și câte ne va mai aduce în viitor? Pentru că creștinismul este un izvor nesecat, este un sôre ce nu apune, este o putere ce perpetuu mișcă pe om spre înaintare și desăvîrșire. Rămâne dar constatat, că numai prin creștinism a ajuns omenirea a se mântui de starea păcătôsă în care trăia de vécurl, că numai cu creștinismul și prin creștinism omenirea pôte aspira la un viitor încă și mai fericit, de cât cel obținut până în prezent. Nu ș'a însușit încă omenirea pe deplin creștinismul, orî mai științific exprimându-ne, nu s'a aplicat de creștini încă de cât părți din învățătura dumnezească a lui Christos. Acesta-i faptul real probat de seculi, că creștinismul are menirea orî scopul de a mântui pe deplin omenirea de tôte lipsurile materiale și morale de care suferă. Nu este dar un miracol Creștinismul? Incerce-se necredincioșii a proba contrariul! Faptele petrecute aș trecut în domeniul pozitivității, și prin urmare orî-ce sforțare de argumentare ar fi o copilărie, ar fi a tăgădui ceea ce a fost și este. Creștinismul dar este un miracol, considerat în efectele sale salutare ce a adus omenirei.

Studiul istoriei Bisericii lui Christos este dar de o importanță fôrte mare, atât pentru orî-ce creștin, dar mai ales pentru clericî, meniți a-i desfășura și în viitor folósele ce sînt predestinate a se realiza asupra omenirei de creștinism. Bărbații bisericești, carî s'a ocupat cu espunerea vieței creștine, se numesc istoricî bisericești. Cel întăi istoric bisericesc, care ne-a lăsat date și fapte de o mare valóre chiar la începutul Creștinismului este Sf. Apostol Luca, în cartea sa «Faptele Apostolilor». După el, locul de onóre 'l ocupă Eusebiu Pamfil, care ne-a descris după monumente și acte pozitive de la început viața și peripețiile Creștinătăței până la învingerea lui Liciniu (324) de Sf. Marele Constantin. Posteritatea cu dreptul i-a dat numirea de «Părînte al Istoriei Bisericești». Acéstă însemnată operă este deja tradusă și tipărită de către Înalt Prea Sântitul Metropolitan al Ungro-Vlahiei și Primat al României D. D. Iosif Gheorghian. Înalt Prea Sântia Sa în dorul și dragostea ce are de a se cultiva și instrui cât mai mult și mai să-

nătos în principiile Ortodoxismului, clerul român, din tineretele sale și până în prezent s'a ocupat și se ocupă mereu cu îmbogățirea literaturii bisericești naționale, traducând și imprimând cu spesele sale opere de valoare pentru clerul nostru. Tot Înalt Prea Sfinția Sa ne-a mai dat de curind la lumină în traducere Română și pe istoricul Sozomen, care a scris Istoria Bisericească de la 323 până la 439.

Asupra ambelor scrieri istorice, traduse și imprimate de către Înalt Prea Sfinția Sa, Dl. profesor Gârbovicenu a făcut câte o dare de semnă, descriind viața autorilor și cuprinsul cărților istorice în această revistă.

Găsind și eu în Biblioteca Facultății noastre de Teologie un manuscris cuprindând traducerea în românește a istoricului bisericesc Teodoret, Episcop al Cyrului, care-i o continuare a istoriei lui Eusebiu și cuprinde un secol întreg și cinci ani, adică de unde a încetat Eusebiu 325 și până la 429, m'am hotărit a-l publica spre a avea la îndemână iubitorul de studii istorice complete, isvórele originale ale celor cinci secole de la începutul Creștinismului. Acest manuscris este venit în biblioteca Facultății noastre din biblioteca fostului seminar de Huși, cu ocazia desființării aceluși seminaru, trecând totă acea bibliotecă la Facultatea de Teologie împreună cu cea de la Seminariul din Buzeu, desființat și acesta cu aplicarea legii clerului și a Seminariilor. În biblioteca de Huși a fost depus acest manuscris, împreună cu altele, de către fostul Episcop al Hușilor, Meletie Istrate, fost Arhidiacon al neuitatului model de păstorie spirituală Veniamin Costache, Metropolitul Moldovei (1801—1842). Metropolitul Veniamin nevoit de către Domnul Mihai Sturdza a dimisiona, s'a retras pentru restul vieții la Monastirea Slatina în 1842. De la acest timp și până la 1846 anul morții sale, acest renumit și mare Metropolit al Moldovei, deși în tot decursul păstoriei sale n'a încetat de a scrie, traduce și imprima cărți folositoare de suflet pentru turma sa, ajutând și pe alți mulți și cu sfatul și cu fapta la tipărirea de cărți de tot felul, n'a lăsat deprinderea sa de a se ocupa neîncetat cu cartea și după ce s'a dimisionat. Retras în singurătate, ca în surgun, își petrecea restul vieții traducând opere de ale Sf. Părinți clasici spre luminarea clerului. Între alte multe traduceri, ce se păstrează în biblioteca Fa-

cultăței, am dat și peste acest manuscris, și fiind-că Inalt Prea Sfințitul Metropolit al Ungro-Vlahiei și Primat al României D. D. Iosif Gheorghian începuse imprimarea istoricului Eusebiu, am socotit și eu că este bine și de folos atât pentru cler în genere, iar mai ales pentru tinerii noștri studenți, teologi, de a le pune la dispoziție și această scriere a lui Teodoreț—Istoria Bisericească în V cărți ori cinci cuvinte cum se numește de alții, cu scop de a se continua firul istoriei Bisericești, după isvórele vechi originale ce ni s'au păstrat. Mai posed și un alt manuscris tot în românește intitulat: «*Carte numită Istorie Bisericească, acum intru a de Dumneșeu bine-cuvîntată, Domnie Io Nicolae M. V. și întru arhipăstoria Pr. Mitrop. al Ungro-Vlahiei Chir Grigorie, scósă din elinește de mine nevrednicul Macarie Ieromonah, arhimandriț al Sf. Mitropolii din București, în Sf. Mítropolie, la anul 1787. Mai 25*».

Am preferit a imprima traducerea făcută de meritosul Metropolit Veniamin Costache, atât pentru că este mai nouă, cât și pentru că această trudă și ostenelă literară a acelui mare prelat, este ultima sa lucrare. Metropolitul Veniamin bătrân și întristat în sufletul său nobil de modul nedemn, și pot dice barbar, cu care a fost îndepărtat de la turma sa iubită, ducându-se în Monastirea Slatina, a îmbrăcat curînd schima schivniciei, lăsându-se de bună-voe și abținându-se de la ori-ce servicii Ierarhice, ș'a pus ca Egumen Monastirei Slatina pe iubitul său ucenic Arhidiaconul Meletie Istrate, iar el s'a prostit, cum se dice în limba monachală, de bună voe, supunându-se ascultărei ucenicului său. Când Metropolitul Veniamin a tradus pe Teodoreț era deja schivnic. Multe pagini din manuscris sînt scrise de însăși mîna lui, deși era acum bătrân, majoritatea textului însă este scris de alte mîni. Acesta însemnă că Metropolitul Veniamin dicta traducerea, iar iubitul său ucenic și acum stareț al său—Meletie Istrate—scria. Cunosc scrierea și a unuia și a altuia. Am mai întălnit și altă mîna în manuscris, care-î de sigur a camardinerului său, cum se numiau pe atunci secretarii de pe lângă Metropoliți.

Pe manuscris se citește la început: *S'a ū început tălmăcirea tomului al treilea în 25 Ghenarie 1845.*

Iar la sfârșit găsesc nota următoare: *Sfârșitul Bisericeștei Istorii*.

Din acestea rezultă că Metropolitul Veniamin a terminat această traducere cu puține luni înaintea morței sale. Fie dar tuturor reprezentanților Bisericii lui Christos acest neîntrecut soldat al său pildă de muncă, hărnicie, onestitate, milostenie, blândețe și iubire de țară, nedepunând arma din mână, apărând cu tărie și cu sacrificiul său Biserica lui Dumnezeu până ș'a dat trupul său pământului, iar sufletul în mâinile lui Dumnezeu!

Traducerea Metropolitului Veniamin este strict literară, sacrificând chiar pe alocurea geniul limbei noastre, iar acesta numai pentru a fi exactă cu originalul. Frasele sînt lungi, adese greū de înțeles, traducend din scurt structura sintaxului grec. Așa traducea el în tot-déuna, pentru că îndepartarea de la text o socotia ca o deviere de la ideia Ortodoxă a autorului. Limba este populară, întrebuițază cuvinte vechi, dar întălnim și neologisme, apoi provincialisme sînt la fie-care pas. În imprimarea acestei traducerii nu-mi am permis a corija ceva, spre a putea fi imprimatul oglinda fidelă a lucrării sale. Abia pe ici colea am îndreptat unele numiri proprii, am explicat unele cuvinte eșite astă-đi din întrebuițare și am lămurit câte-va locuri obscure. Am avut în tot-déuna sub ochi textul original al lui Teodoret. Θεοδώριτου ἐπισκόπου Κύρου καὶ Εὐαγρίου σχολαστικοῦ ἐκκλησιαστικῆ ἱστορία, ἐκλογαὶ ἀπὸ τῶν ἱστοριῶν Φιλοστοργίου καὶ Θεοδώρου, ediția greco-latină critică a lui Henricus Valesius, imprimată în Moguntia la 1679.

După acestea, acum ne mai rămâne să descriem pe scurt viața lui Teodoret, autorul scrierei, care-i plină de peripeții, precum și însemnătatea istoriei ce ne-a lăsat acest erudit bărbat al Bisericii.

Nu cunoștem exact anul nașterii sale, dar știm că este Antiohian și probabil născut la 383 după Christos. Fabricius ¹⁾ susține că ar fi născut la 393. Macedoniū Ascetul spune că a fost născut și numit Teodoret în urma rugăciunii părinților săi, carii n'aveau copii. Θεοδώρητος însemnă

¹⁾ Bibliotheca Graec. vol. VII, pag. 430.

dăruit de Dumnezeu, de aceea a și fost menit a servi lui Dumnezeu totă viața sa. Din tinerețele sale a fost instruit în totă cultura timpului și a intrat curînd în Monastirea Euprepia aprópe de Antiohia. Ast-fel consacrándu-se lui Dumnezeu n'a ieșit din monastire pánă la etatea de 30 de ani, când a fost lector și hirotonit Diacon. Aci în Monastirea Euprepia s'a dat cu totul studiilor teologice și cu predilecție citia scrierile Sf. Ioan Hrisostom, din care adăpându-se deveni un emul al seú în oratorie. Fama despre el curînd s'a răspândit în acele margini, în cât veniaú din depártări creștinii spre a'l asculta și admira. Studiul principal însă căruia s'a aferosit a fost interpretarea Sf. Scripturii a Vechiului și Noului Testament. Direcția sa în explicarea Sf. Scripturii era cu totul opusă scólei Alexandrine, plácându-i mai mult interpretarea reală și literală a scripturei, de cât cea mistică, și în acéstă privință a imitat și chîar póte întrecut și pe Sf. Ioan Chrisostom. Reputația sa deja era mare, de aceea Alexandru Episcopul Antiohiei l'a hirotonit Diacon și l'a îndatorit a predica în public. Incețând din viață episcopul din Cyru—cetate la Eufurul Siriei— a fost ales și hirotonit episcop al ei de către Teodot al Antiohiei. Acest fapt avu loc la 423, după cum susțin Baronius și Tillemont și a păstorit în episcopatul seú 25 de ani. În tot timpul episcopatului seú era preocupat cu combaterea multelor eresii ce bántuiau pe atunci Orientul și cu convertirea lor la Ortodoxism. Iată cum descrie el însuși activitatea sa pastorală către Leon Papa Romei, în Epistola 113: «Divina mihi succurrente gratia supra mille animas a Marcionis morbo liberavi, multasque alias, quae Aarii et Eunomii partibus adhaeserant ad Christum Dominum perduxi. Et octingentarum ecclesiarum pastor Constitutus sum (tot enim Cyrus habet parochias) in quibus lolium nullum relictus est, sed omnibus Haereticorum erroribus grex noster ereptus est. Novit qui omnia videt, quod lapides a nefandis Haereticis in me coniectas exceperim, quam multis in urbibus Orientis certamina mihi subeunda fuerint adversus Gentiles, adversus Iudaeos, adversus omnes Haereticorum errores».

Din cauza împrejurárilor a avut a suferi multe lovituri de la eretici, schismatici și de la cei puternici ai zilei, pánă

ce în fine prin calomniile a fost și condamnat ca eretic în Sinodul din Efes de la 431. În contra tuturor calomniilor și atacurilor nedrepte a trebuit să se lupte și să se apere. În epistola 84 adresată către Leon papa Romei iată cum se apără arătând ce a făcut și pentru Biserică și pentru societate și cum s'a purtat ca păstor. «Episcopatu tot annis gesto non domum aquisivi, non agrum, non obolum, non sepulcrum, sed sponte paupertatem amplexus sum, et ea quae a parentibus acceperam, post illorum mortem statim distribui ut sciunt omnes qui habitant in oriente..... apoi spunând și ce a făcut pentru poporul său adaugă: Publicas porticus e redivitibus ecclesiasticis erexi, pontes duos maximos extruxi, balneorum communium curam gessi, cumque ex alluente fluvio aquam in urbem nostram deferri invenire, aquaeductum parari curavi, et urbem aqua carentem aquis replevi. Voind vrăjmașii săi a' l pierde cu orî-ce preț îl calomniază că e om intrigant, învrăjbitor și turburător, la care acuzări iată ce răspunde către Consulul Nonumin, epistola 81: «Annos viginte quinque ita vixi, ut neque in jus vocatus sim a quoquam, neque ipse quemquam accusaverim. Totidem annis nullus religiosissimorum clericorum, quibus praeeram, tribunalia frequentavit. Non obolum, non vestem a quoquam sumsi; ne unicum quidem panem aut ovum ullus domesticorum meorum accepit unquam. Praeter panniculos quibus amictus sum, nihil possidere volui. Lucrul ce a zguduit și turburat liniștea din viața lui Teodoret a fost amestecul său precipitat în Nestorianism. Teodoret nu era eretic, dar ca cărturar profund trebuia vrînd nevrînd a fi atras într'o partidă. Iată ce se întimplă. Nestorie Patriarhul Constantinopolului, născoci eresia, că Născătórea de Dumneđeű nu se cuvine să se dică ast-tel, ci numai născătórea de Christos, nu Θεοτόκος, ci Χριστοτόκος. Acuzat de clerul Constantinopolitan că și răspundește eresia sa prin aderenții săi, a voit să se prefacă spunând că din eróre s'ar fi exprimat ast-tel presbiterul Anastasie, ucenicul său, dar lucrul nu este de îngrijit. Cu tóte acestea eresia se desvoltă și este combătută cu mult succes de Ciril al Alexandriei în Sinodul din Efes 431, când este condamnat și Nestorie, depus și exilat la o monastire din Egiptul de sus, unde móre la 440. În controversa asupra acesteï ere-

și a fost amestecat și Teodoret, apărând doctrina școlii Antiohiene. Indemnat de Ión Episcopul Antiohiei, răspunde lui Ciril al Alexandriei la cele 12 capitole și mai serie și alte cinci cărți în contra Sinodului din Efes, unde fusese condamnat și el în absență. Presupus ca partișan al lui Nestorie n'a putut a se reabilita în Ortodoxism de cât la Sinodul din Chalcedon ținut în 451. Odată cu hotărîrea dată la Efes în contra lui Nestorie, partidul opus eretic se adună și el și daă un vot ori hotărîre în contra doctrinei lui Ciril καὶ ἀναθεματίσθητε τὰ αἰρετικὰ κεφάλαια τὰ ἐκτεθέντα παρὰ Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας—și ați condamnat capitulile eretice expuse de Ciril al Alexandriei¹⁾. Este curios de aceea și notez spre știință, că în această hotărîre a ereticilor vîd scris și pe Teodoret—Θεοδώρητος Κύρου apoi pe doi Episcopi din Dacia Aureliană, pe Iacob din Dorostol (Silistra de astăzi) și pe Fritilă al Iracliei (Ἰάκωβος Δωροστόλου și Φριτίλας Ἡρακλείας Μητροπολίτης). Votul dat de anatematizare în Sinodul din Efes, în care sunt enumărați toți cei din partida lui Nestorie și cei ce au refuzat de a veni și subscrie în hotărîre în contra lui Nestorie este tot în opera citată, la pagina 548 și între care-i și Teodoret: Ὅτινες ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας μηδεμίαν ἔχοντες ἴδειαν ὡς ἐξ αὐθεντικῆς ἱερατικῆς, διὰ τὸ δύνασθαί τινος ἐν αὐτοῖς εἶναι καθηρημένους, προπάντων μὲν τὰ Νεστορίου καὶ τα Κελεστίου φρονήματα ἐπιπερόμενοι σαφέστατα ἀπεδείχθησαν, ἐκ τοῦ μὴ ἐλέσθαι μεθ' ἡμῶν Νεστορίου καταψηφίσασθαι. Ὅθι τινος ὁῶματι κοινῶ ἡ ἁγία σύνοδος πάσης μὲν ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἀλλοτρίους ἐποίησε, πάσαν δὲ αὐτῶν ἐνέργειαν ἱερατικὴν περιεῖλε, δι' ἧς ἠδύναντο βλάπτειν ἢ ὠφελεῖν τινὰς.

După ce se expune catalogul celor anatematizați, apoi se conchide: «Carii în guvernare sfințită bisericescă neavînd nici o părtășie, pentru că pot unii din ei să fie caterisiți, cu deosebire cei ce s'au dovedit că răspîndesc cugetările lui Nestoriu și ale lui Celestin pe față, pentru că n'au venit să voteze cu noi în contra lui Nestorie. Pe aceștia cu hotărîre obștescă S-tul Sinod i-au făcut streini de totă împărțășirea bisericescă, rîdicându-le lor totă lucrarea sfințită,

¹⁾ Vezi τῶν ἱερῶν συνόδων δαφιλιστάτη συλλογή Vol. I. pag. 504

prin care puteau a vătăma orî folosi pe unii». Combaterea și răsturnarea celor 12 capitole ale lui Ciril contra lui Nestorie sunt iarăși expuse în opera citată de la pagina 571—585. Aceste acte au pus în presupunere că Teodoret ar fi Nestorian; de asemenea și participarea sa la întrunirea a parte a nestorienilor prin care au caterisit lucrările și hotărîrea Sinodului Efesan. Eresia Nestoriană sub fasa Evtihiană curînd luând mari proporțiuni, Impăratul a fost nevoit a convoca Sinodul din Halcedon spre a se da o hotărîre, atât contra Evtihienilor cât și a aplanarea cestiunea Nestoriană, fiind-că mulți dintre episcopii presupuși nestorienii erau îndepărtați de la comuniunea bisericească. După convocarea Sinodului, în prima sesiune chiar s'a ridicat cestiunea dacă cei declarați caterisiți, dintre Episcopi, la Sinodul din Efes, pot participa ca membri în ședințele Sinodului Halcedonén. Cestiunea privia direct pe Teodoret. Toți Episcopii Egipteni și mulți din Asia și Occident erau contra lui Teodoret. Partida Nestoriană se compunea din Episcopi Palestinei, Pontului și câțiva din Tracia. Lucrurile fiind atât de agitate Guvernul Imperial a luat măsuri energice de a nu se întîmpla scandale. Teodoret pôte că n'ar fi venit nici acum la Sinodul din Halcedon cum n'a fost nici la cel din Efes, dacă n'avea sprijinul curții Imperiale, n'ar fi fost anume chemat de Impărat și n'ar fi căutat a se reabilita în situația sa, dând deja declarație Papei că-i ortodox; în urma acesteea Papa 'l primise în comunicare. Cu toate acestea în întîia ședință majoritatea Sinodului a voit a'l exclude pe Teodoret din numărul membrilor și numai după mult tumult, strigate și răcnite de o parte și de alta a putut fi suferit în Sinod prin influența reprezentanților Impărătești, cari căuta a pacifica lucrurile.

În ședința însă a VIII-a a Sinodului se pune pe față cestiunea lui Teodoret ca să declare în mijlocul Sinodului verbal, pe lângă confesiunea dată înscris, dacă anatematisește pe Nestorie, alt-fel trebuia să fie din nou declarat eretic și caterisit. Pentru însemnătatea faptului și pentru cunoștința celor bisericești, spre a se convinge de adevărul, că foarte greu se reabilita în vechime un cleric cădut în presupus numai de eresie, cu atât mai mult când ar fi fost dovedit de simoniac, ierosil său de alte abuzuri, orî-ce reabili-

tare era imposibilă, pentru acest cuvînt daŭ în traducere t tă discuŭia ce a avut loc în Sinod cu ocazia reabilitărei Episcopului de Cir Teodoret.

Ședința a VIII-a a S-tului Sinod din Halcedon.

◀Sub Consulatul stăpănului nostru Marcian, Augustul etern și aceluși ce se va arăta, înainte de șapte a Calendelor lui Noembrie, conform ordinului prea divinului și prea piosului nostru stăpăn, intrunindu-ne în Halcedon în prea sfînta biserică a sfîntei martiri Euthimia, în prezența prea mărețului și prea gloriosului General dintre Consul și Patriciu Anatolie și a prea nobilului și prea gloriosului Eparh a sfîntitelor pretorii Paladie, și a prea nobilului și prea gloriosului magistrul a divinelor officii Vingomala, față fiind și Paschasin și Luchinsiŭ, prea pioșii episcopi și Bonifatie, prea piosul presviter, locotenentii prea sfîntului Episcop al Romei celei mai vechi Leon, și Anatolie prea piosul Arhiepiscop al Constantinopolului, celui cu nume mare, al Romei Nouă, și Maxim prea piosul Episcop al Antiohiei Siriei și Iuvenalie prea piosul episcop al Ierusalimului și Quintil prea piosul Episcop al Iracliei Macedoniei, ținînd locul și a sfîntului Episcop al Tesalonicului Anastasie, și Talasie prea piosul Episcop al Cesariei Capadokiei și Ștefan prea piosul Episcop al Efesului și a celor-l-altii prea pioși Episcopi amintiți. De asemenea restul sfîntului și ecumenicului Sinod adunat în Halcedon, după porunca prea divinului și prea piosului nostru stăpăn. Și aședăndu-se cu toții în fața cangelelor (grilelor) prea sfîntului jertfelnic, prea pioșii episcopi au strigat: Teodoret acum va anatematise (pe Nestorie). Teodoret prea piosul Episcop înaintănd la mijloc a ȃis: am dat cereri (rugăminti) și prea divinului și prea piosului împărat și am dat libel (mărturisirea de credință) și prea sfîntiților episcopi, celor ce țin locul, prea piosului Arhiepiscop Leon, și dacă sunteți de părere să se citească în prezența v stră și veți pricepe cum cuget. Prea pioșii Episcopi au strigat: Nu voim să se citească nimic. Anatematisește acum pe Nestorie. Teodoret prea piosul episcop a ȃis: Eŭ din harul lui Dumnezeu și de către ortodoxi am fost educat, și ortodox m'am instruit și ortodox am predicat, și nu

numai pe Nestorie și Evtihie ci și pe tot omul ce nu cugetă drept îl încunjur și'l socot strein. Și pe când vorbîa el, prea pioșii episcopi aŭ strigat: Pronunță pe față anatema lui Nestorie și învățăturilor lui, anatema lui Nestorie și celor ce-l iubesc pre el. Teodoret, prea piosul Episcop a ȕis: In numele adevărului nu spun de cât ceea ce știŭ și este plăcut lui Dumnezeu. Mai întăiŭ vė voiŭ convinge că nici de oraș (episcopat) mă îngrijesc, nici caut onóre, căci n'am venit pentru acėsta, ci pentru că am fost calomniat am venit să vė informez că sunt ortodox și că anatematiseșc și pe Nestorie și pe Evtihie și pe tot omul ce ȕice că sunt doi Fiŭ, și pe când vorbîa el, prea pioșii episcopi aŭ strigat: pronunță pe față: Anatema lui Nestorie și celor ce cugetă cele ale lui. Teodoret, prea piosul a ȕis: eŭ, dacă nu expun cum cred, nu vorbesc, cred dar; și vorbind el, prea pioșii episcopi aŭ strigat, acesta-l eretic, acesta-l Nestorian, să se dea afară ereticul. Teodoret, prea piosul episcop a ȕis: Anatema lui Nestorie și celui ce nu ȕice că sfinta fecłoră Maria este Născėtóre de Dumnezeu (Θεοτόκος) și divide pe unul născut Fiŭ in douė. Iar eŭ am subscris și in hotărîrea Sinodului și in epistola prea piosului Arhiepiscop Leon, și așa cuget. Și dupė tóte acestea să fiŭ salvat. Prea pioșii reprezentanți ai Impėratului aŭ ȕis: Tótă inđoiala asupra prea iubitului de Dumnezeu Teodoret s'a rezolvat, căci și pe Nestorie in fața nóstră l'a anatematizat și de către iubitorul de Dumnezeu și prea sfîntul Arhiepiscop Leon al Romei vechi a fost primit (in comunicare) și hotărîrea credinței cea dată de piositatea vóstră a primit'o cu plăcere și pe lăngă acestea încă și in epistola amintită a prea piosului Arhiepiscop Leon a subscris. Rămăne dar să se dea votul de către teofilia vóstră ast-fel, in cât să 'și recapete și biserica dupė cum a găsit cu drept și prea piosul Arhiepiscop Leon. Toți prea pioșii episcopi aŭ strigat: Teodoret este vrednic de scaun, Bisericei ortodoxul, Biserica să 'și reia pe păstor, Biserica să 'și recăștîge pe dascălul ortodox. Teodoret este demn de scaunul sėŭ. Mulți ani Arhiepiscopului Leon, dupė Dumnezeu a judecat Leon. Poporul să 'și redobăndescă pe cel ortodox, vrednic de scaun, Biserica se va reda Episcopului Teodoret.

Paschasin și Luchinsiū prea pioșii episcopi și Bonifatie prea cucernicul presviter, încă și Iulian prea piosul episcop al cetăței Co, ținând locul și tronului apostolic au ȃis: Pe prea sfintul și prea respectatul episcop Teodoret l'a primit și prea fericitul a tȃtă Biserica Leon Episcopul cetăței Romei iarăși la comuniune, așa precum mărturisesc epistolele trimise de el la smerenia nȃstră. Deci dacă credința universală, după cum se făgăduiește o a trimis și către amintitul fericit Episcop în un libel aparte subscris și smereniei nȃste a arătat încă că a dat și alt libel, și fiind-că și pe Nestorie și Evtihie nu numai înscris, ci și în prezența întregului Sinod cu propria sa gură l'a anatematizat, cu această judecată prea sfintul și prea respectatul Sinod, încă și smerenia nȃstră a hotărît a i se reda lui propria-l Biserică.

Anatolie, prea piosul episcop al Constantinopolului a ȃis: Prea piosul Episcop Teodoret în totul s'a dovedit ortodox, și prin aceea că a anatematizat pre Nestorie și Eutihie. Cu dreptul dar își va relua episcopia sa. Maxim prea piosul Episcop al Antiohiei a ȃis: De demult și din început l'am cunoscut ortodox pe prea iubitorul de Dumnezeu episcop Teodoret, ascultând învățăturile lui despre sfânta Biserică. Cu mult mai mult l'am primit acum pe cuvioșia sa, anatematizând pe Nestorie și Evtihie și cugetând conform hotărîrii dată de către acest sfânt Sinod. De aceea votez și eu ca să fie el episcop obicînit al cetăței Cyrului».

Restul ședinței tratăză declarațiile altor episcopi presupuși Nestoriani ori Evtihieni ¹⁾.

După această reabilitare Teodoret s'a reintors la Biserica sa pe care a condus-o cu multă strguintă, pace și blândeță până la sfîrșitul vieței sale.

Teodoret era om literat, cult în puterea cuvîntului, filolog și limbist. De la el ne-au rămas un însemnat număr de scrieri de o valoare mare, care-l fac numele neperitor în secolii! Scrierile sale sunt serioșe, profunde și pline de erudiție. Aici vom enumera tȃte scrierile sale pe scurt, o-

¹⁾ Βεδὶ τῶν ἱερῶν κανόνων Ἐνα καὶ θαυμαστάτη συλλογῇ tom. II. pag. 167 și 168.

prindu-ne mai mult asupra Istoriei sale Bisericești, care pentru prima dată se editază și în limba Română.

Iată scrierile sale:

I). Interpretări în cei XVI profeți. Operă de mare valoare, pentru că Teo'oret se ocupa în special de sensul literal al profeților și numai ce rezultă din text aceea recunoște ca având valoare.

II). Comentarii în cele XIV Epistole ale S-tului Apostol Pavel. Toți comentarii posteriori au trebuit să'l consulte în scrierile lor, ca unul ce-l neîntrecut în explicarea textului.

III). Istoria religioasă. Φιλόθεος ιστορία ἢ ἀσκητικὴ πολιτεία. Descrie viața monahală, luând de model câte-va nume.

Atât Epistolele sf. Apostol Pavel, comentate de Teodoret cât și istoria asceților sunt traduse românește de Mitropolitul Veniamin și există în biblioteca Institutului Teologic.

IV). Ἐρανηστῆς πολύμορφος—scriere în contra Evtihienilor. Cartea este de cuprins dogmatic.

V). Patru cărți asupra falșităților ereticești. În această scriere istorisește doctrina falșă a ereticilor, până la el, de la începutul creștinismului.

VI). Zece cuvinte despre Providența, de o valoare neîntrecută.

VII). Un număr mare de 147 de Epistole de valoare istorică.

VIII). I se atribue tot lui și combaterea anatematismelor lui Ciril al Ierusalimului.

IX). A mai scris Teodoret cestiuni în Pentateuc, ori în cele V cărți ale lui Moisi, cestiuni în cartea Regilor, și în general cestiuni εἰς τὰ ἀποκρυφῶς βιβλία γραφῆς, adică asupra locurilor nedumerite ale sf. Scripturii. Prin aceste lucrări a rezolvit o sumă de întrebări foarte ingenios, și în care se strevede capacitatea și aprofundarea sa în textele și sensul sf. Scripturii.

X. Istoria Bisericească în cinci cărți, numite de unii Cinci Cuvinte, continuând pe Eusebiu 325—429. Tot pentru acest timp avem și alți scriitori bisericești; așa este Filostorg arian și Eunomian, însă care a descris faptele și doctrina acestor eresuri apărându-le contra ortodoxilor, de la 300—425 sau până la mórtea lui Onorie, în XII cărți. De ase-

menea și Socrat tot cam pentru acest timp scrie Istoria Bisericească, apărând însă doctrina Novațianilor, de la 380—448, în VI cărți. Toți acești istorici sunt contemporanii evenimentelor, dar nu toți au fost inspirați de a relata faptele obiectiv și imparțial. Să nu uităm nici pe Sozomen care a scris și el Istoria secolului acestuia de la 323—439, în IX cărți. Sozomen este superior în aprecierile faptelor și mai corect și de cât Socrat și mai ales Filostorg. El era avocat de profesie și în orele sale libere a scris și istoria Bisericească a timpului său. Dar să revenim la Teodoret. Istoria sa este scrisă în o limbă elegantă, alésă, pentru care cu dreptul i se adscriu aceleași laude ca și lui Eusebiu Pamfil. El după cum ne spune la început, își face începutul istoriei sale de unde a lăsat Eusebiu și o continuă tot așa de cu pricepere și ortodox ca și precesorul său. Merge cu descrierea faptelor, după date sigure ca unul ce a participat la ele. Teodoret a avut ca emulatori în scrierea istoriei bisericești a acestui răstimp cu deosebire pe Socrat și Sozomen, dar îi întrece și ca formă și ca fond. Ca formă are o dicțiune mai frumoasă, o frază mai alésă, un stil demn după cum l'a apreciat și Fotie în biblioteca sa Βιβλιοθήκη τοῦ Φωτίου. (XXXI). Nu putem a nu releva, că cu ochii săi pătrunzători pricepând lucrurile, dar neputând să le descrie faptele în realitate, are adese refugiū la metafore, spre a nu supăra personal pe cine-va. Ca fond este superior celor-l-alti, pentru că era om bisericesc, crescut, instruit în biserică și prin urmare avea aptitudinea cerută de a scrie adevărul numai. Fînd episcop cunoștea de aprópe cele ce se petreceau la Curtea Bisantină, și avea de conducător în aprecierea faptelor pe Eusebiu, care n'a scris de cât condus obiectiv de monumente și documente, de aceea-l vedem și pe Teodoret că introduce în istoria sa acte oficiale întregi, precum și epistole de ale ómenilor din Biserică, cari jucau un rol însemnat în acel secol. Nu trebuie să tăgăduim că Teodoret, eșit din școla Antiohénă simpatiza cu Nestoriu și de aceea se găsesc și expresiuni vagi în istoria sa ce ar părea că apără întru cât-va doctrina nestoriană, dar sunt forțe cu dibăcie puse. Acesta însămnă că Teodoret îndurând violențele partidelor în luptă, simpatiza cu Nestorie, care a primit aspră pri-

gonire ba și mörte în exil din partea partidei ortodoxe opusă. Dacă citește cine-va în original pe Teodoret vede cu ușurință și apreciază curînd valoarea lucrării sale. El termină istoria sa cu sfîrșitul împărăției lui Teodosie. Așa dar Teodoret a fost un bărbat bisericesc de valoare, a îndurat multe în viață, pînă și calomnia de eresie, a fost adesea tentat de împrejurări, dar ca om cult și prudent, ș'a spus convingerile public și ș'a terminat viața în pace. Scrierile sale ce sunt citite și consultate pînă în present, sunt dovada cea mai sigură despre meritele sale în Biserica Creștină Ortodoxă.

C. E.

ANDREIŪ ŐAGUNA.

Veđi Biserica Ortodoxă Română an. XXII No. 4.

III.

Spre a ne da mai bine sēmă de însemnătatea personalităței celei mari a lui Őaguna, trebuie să ne aruncăm o privire cât se pōte de scurtă asupra împrejurărilor, cari au dat naștere stării durerōse în care se afla biserica română de confesiune greco-orientală la venirea ca Vicar a acestui bărbat. Ői numai după ce vom cunoșce acēstă stare, atunci ne vom putea convinge că tot ce s'a făcut temeinic în biserica greco-orientală a frașilor noștri de peste munși e legat de numele lui Őaguna.

IV.

Poporul român și biserica lui din părțile Transilvaniei, Banatului și ale Ungariei a fost tot-d'auna supus la cele mai grele încercări. Rămăi ułmit, când te gāndesci, cum a putut el să-și apere existența sa și a bisericii sale cu tōte

apăsările și fără de legile ce s'aũ făcutit asupra lui. Ți se umple sufletul de jale și de milă pentru nenorocirile și durerile acestoi popor! Taĭnele Provedinței însă nimeni nu le pôte pătrunde! Poporul acesta român s'a luptat și lupta lui în parte a avut succes și el nădăjduesce că succes deplin va avea, căci năsuințele lui sfinte sunt!

În Transilvania și o parte a Ungariei se introduce reforma religioasă devenind Ungurii parte *calvin*, parte *unitari*, iar Sașii *luterani*. De la Români întreaga Aristocrație devine calvină și prin acesta 'și perde și naționalitatea. Confesiunile reformate sunt recunoscute prin legi alături de confesiunea Catolică și caută de aici înainte tóte mijlócele pentru nimicirea bisericii greco-ortodoxe, căreia aparținea poporul român. Și acesta părea cu atât mai ușor de îndeplinit cu cât sprijinul acestui popor, aristocrația, devenise códă de topor în mâinele vrăjmașilor seculari! În timpul lui *Ștefan Bathori*, care a urmat în Transilvania lui *Ioan Zapolya* (1571) s'a legiferat următoarele: «*Cei de Secta Românilor saũ Grecilor numai pe vreme să se suferă în patrie până la bună-voința principilor și regnicolarilor*». Iar în legile țării numite Constituțiunii aprobate în art. I titlul VIII se spune încă: «*Deși națiunea română în patrie nu s'a numerat nici între statură, nici religiunea lor între religiunile recepte, totuși pentru folosul țării, până se vor suferi să se țină oficiile bisericesci de acestea: a) Să cêră de la principe ast-fel de episcop, pe care 'l vor afla preoții români de apt după placul lor și pe acela, pe care principele 'l va afla bun să-l întărescă cu condițiunea să fie credincios domnitorului etc. etc.*» Biserica românescă împreună cu episcopul lor e pus sub jurisdicțiunea superintendentului saũ episcopului Calvin. Acest episcop se întitula episcopul Maghiarilor și al Românilor. Biserica română era prin acesta cu totul umilită! Dar nu numai atât: S'a oprit țaranului

român să-și dea copiii la școlă; s'a impus preoților români să plătescă dări, ȃcimă și alte taxe nu numai principilor, ci și domnilor feudali; preoții români nu puteau ține sinode de cât sub controlul episcopului calvin, pe care trebuiau să-l aducă la sinod cu scaun.

În asemenea împrejurări mulți români neputând suferi persecuțiunile au primit Calvinismul și prin acesta au înmulțit numărul Maghiarilor. Biserica română s'ar fi nimicit încă cu desăvârșire, dacă căpeteniile bisericesci n'ar fi stat la locul de onoare ca niște buni și adevărați strejari. Acești păstori sufletesci au mers până acolo în cât au suferit ori și ce de cât să-și ȃrăsescă turma și legea strămoșescă! Amintesc pre două mari mitropoliți ai Românilor în contra cărora s'a îndreptat totă ura Calvinilor. Aceștia sunt *Ilie Ioreste* și *Sava Brancovici*.

Ilie Ioreste, preot călugăr a venit din țara românească în anul 1638 cu scrisore de recomandație către principele Transilvaniei din partea lui Matei, Domnul Munteniei. Principe al Transilvaniei se afla G. Racoți I, care a propus și sinodul preoților români a ales ca Mitropolit de Alba Iulia ¹⁾ pe Ioreste. Cum a primit tolagul archiepiscopesc noul Mitropolit s'a devotat cu totul turmei sale. Mai cu sémă lucra el pentru apărarea legii strămoșești, atât de mult amenințată din partea Calvinilor. Așa el a înlăturat din serviciul bisericii *Catechismul* numit calvinesc și tipărit în 1642 de către Racoți spre a răspândi în mijlocul Românilor noua învățatură. Faptul acesta cum și îndemnurile ce le făcea el poporului de a nu-și schimba legea, și din contră de a persista în ea a infuriat pe Racoți și pe toți preoții calvini. Aceștia au iscodit fel de fel de neadevăruri în contra lui așa în cât au adus lucrurile că un sinod întrunit în Alba Iulia în anul 1643 și compus din Români l'au condamnat

¹⁾ În Alba Iulia sau Belgrad se afla scaunul Mitropoliei române.

cu scóterea din scaunul mitropolitan și cu luarea preoției și l'aú dat chîar autorităților bisericești să-l urmărésacă mai departe pentru faptele lui! Ioreste însă nu era deî cât vîctima convingerilor lui religiose! El a luptat ca un adevărat servitor al bisericii sale!

Același sinod alege ca mitropolit al Românilor pe Simion Ștefan, un bărbat învățat, dar bine plăcut principelui Racoți și preoților calvinî. Acest noú mitropolit a fost confirmat de către Racoți cu condițiune de a avea numai atîta jurisdicțiune bisericească cât 'l va permite episcopul calvin, ca să introducă catechismul calvinesc în biserică, să nu împedice pe preoți sau mirenî de a primi calvinismul și că dacă s'ar ivi vre-o neînțelegere dogmatică sau de disciplină în stînul sinodului să apeleze la superintendentul calvin ca la ultima instanță. Prin urmare, calvinî 'și găsiseră omul și lucrau pentru ajungerea scopului lui în tótă liniștea. Timp de opt ani a păstorit el turma sa și după el a urmat ca mitropolit Daniil. Acesta n'a putut însă să lupte pînă în sfârșit contra volnicilor calvinesci și a trebuit să-și părăsescă turma trecînd în țara românească. După el și anume în anul 1656 e ales ca mitropolit *Sava Brancovicî*, marele mitropolit martir al bisericii ortodoxe române de peste munți.

Acest mitropolit a lucrat timp de 24 de ani cât a păstorit, neîncetat și fără preget pentru binele turmei sale, pentru înflorirea mitropoliei și pentru ușurarea clerului celui mult urgisit. În anul 1658 Turcii și Tătarii aú intrat în Ardeal și aú ars și distrus tot ce le a stat în cale. În deosebi Alba-Iulia a fost distrusă aprópe cu desăvîrșire și sórta acésta a împărtaşit'o și biserica și reședința mitropolitană. Poporul și clerul român era în culmea desnădăjduirei! Cu tóte acestea Sava 'l încuragîa, 'l mîngăia și 'l îndemna la răbdare. El împreună cu un frate al său anume George aú plecat în România și în Rusia și aú adunat

mulți bani cu care în urmă a reedificat biserica și reședința mitropolitană. Sava era un bărbat foarte învățat și înzestrat cu multe calități superioare. Pentru aceea principele Transilvaniei Apafi, l'a trimis în misiuni diplomatice la Domniile Munteniei și Moldovei. Prin înaltele sale calități morale și intelectuale a putut Sava să capete din partea lui Apafi mai multe legi ocrotitoare pentru clerul român. El făcea tot ce era omenește posibil ca să întărească pe popor și pe cler în legea strămoșească; tot ce era posibil pentru scoterea poporului și a clerului de sub stăpânirea nenorocirilor și întărirea lui în credința de un viitor mai bun! Dușmanul nu-l putea ierta însă acest devotament pentru biserică și pentru popor; nu-l putea ierta conștiința perfectă despre înalta lui chemare și de aceea i s'a pus în cale de a-l zdrobi cu mijlocele cele mai imorale. Acest dușman neîmpăcat al său și prin acesta și al bisericii și poporului său, era superintendentul calvin *Michail Tofeu*. Prin intrigă putu să câștige în parte pe principe, care convocă un sinod, compus din preoți și mireni în 6 Iulie 1619 spre a cere socotelă lui Sava despre întreaga avere a mitropoliei și a sa proprie. Mitropolitul pune la dispoziția sinodului întreaga avere bisericască. Ura și dușmănia calvină cresc însă și mai mult mult, așa că principele convocă din nou un mare sinod în 2 Iulie 1680. Sinodul acesta era compus din 98 preoți și mireni și era pus sub președinția unui oarecare maghiar *Petru Alvinczi*. Acusarea a susținut-o superintendentul Calvin Tofeu. Resultatul a fost, că Sava e despoiat de întreaga lui avere și aruncat în închisoare. Sava era bolnav prăpădit! Cu toate acestea din ordinul lui Apafi e supus în temniță la cele mai îngrozitoare chinuri! E ocărit, e bătut! Și ce i-ar fi păsat lui Apafi?! Nu era el oare un conducător devotat al bisericii Valache, nebăgată în seamă și desprețuită? Prin minune, George, fratele mitropolitului scapă în țara românească și aci stăruiesce pe lângă domnul

Şerban Cantacuzino, ca să intervină în favoarea bisericii române ortodoxe de peste munţi, cum şi a fratelui său Sava, cel mult persecutat. Şerban Cantacuzino intervine de îndată către Constantin Brâncovénul plenipotenţiarul său la Constantinopol, ca să mijlocască pe lângă curatorii maghiari, cari se află în capitala imperiului turcesc. Se vede că aceşti soli maghiari din Transilvania aveau în gând de a interveni pentru biserica ortodoxă română şi pentru conducătorul ei Sava, căci reese acesta destul de lămurit din scrisoarea ce au adresat lui Brâncovénul. Reproduc această scrisoare, căci 'şi are deosebita ei importanţa. Ilustrisimul domn Constantin Brâncovénul, plenipotenţiar al lui Şerban Cantacuzino au cerut de la noi, ca religia lor după obiceiul de mai înainte să aibă exerciţiul liber, iar mitropolitul Sava, care este arestat prin guvernul tiranic al lui Apafi, să se restabilească în scaunul său cu restituirea cinstei de mai înainte. Si fiindcă se cuvine, ca cererea dreptă să se încuviinţeze şi a lui Dumnezeu este de a stăpâni asupra sufletelor şi nu lărtă oamenilor ca sufletele să le împedice să se asuprască. Cine va putea trece hotarele părinţilor? Furia tiranică turbură religiile, mintea senină pacinică le reintregeşte. Pentru aceea, noi mai jos subscrişii curatorii ai păcii obşteşti şi ai iubitei patriei Transilvaniei dăm de ştire tuturilor, cărora se cuvine, că dacă ne va ajuta Dumnezeu precum sperăm ca să ajungem la scopul dorit, vom lucra, ca religia ortodoxă saă română să capete libertatea sa după legile patriei şi dacă va mai avea vre-o apăsare vom face cu ţara să i se dea libertatea de mai înainte şi ca Mitropolitul saă Vlădica Sava să aibă autoritatea cea veche cu deplina restaurare a cinstei şi că-i vom părtini, asupra apărătorilor ilegitiimi, atât în religie, cât şi în exerciţiul liber şi în ceremonii* ¹⁾.

¹⁾ Istoria bis. ort. de Andrei Şaguna, t. II, p. 107—108.

După unii scriitori Apafi ar fi cedat intervenirilor lui Șerban și ar fi eliberat pe Sava din închisore și acesta numai de temă să nu-și părădă tronul, căci scia prea bine că Șerban are multă trecere la pörtă. După alți scriitori însă Apafi n'ar fi cedat întru nimic și că ar fi torturat pe Sava în cel mai îngrozitor chip. Punea de-l scotea în fie-care Vineri din temniță și-l bătea cu tofege și mai în urmă ar fi pus să i se taie capul la Jaci în comitatul Turdei. Adevărul e, că Sava a fost eliberat din închisore, dar bătrân fiind și slăbit trupesce din cauza chinurilor, și-a dat în scurt timp obștescul sfârșit.

Ast-fel s'a stins vrednicul păstor al bisericei ortodoxe române de peste munți, Sava Brancoviciu! Și cu toate că i se punea înainte toate măririle lumii aceștia, numai să-și părăsescă turma și credința strămoșască, el luând pildă de la martirii creștine a preferat mai bine să cadă luptând, de cât să renege credința, pe care jurase la luarea cârjei păstorești! Sava Brancoviciu a murit ca un martir pentru credința poporului său!

Intr'un interval destul de scurt ocupă de aici înainte scaunul mitropolitan român mai mulți mitropoliți care mai de care mai slabi. Lipsia tăria convingerilor, lipsea energia voinței! Intre acestea situațiunea politică se schimbă cu totul. Intre Casa de Habsburg și între imperiul turcesc se nasce război. Principele Transilvaniei Apafi ajută pe turci fiind-că i se dedese asigurare în scris că la tron i va urma fiul său. Împăratul Austriei Leopold Iese însă biruitor, așa că Transilvania e scăpată de Turci și devine sub protecțiunea Austriei. Dieta din Făgăraș jură în 1 Iulie 1688 credința casei de Habsburg și recunoșce pe împăratul austriac ca moștenitor al tronului Ungariei. Racoți móre în 15 Aprilie 1690 și cu el se stinge și cel din urmă principe național maghiar.

Amintirea acestor date istorice presintă deosebitul inte-

res, fiind-că ne putem da mai bine séma de desfășurarea unor evenimente și mai dureroase în mijlocul poporului român din aceste părți!

V.

Maî bine de un veac credința ortodoxă a poporului român a fost supusă la grele încercări. Numai ó minune Dumneđească a fost că poporul român n'a îmbrățișat calvinismul. Tot ce a fost cu putință în lumea acésta s'a întrebuițat față de acest popor, lipsit de orî și ce drepturi și considerat ca un fel de paria între popóarele conlocuitoare, numai și numai să'și lepede credința strămoșască și să priméscă pe cea calvinéscă! S'a făcut încercări pe cale pacinică de a se răspândi învățătura reformată prin traduceri în limba română! S'aú întrebuițat tot solul de promisiuni și momeli! S'aú întrebuițat tóte mijlócele de care dispunea despotica și neumana putere de stat. Se știa destul de bine, că Românii perđendu-și odată credința, își vor perde în curînd și limba și moravurile naționale. Existența Românilor ca națiune depindea de păstrarea credinței strămoșești.

Tóte sbuciumările calvinilor aú fost însă în mare parte zadarnice, căci marea masă a poporului a stat ca o stâncă de granit la locul de onóre, ascultătoare glasului conducătorilor săi firești. Sciut este, că acolo unde turma stă strîns unită împrejurul păstorului, dușmanul nu póte réuși cu uneltirile sale și nu'și póte îndeplini intențiunile! Epoca acésta de sbuciumare din viața poporului de peste munți e cea mai vrednică de studiat, căci aci se póte vedea ce însemnéză caracter, energie de voință, devotament, iubire de neam și de credință. E o epocă plină de învățături înălțătoare și mântuitoare!

Odată cu încetarea stăpânirii naționale ungurești și cu

trecerea Transilvaniei sub stăpânirea Casei de Habsburg o nouă eră pare că se deschide pentru poporul și biserica română. Speranțe însă zadarnice, căci la intervenirea mitropolitului Varlaam la locurile înalte, ca să aducă pace și ușurare clerului și credincioșilor români s'a răspuns, că împăratul Leopold a jurat să susțină neștirbite principiile constituției Transilvaniei. Constituția acésta însă în principiile ei se opunea orî cărei dezvoltări a bisericii și a vieții politice a poporului românesc. Motivele acestea erau numai pretexte. Impăratul Leopold era protectorul catolicismului. În locul propagandei calvinesci începe cu mai multă dibăcie și cu mai mare succes *propaganda romano-catolică* cu consimțimntul și cu bine-voitorul concurs al puterii stăpânitoare.

Vom urmări în numărul viitor și acésta nouă fasă a situațiunii bisericesci și politice a poporului român.

G. ..

(Va urma).

ULFILA

VIAȚA ȘI DOCTRINA SA.

(Urmare, Veți Biserica Ortodoxă Română No. 4).

Câte-va cuvinte asupra traducerei Bibliei de Ulfila:

Traducerea sf. Scripturii este fără contradicere monumentul cel mai prețios al activității misionare a lui Ulfila. Ea datază de sigur din epoca de când Goții lui Fritigern se convertiră la creștinism. Până la această dată popoarele germanice n'aveau literatură: literile runice (ast-fel se numea limba popoarelor nordice, ca a Suedilor, Danezilor, Tătarilor etc.) cât de îndepărtată ar fi vechimea ce li s'ar da, erau cel mult niște semne ieroglifice, destinate a exprima sentimente religioase. Ulfila este cel întâi căruia i se poate recunoște gloria de a fi făcut din limba germană o limbă scrisă. El n'a inventat toate semnele sistemului său de scriere, ci multe le-a împrumutat din cea greacă, din cea latină și poate unele din alfabetul runic. Exista o mare asemănare mai ales între alfabetul Gotic și cel Grec. Sînt cam două-spre-zece caractere, care li sînt comune. Dacă Ulfila s'a servit mai puțin la formarea alfabetului său de literile runice, de cât de literile romane și grece, acesta se explică

prin faptul că cele întâi erau combinate cu elemente păgâne, mai ales cu formule de magie, fermecătorie, înșălătorie etc.

Părerea D-lui Grimm (Waitz. p. 52) că alfabetul Gotic n'ar fi inventat de Ulfila, și că ar fi din o dată mai veche, este contrară socotinței tuturor scriitorilor Bisericești ¹⁾. Faptul că caracterul Gotic cuprinde, pe lângă caracterile grece și latine, caractere runice de care Ulfila s'ar fi putut dispensa, pentru că alfabetul grec și latin cuprind semnele corespunzătoare caracterilor runice, l'a făcut pe învățatul Grimm să credă, că Ulfila n'ar fi fost autorul acestei invențiuni. Dar noi vom însemna că. Ulfila, făcând împrumutări din alfabetul runic, a ales caracterile acele ce exprimau niște știute sunuri particulare ale limbei Gotice. Cu toate acestea noi nu voim să afirmăm, ca Ulfila ar fi inventat realminte sistemul său de a scrie. De parte sîntem de această părere; căci caracterile grece și latine, pe care le-a introdus în alfabetul său, existau cu mult înainte de el. Ci pentru că el a născocit unele semne noi și că el a știut se formuleze atât de admirabil alfabetul său la limba aceluï popor, el pôte fi considerat într'un sens óre-care ca învățator al alfabetului Gotic ²⁾.

Să vedem acum care sînt cărțile biblice pe care le a tradus.

După mărturia lui Filostorg ³⁾, Ulfila ar fi tradus toate cărțile Bibliei, esceptând cărțile Regilor; căci, ȃice el, episcopul nu voia, ca cărțile ce le destina la civilizația poporului său, să se pótă înturna în contra vederelor sale. Deci, adauge Filostorg, aceste cărți cuprindeau istorisirii de resbóe, și nașionele Gotice găsind mai ales un gust în mánuarea

¹⁾ Veđi pericopile din istoriciï Bisericești citați mai sus.

²⁾ Esbergii Ulphilas Gothorum episcopus. § 12, pag. 35, 36 și 37.

³⁾ Veđi pericopa din Filostorg publicată, idem apendicele cărții deja citate a lui Waitz, pag. 59.

armelor, a avut nevoie mai mult de un frâu, care se oprăscă avântul său războitor, de cât de un îmbolditor, care l'ar escita la lupte.

Descoperirile moderne au întărit pe deplin istorisirea lui Filostorg. Ce codici ni s'au păstrat? Iată-le: Pe lângă Codex argenteus cuprinzând cele patru Evanghelii, s'au găsit mai multe fragmente din epistolele pauliene și părți din cărțile Vechiului Testament, adică Esdra și Neemia. Multe fragmente descoperite în țările noastre probază că Ulfila a trebuit să fi tradus totă Biblia. Cu toate acestea se găsesc învățați (între alții Angelo Mai și Castigliane) cari au pretins că traducerea Bibliei în limba Gotă nu trebuie înșușită de cât în o slabă parte lui Ulfila, că succesorii săi, până acum necunoscuți, au complectat mai târziu lucrarea sa. Și își sprijinesc părerea lor pe diferențe de expresiuni ce ni le prezintă deosebitele fragmente. Dar aceste diferențe provin probabil din corecțiile ce s'au făcut în urmă, în Italia, pentru a înlocui cuvintele Gotice a vechei traduceri, prin altele ajunse mai în întrebuintă, sau unele expresiuni prin altele mai conforme cu sensul contextului. Evangeliul Sf. Luca ne prezintă cel mai mare număr de deosebiri de fapt, el ne rechemă la versiunea latină, pe când celelalte Evanghelii ne duc direct la originalul Grec, de care Ulfila s'a servit cu preferință în traducerea sa. Există în Sf. Luca forme mai multe, expresiuni care nu se întâlnesc, sau cel puțin foarte rar în ceilalți Evangeliști; în sfârșit întimpinăm glose pe care corectorii și copiii le au adăugat și dintre care unele s'au strecurat în text ¹⁾. Epistolele pauliene mai ales au suferit numeroase corecțiuni; ele au fost obiectul de studii cu totul particulare din partea Goților din Italia și Spania.

1) Dintre fragmentele ce ni au rămas din lucrarea lui

¹⁾ Amănunte mai precise asupra acestui punct se găsesc în introducerea cărții lui Massmann: Ulfilas.

Ulfila, vom cita în locul întâi: Codex argenteus, care să ridică până la secolul al V-lea sau cel puțin la întâia jumătate a celui al VI-lea. El cuprinde cele patru Evanghelii în ordinea următoare: Mateiu, Ioan, Luca, Marcu, Arnold Mercator a fost acel ce a aflat acest codice în o monastire a Benedictinilor la Werden, pe marginele orașului Ruhr; el a decopiat câte-va foi.

De mult timp acest codice se afla la Werden: nu se știe în ce mod nici în care epocă a ajuns în acest oraș. Este probabil ¹⁾ că această valoroasă copie a traducerei Sf. Scripturii să fi fost depusă în Monastirea Werden, în epoca când călugării acestei monastiri întreprinseră sub direcțiunea lui Lindger, convertirea tribului Saxon. Este de asemenea probabil, ca Lindger în timpul petrecerii sale în Italia (de la 728—785) se fi găsit ocaziunea de a-și procura copia traducerei Gotice, care după două-zeci de ani devine proprietatea monastirei Werden. După o altă presupunere (idem) Codex argenteus ar fi venit din fundul Spaniei tocmai la Werden și că s'ar fi aflat printre cele două-zeci volume de Evangelii, pe care Childebert le jăfui la cucerirea Narbonei în 631 ²⁾.

Ori-cum ar fi, codicile descoperit de Arnold Mercator în secolul al XV-lea a fost curând publicat în mai multe ediții. Antoine Morillon, bibliotecarul cardinalului Granvella în Flandra, a primit din partea lui Mercator o copie a manuscrisului. Fratele lui Antoine Morillon, Maximilian, îl comunica învățatului medic și filosof Goropius Becanus de Hilvavenbeck în Flandra, care în originea sa Antverpiană (1569) a publicat rugăciunea Domnăscă și alte ore-care bucați. Mai târziu ceva, Bonaventura Vulcanius, născut la

¹⁾ Vezi Massmann, Ulfila. Einleitung. Herkunft der Gothischen Handschriften, s. 56.

²⁾ Vezi opera lui Waitz.

Brugge în 1538, mai apoi rector al școlii din Anvers și în sfârșit în 1578, profesor la Leyden, unde muri în vîrstă de 77 de ani, și publicat în 1597 un mic tratat foarte erudit: *Commentarius de litteris et lingua Getarum sive Gothorum*. Bonaventura Vulcanius atribue acest tratat unui alt anonim, care ar fi consultat un codice foarte vechi, numit *Codex argenteus*. Manuscriptul *Commentarius*ului al lui Vulcanius, care se află încă până astăzi în biblioteca din Leyden, cuprinde observațiunile care se ridică până la 1568, și se citește numele celebrului Richard Strein de Schwarzenau, consilierul lui Rudolf al II-lea. Acest învățat Strein citează în *Apologia* sa *Evangeliile Gotice*. Deci Richard Strein fiind deja mort în 1600, *apologia* sa trebuie să fi fost scrisă înainte de secolul al XVII-lea, și prin urmare *Evangeliile Gotice* de care vorbește Strein, trebuia să fi fost cunoscute la Praga înainte de secolul al XVII-lea, și nu numai pe timpul resboiului de 30 de ani; căci după o soțotință stabilită prin Jean de Ihre, *codex argenteus* ar fi fost salvat și transportat la Praga prin călugării Monastirei Werden pe timpul resboiului de 30 de ani.

În 1602 și 1603 a apărut marea lucrare a lui Ianus Gruter: *Inscriptiones antiquae totius orbis romani*, în care sînt citații din *Codex argenteus*, adică din *Matei* 6, 7—16 (orațiunea domnăscă) și *Marcu* 1, 1—18. Gruter dice explicit că aceste locuri i-au fost comunicate de către prietenul său Mihael Mercator, fiul, pe care el le-a copiat de pe hârtiele tatălui său Arnold. Gruter a adăugit un mic comentariu asupra caracterilor și sonurilor *Gotice*, care seamănă prea mult cu acel din Vulcanius; ceea ce probază că Vulcanius, trebuia de asemenea să fi consultat manuscriptul lui Arnold Mercator.

La 1648 la cucerirea Pragei, codicile a fost ridicat din tezaurul imperial de către Sfeșii comandați de generalul Koenigsmark, și trimis ca dar reginei Cristiana din Suedia. În

timpul acestei călătorii, unele foi de la început și de la sfârșit se rupseră și s'au pierdut.

În 1655 învățatul Issaac Vossius a adus codicile în Olanda. Acolo, cancelarul comite al Gardiei l'a cumparat pentru 400 sau 600 de talanți suedezi și l'a făcut present în 1669 universității de Upsal, unde se află și astăzi.

II) Codex Carolinus. Acest Codice este un rescript pe care l'a descoperit Knittel în 1756, în biblioteca Walfenbüttel; el cuprinde fragmente din epistola către Romani, cu o veche traducere latină ¹⁾. Acest Codice aparținea mai întâi monastirei Wiesembourg, de unde a fost transportat la Wolfenbüttel în 1678.-

III) Codices Ambrosiani, în număr de cinci. Aceste sînt palepsiste în pergament, care provin din M-tirea Bobbio în Liguria, de unde au fost aduse la Milan; acolo au fost descoperite de Angelo Mai în 1817 și au fost publicate prin Castiglione ²⁾. Probabil acestea datéză din epoca când Goții domnea în Italia, adică de la 492—553. Codicele A este cel mai important; el cuprinde Omiliile lui Grigorie cel mare la Ezechii, printre care se găsesc fragmente din epistola către Romani, din cele două către Corinteni, din epistola către Galateni, din cea către Efesieni, către Filipeni, către Coloseni, la cele două către Tesalonicieni, la cele două către Timotei, la cea a lui Tit și Filimon. Codicile B cuprinde comentariile lui Ieronim la Isaia, în care se află încă fragmente din epistolile pauliene. Al treilea Codice numit Codex Ambrosianus, se compune numai din patru foi și cuprinde o traducere latină a Evanghelilor cu fragmente din traducerea Gotică a Evangheliei Sf. Matei, și chiar frag-

¹⁾ Knittel a publicat aceste fragmente în 1763 sub titlul de: *Ulphilae versionem goth. nonnulorum capitulorum ep. Pauli ad Romanos e litura cujusdam ms. rescripti etc.*

²⁾ *Krafft die Kirchengeschichte der Germanischen Voelker. Ester Theil, erste Abtheilung s. 258.*

mente care lipsesc la mare parte în Codex Argenteus.

IV) Codicele se compune din trei foi, cuprinzând un comentariu latin asupra cărților Regilor; între aceste extracte din Plaut, Seneca și din cărțile lui Esdra și Neemia, estrase din traducerea lui Ulfila, și

V) Codicele care cuprinde fragmentele unui Codex Gothic la Evangelia lui Ioan și care se numește Skeireins. ¹⁾ Codicile Skeireins ce se compunea la început cel puțin din 100 foi, n'are acum de cât 8. Trei dintre ele se afla în biblioteca din Vatican, și cinci în cea din Milan. Tóte aceste opt proveneauă din celebra Monastire Bobbio, de lângă Trebia. Aceste sînt ca Codice palempsisite, dar foi întrerupte, care nu presintă niçi o continuare. Manuscriptul din Milan cuprinde în latinește actele Conciliului din Chalcedon. Denumirea de Skeireins însemnă comentariu. În acest comentariu la Sf. Ioan sînt părți care sînt completate prin locurile paralele din Mateu și Marcu, ceea ce a făcut pe Loebé a crede ²⁾, că Skeireins este nu un comentariu la Ioan, ci o armonie a Evangeliilor. După cercetările făcute de Massmann ³⁾, autorul Skeireins a consultat probabil un comentariu asupra lui Ioan, de un óre-care Teodosie, Episcop de Iraclia, în Tracia. Teodosie era în adevăr un arian zelos, care era în capul unui partid și juca un rol însemnat în cërta contra lui Atanasie. Pe lângă acest comentariu, autorul Skeireins a trebuit se consulte încă și alte scrieri, între altele cartea lui Ammonius.

Care este acum autorul Skeireins? Dacă acéstă lucrare

¹⁾ Veđi Massmann, Auslegung des Evangelii Iohannis in Goth. Sprache. Muenchen, 1834. Apoi Ulfilas al sëtü, Einleit s. 49.

²⁾ Breitraege zur textberichtigung und Erklaerung der Skeireins von Dr. Iul Loebe. Altenburg 1839, p. 2. Operă citată de Krafft in Kirchengeschichte der germanischen Woelker, p. 349.

³⁾ Massmann Ulfilas Einleintung s. 49.

este o polemică cu adversarii doctrinei ariene, se p \acute{o} te s \acute{a} se cugete la Ulfila. De altmintrelea Auxenti \acute{u} ne spune, ¹⁾ c \acute{a} \acute{i} nv \acute{e} ț \acute{a} torul s \acute{e} u a compus deosebite tratate și comentarii \acute{i} n limba gotic \acute{a} , gr \acute{e} c \acute{a} și latin \acute{a} , nu este dar neprobabil ca el s \acute{a} fie autorul acestui comentariu asupra celor patru Evangelii. Diferința de stil \acute{i} n Skeireins și traducerea bibliei nu este un cuv \acute{i} nt \acute{i} ndestul \acute{a} tor pentru a refuza lui Ulfila on \acute{o} rea de a fi autorul acestei lucr \acute{a} ri. Doctrina ce cuprind, și despre care vom trata mai \acute{i} ncolo, este absolut aceiași cu cea a acestui celebru episcop al Goșilor.

Lucrarea lui Ulfila n'a avut precedent; c \acute{a} ci dup \acute{e} p \acute{a} rearea unanim \acute{a} a \acute{i} nv \acute{e} ț \acute{a} șilor vechea Ital \acute{a} și chiar traducerea Sf. Ieronim nu se pot compara cu ea. Numai Luther a putut \acute{i} n ac \acute{e} st \acute{a} privire \acute{i} ntrece pe episcopul Got; dar dac \acute{a} noi n'avem \acute{i} n g \acute{a} nd s \acute{a} atribuim o val \acute{o} re exagerat \acute{a} lucr \acute{a} rei principale a lui Ulfila, noi nu esitam un moment a o declara cel pușin f \acute{o} rte asem \acute{a} nat \acute{a} cu cea a Reformatorului Luther, prin fidelitatea originalului, prin marea popularitate ce a c \acute{a} știgat'o \acute{i} n urm \acute{a} , prin meritele literare și mai ales prin marele servici \acute{u} ce ea a adus causei Evangeliei. Frumuseța, expresiunea pl \acute{a} cut \acute{a} a limbei gotice se manifest \acute{a} la fie-care pagin \acute{a} . Intr'un cuv \acute{i} nt, Ulfila a știut se \acute{i} mpace abisul dintre spiritul poporului s \acute{e} u cu Creștinismul, care trebuia s \acute{a} se \acute{i} v \acute{e} sc \acute{a} la Goși ca o religiune cu totul str \acute{a} in \acute{a} și ca form \acute{a} și ca fond. F \acute{a} r \acute{a} \acute{i} ndoial \acute{a} , predispoșiția cu totul particular \acute{a} a p \acute{a} g \acute{a} nismului German 'i vine \acute{i} n ajutor, \acute{i} nt \acute{r} u c \acute{a} t acest p \acute{a} g \acute{a} nism cuprindea \acute{i} n sine elemente corespunđ $\acute{t$ ore ideilor creștine. Dar dac \acute{a} Ulfila a conservat multe expresiuni p \acute{a} g \acute{a} ne, d \acute{a} ndu-le o \acute{i} nsemnare cu totul deosebit \acute{a} de sensul lor primitiv, el s'a v \acute{e} đ \acute{u} t nevoit de a inventa un num \acute{e} r de termi \acute{n} i cu totul noi pentru a expune ideile creștine de care p \acute{a} g \acute{a} nismul n'avea nici o presimțire. Traduce-

¹⁾ Waitz. Ueber das Leben und die Lehre des Ulfila, s. 19.

rea lui Ulfila ca și cea a lui Luther a fost o lucrare gigantică, și ne place să credem că episcopul Goț, ca și Luther ș'au primit cu abundență fructele muncii lor, la care fără îndoială ei ș'au sacrificat cea mai mare parte din viața lor. Simplă și populară este scumpa noastră Biblie Germană, ea devine curând bunul obștesc al Goților și-și retraseră de la sterilele discuții teologice. la izvoarele vii ale credinței. Prin atracțiunea incomparabilă a formei sale, ea escită la aceșți barbari o nobilă emulație pentru lucrările spirituale cu totul necunoscute lor până atunci. Acesta nu-î o simplă conjetură, spunerea noastră se sprijină pe mărturia unui contemporan al apostolului Goțiilor, a fericitului Ieronim, ¹⁾ care vorbește deja cu mari laude despre știința Teologică a Wizigoților. Traducerea Bibliei în limba Gotă este dar monumentul cel mai frumos, pe care Ulfila însuși și l'a ridicat în amintirea sa. El a supraviețuit vicisitudinilor timpului și sperăm că va supra-viețui încă și mai multe secole ²⁾.

Doctrina lui Ulfila.

Creștinismul se respândi curând în Dacia Traiană, probabil chiar prin coloniștii din peninsula Balcanică, și mai ales prin cei luați în Cohorteie aduse din Asia mică. Dar Biserică organizată nu întâlnim de cât pe timpul năvălirii Goților în Dacia Traiană, după cum am văzut deja, grație acelor clerici pe cari Goții în invaziile lor asupra provinciilor române, i-au adus cu ei ca sclavi. Prin urmare mulțămita lor, o creștinătate barbară se formă la nordul Dunărei. Dintre toți clericii ce au luat parte la fundarea acestor Biserici noi, unul singur ni-l cunoscut pe nume, acesta-l

¹⁾ D. Hieronym. tom. II, pag. 626. Epistola ad Suniam et Fratelam, operă citată de Révilont, pag. 25.

²⁾ Veđi Ulfila, sa vie et sa doctrine par Charles Knauer pag. 33—43.

Evtihie, care se grăbi a pune în relație mica Biserică formată prin îngrijirile sale, cu frații săi din Capadocia. După el întâiul nume lăsat uitărei e acel al Episcopului *Teofil*, care a asistat la Conciliul din Nicea și a subscris celebrul simbol. Cu toate aceste n'ar trebui să admitem că comunitățile creștine ale Goției, care s'ar fi format până la epoca lui Constantin, să fi avut deja socotinți bine determinate asupra raportului între Tătăl și Fiul și că ar fi profesat public doctrina creștină dezvoltată de Atanasie, după ce ar fi lepădat cea a lui Arius. Nu erau în stare Goții, abea ieșiți din păgânism să se ridice la acele concepțiuni înalte teologice și să participe la acele discuții subtile și dificile despre Trinitate și raporturile între persoane. La început Goții au recunoscut numai pe Dumnezeuul creștinilor, care manifesta puterea sa prin faptele clericilor săi; cât despre acele cestiuni, care agitaă lumea creștină mai mult de un secol și care'și găsiră în sfârșit soluția lor în Sinodul de la Nicea, aceste mai nu interesau spiritul barbarilor. Istoricii ortodocși între alții Socrat și Sozomen, pretind, dar pôte cu nedreptul, că Goții s'ar fi declarat pentru credința din Nicea, deja de pe timpul lui Constantin. Din contra, istoricul arian Filostorg, merge prea departe spunând că deja din timpul lui Constantin, Goții se declarară pentru Arienism. Cel întâi istoric Ortodox, ni istorisesc, că comunitățile creștine dintre Goți au recunoscut credința niceană, din timpul lui Constantin și adaugă, că pe la începutul jumătăței a doua a secolului al IV-lea Ulfila, care în calitatea sa de episcop lucra în mijlocul lor, a renunțat la credința din Nicea și s'a declarat pentru Arienism. După Socrat, ¹⁾ Ulfiia s'ar fi schmbat convingerile sale în Conciliul din Constantinopol de la 360, iar conversiunea Goților lui Fritigern ar fi avut loc

¹⁾ Massmann Ulfilas, Einleitung s. 14. Waitz Ueber das Leben und die Lehre des Ulfila. Apendice, pag. 60.

la data când Valens a trimis ajutoruri acestui din urmă, ce era pe atunci în luptă cu Athanarih. Cât despre Sozomen ¹⁾ ni spune că Ulfila a asistat la Sinodul din Constantinopol într'un chip nesocotit, dar că de la acest timp el rămasă încă în relații cu Episcopii și clericii Nicieni, și mai târziu la 375, când se duce la Constantinopol, de a cere ospitalitate de la Valens, el îmbrătoșă credința ariană a împăratului. Teodoret (idem) din contra dăcă că Goții cerând ajutor la Valens, episcopul arian Eudoxiū il sfătui pe împărat de a nu răspunde la rugăciunile lor, de cât cu condiția de a primi credința lui Arie. Cel mai însemnați dintre ei refuzară, dar Ulfila care se bucura atunci de cea mai mare considerare la Goți, a fost sedus de Eudoxiū și câștigat la doctrina sa prin daruri. De atunci el convinseră pe poporul său ca controversa între ortodocși și arieni nu este de cât o certă de cuvinte și că în fond nu exista deosebiri în doctrina lor. Teodoret pune convertirea lui Ulfila la arienism la aceeași epocă ca și Sozomen. Dar după cum acest din urmă a confundat faptele istorice, noi nu putem să dăm credință istorisirii lui, mai ales când el pretinde, ca Ulfila s'a lăsat înșelat la arienism prin motive de o curățenie morală mai mult de cât discutabilă, o alegație dismițită prin tot aceea ce noi cunoștem despre viața acestui mare om. El se mai înșală încă, făcând să intervină patriarhul de Constantinopol Eudoxiū, ce era deja mort în 370, adică cu cinci ani înainte de trecerea Dunării de către Goți, pentru a cere ajutor de la Valens. În sfârșit când el adaugă că controversele în cestiunea arienismului nu erau de cât certe de cuvinte și că în fond nu exista deosebiri între doctrina ariană și doctrina ortodoxă, el se pune în contradicere formală cu tabloul următor, (Waitz p. 19) pe care Auxentius, ucenicul credincios ni-l face asupra earac-

¹⁾ Waitz Ueber das Leben und die Lehre des Ulfila, Apendice, p. 62.

terului învățătorului său: «Nobil rival al apostolilor, ne spune el, și vrednic urmaș al martirilor, el era inamicul declarat al ereticilor, pe care-i califica de câni și lupi rapaci. Respingând cu energie ori-ce relație culpabilă cu ei, condamna la ori-ce ocazie doctrina lor pernicioasă, și plin de harul și de înțelepciunea Mântuitorului său, ardea de dorul pentru cauza divinului său învățător. Nu exista, ținea el, de cât o singură Biserică a Dumnezeuului celui Viu, colona și basa adevărului (στόλος και ἐδραίωμα τῆς ἀληθείας), o singură fecioră, o singură logodnică, o singură regină, o singură viță de vie, o singură casă, un singur templu, o adunare a creștinilor; toț restul nu-i de cât o adunare a diavolului». (Veđi Waitz p. 19).

(Va urma). .

C. E.

Ale Fericitului Teodoret Episcopul Cirului

CINCI CUVINTE DESPRE ISTORIA BISERICEEASCA

(Urmare. Veđi Bis. Ortodoxă Română, No. 4).

CAP. XXI.

Despre Marchel Episcopul Apamiei, și despre capiștile idolești cele de dînsul stricate.

Cel întâi însă dintre cei-l-alți arhieriei Marchel cel întru toate vrednic, legea acesta de armă întrebuintând'o, capiștile cetăței ceî lui incredințate, îndrăznéla cea către Dumneđeű mai mult întrebuintând'o, de cât multele mâini. Care eű și acesta prea vrednică de pomenire fiind o volű povesti. S'aű săvîrșit Ioan Episcopul Apamiilor, de carele și mai înainte am pomenit. S'aű hirotonisit însă în locul acela Dumneđeescul Marchel, înfocat cu duhul duple legiuirea Apostolului. Aű venit însă în Apamaea răsăritului Iparhul. Doi Voevođi împreună cu sine luând de ceî câte preste o mie. Și dar mulțimea norodului pentru temerea ostașilor s'aű liniștit. Capiștea lui Die dar, prea mare fiind, și cu mult meșteșug împodobită, s'aű ispitit a o strica. Înă aflând'o fôrte întărită și statornică zidire, aű socotit că va fi cu neputință ómenilor a deslega alcătuirea petrilor. Că era fôrte mari și potrivită una cu alta împreună, încă și cu fier și cu plumb legate. Acéstă necugetare a Iparhului vėđend'o Dumneđeescul Marchel, pre Iparh adică l'aű sfă-

tuit să mērgă la cele-l-alte cetăți înainte, iar însuși ruga pre Dumneđeū să dea lesnire stricărei. Decī aū venit óre-cine de năprasnă dimineța, nici zidar fiind, nici cłoplitor de pietre, nici alt óre-cine meșteșug știind, ci pietre pre umere aducēnd și lemne adunānd. Acesta apropiindu-se făgăduia că cu lesnire va risipi capiștea, și cerea a i se da plata de doi meșteri. Și fiind-că acēsta o făgăduia a o da Dumneđeescul Arhiereū, o meșteșugire cu acēsta aū întrebuițat omul acela. Pridvor avea de către câte patru cós-tele capiștea aceea pre înălțime aflāndu-se potrivit cu dinsa. Iar colónele erau prea mari și de o măsură cu capiștea. Și rotunđimea fiște-căruta colóne era de 16 coți. Și firea pietrei era fórte tare, și nu asculta cu lesnire de uneltele cłoplitorilor de pietre pre fiște-care din aceste împrejur scobindu-le acela și lemne de măslin grāmădind unele preste altele, se muta la altă colónă. Așa însă pre trei colóne scobindu-le aū dat foc lemnelor. Dar însă nu putea dupre fire focul a topi lemnele, un demon negru arătāndu-se, și oprind lucrarea focului. Și de vreme ce de multe ori acēsta făcēnd' o lucrătorii, și vedēnd nefolositoare meșteșugirea, aū înștiințat de acēsta pre păstorul carele dormea după amiazi. El dar îndată alergānd în Dumneđeésca Biserică, și poruncind aici a duce un vas cu apă, aū pus apa supt Dumneđeescul jertfelnic. Iar însuși aruncāndu-se cu fruntea la pământ ruga pre iubitorul de ómeni stēpān, a nu mai slobozi mai mult tirania demonului, ci și neputința lui să o golēscă și să 'și arate Dumneđeésca sa putere, ca nu prilej de aicea luāndu-se să se facă celor necredincioși mai multă vătămare. Acestea dicēndu-le, și câte asemenea cu acestea, și puind semnul crucei de asupra apei, aū chemat pre óre-carele Echiptū invrednicit slujbei diaconești ingrădit fiind cu credințe și cu rívnă, și i-aū poruncit să ia apa și cum mai în grabă să alerge, și cu credință să stropēscă și să se apropie de vāpae. Așa dar acēsta făcēndu-se, aū

fugit demonul nesuferind stropirea apei. Iar focul apa cea protivnică lui ca un unt-de-lemn întrebunțând'o, s'aũ apucat de lemne, și acestea într'o clipelă le-aũ topit. Iar colónele de năprasnă făcându-se vifor însuși aũ căduť și pre cele-l-alte 12, le-aũ tras și cóstele capiștei unite fiind cu colónele s'aũ năruit de sila acelora împreună trăgându-se. Iar huetul în tótă cetatea alergând, că fórté mare aũ fost pre toți i-aũ adunat la privire. Fiind însă că aũ aflat și de fugirea demonului ș'aũ întors limbile spre cântare de laudă Dumneșeului tuturor. Așa și cele-l-alte capiște Dumneșeescul acela arhiereu le-aũ risipit, multe încă și alte povestiri avênd despre bărbatul acesta fórté vrednic de laudă, că și mucenicilor celor purtători de biruință le sciea, și răspunsul de la dînsii primea, și în sfîrșit și însuși aũ primit cunune muceniei, mă opresc aceste acum a le povesti ca nu îndelungând să obosesc cu povestirea pre cititori. Decí către altă povestire mă voiu întórce.

CAP. XXII.

Despre Theofil Episcopul Alexandriei, și despre cele ce s'aũ făcut acolo întru risipirea idolilor.

Pre Athanasie acel mult vestit și minunat l'aũ moștenit Petru, iar pe Petru Timothei, iar pe Thimothei Theofil, bărbat împodobit cu înțelepciuni și vítéz cu cugetarea. Acesta pre cetatea lui Alexandru o aũ slobođit de rătăcirea idoléscă. Că nu numai din temelie aũ risipit capiștile lor, ci și meștesugirile popilor celor ce amăgeaũ le-aũ arătat celor ce se amăgea. Că atât pre idoli de cel de aramă și pre cel din lemne deșarte înlăuntru făcându-l ei. Și spetele lor lipindu-le de păreți, le lăsa óre-carí porí nevêduși în păreți. Apoi prin locuri neștiute suindu-se și înlăuntru în idoli intrând, orí-ce voia printr'ânșii porunca. Și amăgindu-se cel împrelești făcea cele poruncite. Pre aceștia prea înțeleptul arhiereu stricându-l, aũ arătat norodului celui amăgit. Iar în capiștea lui Sarapid suindu-se, care acesta, precum

dic unii preste tot pământul, era cea mai mare și mai frumósă, au văduț pre idol fórte mare, și cu mărimea înspăimântând pre privitorii. Iar pre lângă mărimea avea și cuvint amăgitor, că de se va apropia cine-va de dinsul se va clăti pământul și pre toți ii va cõprinde peire. Ci cuvintele acestea adică arhiereul Domnului socotindu-le a fi bārfire de babe bețive, și mărimea aceleia ca a unui neînsuflețit defăimând'o, au poruncit óre-căruiă ce avea topor să lovescă cu osărdie pre Sarapie. Iar acela lovindu-l toți au răcnit temându-se de ceea ce se dicea. Iar Sarapie primind lovitura, nici l'a durut, că era de lemn, nici glas au slobođit, fiind neînsuflețit. Și fiind-că i s'au luat capul, au eșit din lăuntru lui roi de șóreci. Că lăcaș al șórecilor era zeul Egiptenilor. Și în mică bucățele sfărâmându-l, acelea le-a dat în foc, iar capul prin tótă cetatea întărea privind cei ce i se închinau, și slăbicțunea celui ce se închina de dînșii batjocorind'o. Așa dar în tóte părțile pământului și ale mării s'au risipit idoleștile capiști.

CAP. XXIII.

Despre Flavian Episcopul Antiohiel, și despre revoluț'a ce s'au făcut de cei apusenești pen'ru Pavlin.

În Antiohia însă proedria lui Meletie celui mare o au moștenit Flavian, carele împreună cu Diodor au suferit multe nevoințele acelea pentru mântuirea cuvintătórelor oi. Că au voit adică Flavian să ia ocărnuirea Bisericeii; iar ceta preoșilor au oprit înprotivă dicend că nu trebuie cel ce nu au primit sfătuirile lui Meletie, după sfișitul aceleia să-i primescă scaunul lui. Ci pre cel strălucit cu multe osteneii. Și în multă vreme s'au primejduit pentru cuvintătórele oi, se cuvine a se face păstor. Și acesta Romanilor și Egiptenilor le-au pricinuit îndelungată ură asupra răsăritenilor. Că nici cu mórtea lui Pavlin s'au șters ura, ci

și după acela Evagrie primind scaunul acela, a rămas asupra marelui Flavian scârbiți și mai ales că Evagrie afară de biserică leguire a fost propus. Că singur Paulin l-a propus pre el, multe canoane tot odată cu dinsul călcându-le. Că nici în locul său celui ce se săvârșește îi dau voie a hirotonisi, ci poruncesc pre toți Episcopii Eparhiei împreună a-i aduna. Și iarăși fără de trei Episcopi opresc a se face hirotonia de episcop. Dar însă din aceste nici una voinde a ști, împărtășirea cu Evagrie o îmbrățoșă. Iar asupra lui Flavian a pornit aușurile împărătești. Că de multe ori supărându-se împăratul, l-a adus pre el la Constantinopole, și l-a poruncit să meargă la Roma. Iar Flavian, ținând că este iarnă, și făgăduind că strălucind primăvara va plini ceea ce i se poruncește, s-a întors la Patrie. Însă Episcopii Romei, nu numai minunatul Damas, ci și Sirichiul cel după acela, și Anastasie moștenitorul lui Sirichiu, mai tare s-a atins de împăratul, ținând că pre tiranii săi îi strică, iar pre cei ce se sumeșc asupra legilor lui Christos, îi lasă a tiranisi, iarăși pre el chemându-l l-a silit să meargă la Roma. Atuncea Flavian prea înțeleptul, îndrăzneala cea vrednică de laudă întrebuițând-o a ținut: de mă prihănesc oare-carii, o împărate, că credința mea nu ar fi dreptă, ori de țin că viața mea nu e vrednică de preoție, și pre însăși părâșii mei îi voi întrebuița de judecători, și hotărîrea cea de dinșii dată o voi suferi. Iar dacă despre scaun și despre proedrie mă prigonesc nici mă voi judeca, nici cu cei ce vor a mă prinde mă voi gălcevi, ci mă voi lăsa, și de proedrie mă voi depărta. Dreptatea dă ori-cui voești scaunul Antiohienilor, o împărate. De această bărbăție și înțelepciune a lui mirându-se împăratul, l-a poruncit a se duce la patria sa, și a-și păstori Biserica cea încredințată. Iar vreme îndestulă trecând și mergând la Roma împăratul, aceleiași prihâniri iarăși primindu-le de la Episcopi, că nu strică tirania lui Flavian.

Iar împăratul a poruncit lor felul tiraniei, zicând că însuși este Flavian, și se face avocatul aceluia zicând că nu pot a se judeca cu împăratul, apoi i-au sfătuit să unescă Bisericile cu o cugetare, și să strice gâlcéva și prigonirea cea nefolositoare să o stingă. Că și Pavlin s'aun s'virșit de demult, și Evagrie nu leguit s'aun propus. Și Bisericile răsăritului de proedria lui Flavian se țin, încă pe lângă cea răsăritenă, și totă cea Asienescă și cea Ponticescă, încă și pe cea Thrachicescă le are împărțășindu-se și unite și tot Ilicul încă pre acela îl știe povățuitor al Episcopilor celor de la răsărit. Aceste sfătuirii înțelegându-le Episcopii apusului, aun făgăduit că vor stinge ura și pre trimișii solitarii îi vor primi. Acésta aflând'o Dumneđeescul Flavian, aun trimis la Roma și pre ore-carii din Episcopii cei vrednici de laudă și din preoții și diaconii Antiohiei, mai întâi însă de cât toți era Agapie, cel sortit a păstori cetatea Veriei cea din Siria, carele era vestit în toate părțile pământului și ale mării acesta împreună cu cei-l-alți viind la Roma, îndelungată vrajbă stingend'o în 17 ani aun isprăvit pacea bisericilor. Acésta însă cunoscend'o Egipteni, lepădând și ei ura aun înbrățișat unirea. Ocârmuea însă atuncea pre Biserica Romanilor Inochentie moștenind pre Anastasie, bărbat împodobit cu agerime de minte și cu pricepere. Iar pre a Alexandrenilor Theofil, de carele și mai înainte am pomenit.

CAP. XXIV.

Despre tirania lui Eughenie și despre biruința cea prin credință a lui Teodosie.

Deci pacea bisericilor cu acest chip o aun iconomisit prea credinciosul împărat. Mai înainte însă de a se face pacea acésta, aflând împăratul s'virșirea lui Valentinian și tirania lui Evghenie, aun mers cu oște în Europa. În acea vreme însă era ore-carele Ión în Egipt, carele îmbrățișase aschi-

ticésca petrecere. Acesta fiind împărtășit de duhovnicesc dar, celor ce'l întrebaū multe mai înainte le spune de cele ce vor să fie. Către acésta aū trimis țubitorul de Christos împărat, voind să afle de trebue a da răsboiū tiranilor. Și pentru răsboiul cel mai dintâi i-aū provestit biruință fără de vărsare de sânge, iar despre cel al doilea aū đis că cu multă ucidere va birui împăratul. Cu acésta nădejde porbindu-se împăratul cu oșți pre mulți din cei protivnici puindu-se în răsboiū i-aū biruit, și pre mulți din varvariī ceī ce'l ajută pre el i-aū depărtat. Iar voevođiī oștilor đicēndu-ī că sunt puținī ceī ce împreună se oștesc și sfātuind a da óre-care armistițe (incetare de arme) răsboiului, ca primăvara începēndu-se să mai adune óste și cu mulțime vor birui pre vrăjmași, nu aū suferit sfatul prea credinciosul împărat, đicēnd: Că nu trebue a prihăni pre mântuitoarea cruce cu atâta neputință, iar chipului lui Iraclie a-ī mărțurisi atâta putere. Că inaintea oștiī aceștia povățuește crucea, iar inaintea protivnicilor chipul lui Iraclie. Aceștia așa de cu credință đicēndu-se, și rēmasa óste puțină fiind și întristată fórte, aflând o căsuță de rugăciune, în pólele muntelui, unde era tabăra oștiī, tótă nóptea aū petrecut rugând pre stēpānul a tóte. Iar pre la cāntarea cocoșilor, somnul a biruit pre socotélă. Și culcat fiind pre un așternut i s'aū părut că vede doi bărbați óre-carī cu halne albe călări pe cai albi, cariī îi porunca să cuteze și frica să o lepede, și diminēța să se într'armeze și să'si rinduīască óstea în front, că ajutor đicea și inaintē luptător s'aū trimis. Și unul se numea pre sine-și Ión a fi Evangelistul, iar cel-lalt Filip Apostolul. Acésta vedenie vėđēnd'o împăratul, nu aū incetat de rugăciune, ci mai cu deadinsul și mai cu osárdie a urma. Acésta și un ostaș óre-carele vėđēnd'o aū vestit strejarului, acela însă l'aū dus pre acesta la polcovic. Iar polcovicul l'aū dus la voevodul oștiī. Carele prepuind că vestește óre-ce zadarnic, aū vestit împăratului a-

cestea. Iar împăratul aŭ ȃis: nu pentru mine acesta le-aŭ vȃduț acȃsta, cȃ eŭ fȃgȃduind biruinȃa am creȃut ci ca cu cine-va sȃ mȃ prepue pre mine cȃ poftind rȃsboiŭ plȃzmu-esc vedenie, aȃa aceste le-aŭ vestit ajutȃtorul ȃmpȃrȃției mele, ca maȃtor vrednic de creȃare sȃ se facȃ al povestirei mele. Cȃ mie mai ȃntȃi mi-aŭ arȃtat acȃstȃ vedenie obȃtescul stȃpȃn. Decȃ lepȃdȃnd frica, sȃ urmȃm mergȃtorilor ȃnainte luptȃtori Ńi ȃncepȃtorilor oȃșirii. Ńi niminea cu mulȃimea protivnicilor sȃ cumpȃnȃscȃ biruinȃa, ci fieȃte-carele sȃ socotȃscȃ puterea mergȃtorilor ȃnainte acestora ce ni s'aŭ arȃtat. Aceste Ńi ostaȃșilor spuindu-le Ńi cu acȃstȃ osȃrdie pre toȃi umplȃndu-i s'aŭ pogorit din virful muntelui. Iar tiranul de departe vȃdȃnd pre ostaȃș cȃ-i vor da rȃsboi, Ń'aŭ ȃntr'armat oȃstea, Ńi o aŭ pus ȃn front. Iar el pre o movilȃ oȃre-care rȃmȃind, aŭ ȃis cȃ ȃmpȃratul va muri Ńi va scȃpa de a se mai oȃști ȃn viaȃa, Ńi voevoȃșilor lui aŭ poruncit sȃ-l aducȃ pre el viu Ńi ferecat. Decȃ stȃnd legiȃnele ȃn rȃnduȃlȃ, Ńi mult mai multȃ era mulȃimea protivnicilor Ńi cei ce erau ȃmpreunȃ cu ȃmpȃratul lesne numȃraȃi. ȃnsȃ ȃncepȃnd a sloboȃi sȃgeȃile Ńi acȃștia Ńi acela, apȃrȃtorii cei ce s'aŭ arȃtat ȃn vis ȃmpȃratului, Ń'aŭ arȃtat adevȃrate fȃgȃduinȃele. Cȃ o suflare de vȃnt sȃlnicȃ ȃmprotiva luptȃtorilor suflȃnd suliȃile acelora Ńi pavȃșile ȃntorcea pe dos, Ńi mȃzdracile Ńi sȃgeȃile lor erau netrebnice, Ńi nici ȃntr'armaȃi nici aruncȃturȃ de sȃgeȃi, nici sȃgeȃatori putea a atinge pre oȃstea ȃmpȃratului. ȃncȃ Ńi un colb mai mult asupra feȃșilor lor suflȃnd ȃi silea a-șȃ ȃnchide genile Ńi luminile ochilor li se umplea. Iar ostaȃșii ȃmpȃratului din viitorul acela nici o vȃtȃmare primind, cu ȃndrȃznȃlȃ pre vrȃjmașȃ ȃi ucidea. Acestea dar vȃdȃndu-le ei Ńi Dumneȃescul ajutor cunoscȃndu-l, aruncȃnd armele, s'aŭ rugat sȃ dobȃndȃscȃ milostivire de la ȃmpȃratul. Ńi ȃmpȃratul a primit Ńi i-aŭ ȃmpȃrȃșit de milostivire, ȃnsȃ aŭ poruncit lor cum mai ȃn grabȃ sȃ-l aducȃ pre tiranul. Iar ei alergȃnd s'aŭ

suit pe movilă, unde ședând acela nu știa cele ce s'au făcut. Iar el vedându-l pre acela aburiți, și cu suflare vestind sila, au propus că sunt vestitori de biruință, și îi întreba de au adus și pre Teodosie ferecat precum li s'au poruncit. Iar ei au ȃis nu pre acela il aducem ție, ci pre tine te vom duce către acela. Că acesta purtătorul de grijă al totului o au poruncit. Acesta ȃicându-le l'au ridicat de pre scaun, și legăturile punându-le asupra'i, ferecat l'au dus și l'au adus robit pre cel ce cu puțin mai înainte se fălea. Iar împăratul l'au adus aminte de cele ce au greșit asupra lui Valentinian, și de neleguita tiranie, și de răsbóele cele ce făcea împotriva legiuitei împărății. Au batjocorit încă și chipul lui Eraclie, și zadarnica obraznicie care pentru acela se făcea. Și atuncea au dat hotărîrea cea legiuită a pedepsei cei asupra lui. Acest fel era Teodosie și în vreme de pace, și în război, pururea Dumneȃescul ajutor cerându-l, și tot-d'auna dobândindul.

CAP. XXV.

Despre sevîrșirea împăratului Theodosie.

După biruința acesta însă bolnăvindu-se, au împărțit fiilor, și celui mai mare adică l'au dat pre a sa ocârmuire, iar celui mai tiner l'au dat schiptrurile Europei. Însă l'au sfătuit și pre acesta și pre acela să păzescă buna cinstire de Dumneȃeu deplinită. Că prin acesta, au ȃis, și pace se păzește, și războiul se strânge, și protivnicii se întorc în fugă, și se ridică triamve (semne) de biruință și biruința se cinstește. Acela dar acestea sfătuind pre fil s'au sevîrșit, laudă pururea pomenită lăsând. Iar moștenitorii împărăției, s'au făcut moștenitori și ai buneii cinstiri de Dumneȃeu.

CAP. XXVI:

Despre împărăția lui Onorie și despre Tilemah monahul.

Că Onorie, cel ce l-a primit împărăția Europii, a stricat duelurile cele ce din vechi se făcea în Roma, un prilej ca acesta luând. Era oare-carele monah Tilemah aschiticăscă viață îmbrățoșând. Acesta de la răsărit viind, și pentru pricina acésta la Roma ajungând, urâta priveliște aceea săvârșindu-se, a intrat și însuși în stadiu și pogorându-se se ispita a opri de la arme pre cei ce le întrebuița unul asupra altuia. Iar privitorii vărsării de sânge mâniindu-se ci primind beția demonului celui ce se bucura de sângirile acelea, a ucis pre purtătorul de grije al păcii, acésta aflând'o minunatul împărat, pre Tilemah l'a înpreună numărât cu purtătorii de biruințe mucenici iar priveliștea aceea rea o aș oprit.

CAP. XXVII.

Despre buna cinstire de Dumneșeu a lui Arcadie împăratului și despre hirotonia lui Ión Hrisostom.

În Constandino-cetate însă, Nectarie săvârșindu-se, carele păstorea Biserica aceea, Arcadie cel ce a luat sôrta îndreptării împărăției, înștiințându-se de Ión marele luminător al lumii că s'a ales în ceta preoților în Antiohia, l'a adus și Episcopilor celor ce se adunaseră împreună le-aș chizășluit pre acesta să-l proaducă Dumneșeescului dar, și să'l arate păstor al cetății acei mari. Și acésta singură e îndestul a arăta sîrguința împăratului cea despre cele Dumneșești. Întru acea vreme, al Antiohiei întâiul povățuitor se afla Dumneșeescul Flavian, iar al Laodichiei Elpidie, împreună locuitorii aflându-se al marelui Meletie, și petrecerea aceluia întru sine-și închipuind'o mai mult, de cât închipuirile peceților în cêră. Acesta dar pre marele Pelaghie

l'aŭ moștenit. Iar pre Dumneșeescul Marchel, Agapiț cel prea lăudat, de carele am spus că aŭ incuviințat în luptările cele aschiticești în vremea ereticăscului vifor. Iar al selevchiet cel către Tavru Maxim, împreună nevoitor cu Ión cel prea lăudat, și Theodor al Mompsuestiei. Întru amândouă fiind strălucit Invățător. Că strălucea și cu înțelepciunea și cu viața. Dumneșeescul Acachie îndreptând Veria, iar Leontie păstorea pre neamul Galatenilor, cu multefeluri de faptă bună strălucindu-se.

CAP. XXVIII.

Despre îndrăznela cea dupre Dumneșeți a Episcopului acestuia.

Marele Ion însă primind bisericăștile hățuri, nedreptățile cele ce se făceaŭ de către unil cu îndrăznelă le mustra și pre împăratul și pre împărătesa îi sfătuea cele potrivite și pe preoți îi ruga să viețuească dupre legile cele aședate. Iar pre cel ce cuteza aceste a le călca, îi oprea de a intra întru cele sfinte, dicând că nu trebuie, cinstea preoților a o dobândi, iar viața adevăraților preoți a nu o rîvni. Și acéstă purtare de grijă o avea, nu numai pentru cetatea aceea, ci și pentru tótă Thrachia, iar acéstă se împărțea în șase ocârmuirî și pentru tótă Asia și acéstă se ocârmuea de un-spre-șede stêpânitorî. Încă și țara Ponticăscă cu aceste legi o împodoea, că și acéstă avea povățuitorî de un număr cu aceia.

CAP. XXIX.

Despre idoleștile capiști cele din Finichia prin acesta risipite.

Aflând însă că Finichia încă se îndrăcește către drăceștile slujbe, aŭ adunat aschiteni înfocați cu Dumneșeescă rîvnă, și cu legi împărăteși pre ei înarmându-l, l-aŭ trimis asupra idoleștilor capiști. Iar bani cel ce se da meșterilor

celor ce stricău capiștile și slujitorilor acelora, ne luându-î din împărăteștile vistierii cheltuia, ci înduplica pre femeile cele cu multă avuție și împodobite cu credințe a-î da a-cestea cu îmbelșugare arătându-le blagoslovenie ceea ce odrăslește din darea acésta. Decî capiștile cele rămase ale demonilor cu chipul acesta din temelie le-aũ risipit.

CAP. XXX.

Despre Biserica Goșilor.

Vedënd însă și pe schithicescul norod vânat de nãvodul Arienesc, din protivã aũ meșteșugit și acesta, și aũ aflat chip de vîinare că prezviteri și diaconi, de o limbã cu aceia și cei ce citeaũ Dumneđeștile cuvinte (adicã citeți) propuind le-aũ împărțit și acestora o bisericã, și prin acestea pre mulți din cei rãtãciți i-aũ vîinat. Cã și însuși de multe ori mergënd acolo le vorbea, tãlmãcitori întrebunțãnd pre ore-carele ce știaũ amãndouë limbile și pre cei ce știaũ a țice îi făcea a lucra acésta. Decî aceste înlãuntru în cetate petrecea făcëndu-le, și pre mulți din cei amãgiți îi vãna și adevêrul apostoleștilor propoveduirii îl arãta.

CAP. XXXI.

Despre providenția ce s'aũ făcut de acesta la Schiți, și despre rîvna c a împotriva Marchionăștilor.

Aflãnd însă că ore-carii din nomaziile cari locuiau pre lãngã Dunãrea însãtãzã de mãntuire, dar se lipsesc de cel ce le-ar produce adãparea, aũ cãutat ómenii rivnitori de apostolésca iubire de ostenéla, și pre aceștia i-aũ pus asupra acelora. Eũ însă m'am norocit și scrisori de dînsul scrise cãtre Leontie Episcopul Anghirei a vedea, prin care îi aratã și prefacerea Schithilor și îl ruga sã'i trimișã bãrbați iscusiti spre pòvêțuirea acestora. Cã în țara nòstrã înștiințãndu-se cã ore-care sate s'aũ molipsit de bóla lui Mar-

chion, aŭ scris celuŭa ce păstorea întru acea vreme și îndemnând'o să isgonască bóla, și ajutor dându-î pre cel din împărăteștile legi. Deci purtare de grije cea pentru biserică cum o avea în suflet, după Dumneșcescul apostol, sunt îndestule și aceste a o arăta.

Se póte încă și de alurea a cunoște îndrăznéla lui.

CAP. XXXII.

Despre cererea lui Gaina, și dăcerea împotivă a lui Ión Episcopul

Ore-carele Gaina, schit adică cu neamul, iar varvar cu socotința, și tiranicésca însă cugetare întrebuintând, era întru acea vreme povățuitor de oști, și pre mulți din cei de o cugetare cu dînsul avându-î ascultători, purtând însă împreună cu aceștia și călărimea și pedestrimea oștii Romanilor. Se înfricoșară dar de dînsul nu numai toți cei-l-alți ci și însuși împăratul, prepuind tirania ceea ce se cugeta de el. Acesta de lipsa lui Arie împărțășindu-se, aŭ vestit împăratului să-î dea una din Dumneșcesțile bisericii. Impăratul însă aŭ dă să socotéscă, și i-a făgăduit că'l va odihni, și chîemând pre Dumneșcescul Ión, și cererea i-a spus, și de silnicie i-aŭ adus aminte, cam însemnându-î și tirania ce o cugeta, și'l ruga cu darea să înfrâneze mânia varvarului. Iar vitézul acela bărbat aŭ dă: O, împărate, nu făgădui unele ca acestea, nici porunci a se da cele sfinte câinilor. Că nu voŭ suferi, cei ce teologisesc pre cuvîntul lui Dumneșcu și îl laudă a se scóte din vre-o biserică, și a da Dumneșcesca Biserică celor ce îl hulesc pre acesta. Și să nu te temi de varvarul acela, o împărate, ci pre amândoi chîemându-î, și pre mine și pre acela, tu cu liniște ascultă cele ce se vor dăce, iar eŭ voŭ înfrâna limba aceluŭa, și-l voŭ înduplica nici cum a cere ceea ce e de folos a i se da. Acestea auđindu-le împăratul, s'aŭ bucurat și a doua dă pre amândoi i-aŭ chemat. Și el cerea făgăduința. Iar

marele Ión, grăia din protivă ȃicēnd, nu este slobod împēratului a cuteza asupra celor Dumneȃeești mai ales alegēnd a fi bine cinstitori de Dumneȃeu. Iar acela ȃicēnd cā și el trebuie a avea o casā de rugāciune, i-aũ ȃis marele Ión: tōtā Dumneȃeesca casā se deschide ȃie, și nimenea te oprește voidnd a te ruga. ci eũ, a ȃis Gaina, sunt de altā sectā, și împreunā cu aceia carii sā albā o Dumneȃeescā casā, și fōrte cu dreptate cei, mult te ostenești nevoidnd sā suferim pentru Romani. Dar a-ȃi, ȃice, rēsplātiri mai mari de cāt ostenelele. Cā voevod asupra oștii ești, și de ipaticēasca podōbā te-ai invrednicit, și se cuvine ȃie a socoti ce eraȃi mai înainte și ce te-ai făcut acum. Și ce era sārācia cea de mai înainte, și ce avuȃiā cea de faȃ. Și ce fel de imbrācāmintē intrebuintāȃi mai înainte de a trece Dunārea, și ce fel acum ești imbrācat. Decȃi socotește cā puȃine iȃi sunt ostenelele, și prea mari darurile, și nu fiȃi necunoscētor pentru cei ce te-aũ cinstit. Acest fel de cuvinte intrebuintānd dascālul lumeȃi aũ inchis gura lui Gaina, și l'aũ silit a urma tēcere. Vreme insā trecēnd, ș'aũ descoperit acela tirania ceea ce de demult o cugeta, și oștea in Thrachi adunānd'o, jefuirā și prādā cele mai multe. Acestea aflāndu-le s'aũ inspāimāntat toȃi, și stēpānitoriȃi, și supușii, și nici a se pune cineva in rīnduȃlā de oștire cu acela voȃa, nici socotea a soli fārā fricā. Cā fiește-carele prepunea varvara lui socotinȃ.

CAP. XXXIII.

Despre solia acestuȃa cātred Gaina.

Atuncea toȃi cei aflaȃi inspāimāntāȃi fiind aũ rēmas, aũ induplecat pre marele acesta vitēz sā facā solirea. Iar acesta nici pre starea improtiva ceea ce se făcea socotind'o nici pre osebirea ceea ce din aceea oȃrāslea, cu osārdie aũ alergat in Thrachia. Și aflānd acela pre solitorul și aducēndu-șȃi aminte de indrāznēla ceea ce s'aũ făcut pentru

buna cinstire de Dumnezeu l'au întâmpinat cu ostrdie de departe, și drépta aceluia o au pus asupra ochilor săi încă și pre copiii săi înaintea genunchilor aceluia l'au adus. Așa a putut fapta bună a înduplica și a înspăimânta și pre vrăjmașii cei fôrte neîmpăcați

Dar însă nu au suferit zavistia strălucirilor filosofiei aceluia. Ci meșteșugirile sale întrebuintându-le, pre împărătesca cetate, iar mai ales pre totă lumea o au lipsit de limba și de mintea aceluia.

CAP. XXXIV.

Despre cele ce s'au întâmplat pentru Hrisostom.

Eū însă întru acéstă parte a istoriei, nu știu ce voiū pătimi. Că voind să povestesc nedreptatea cea cutezată împotriva acestuia, mă rușinez de cea-l-altă faptă bună acelor ce l'au nedreptățit. Pentru care pricină mă voiū ispiti și a ascunde numirile acelor. Acestea având pricină osebite de urăciune, fapta bună ceea ce strălucea a bărbatului nu au voit-să o știe, ce aflând pre ore-caril răi părăși cumpliți aflând și vederata clevetire privind'o de parte de cetate au făcut adunare de județ, și au dat hotărîre. Iar împăratul, ca pre niște arhierii credându-l, au poruncit să se trimiță el departe de cetate, iar nevinovatul nici pără aușind'o, nici răspundend spre desvinovățire, ca un vinovat întru cele ce au fost pârât, au fost silit a părăsi cetatea și la biserica ceea ce se află în gura mării negre au ajuns. Că așa numesc locul acela ca de liman. Însă cutremur nóptea pre mare făcându-se, și frică cuprinđend pre împărătesa, solii de la răsărit s'au trimis către cel isgonit, ca cum mai în grabă rugându-l să se întórcă la cetate, și să opréscă primejdea cetăței. Încă și alții după aceea s'au trimis și alții după aceștia, și s'au făcut viforul plin de cei trimiși, fiind-că acesta o cunoscuse pre credinciosul norod

aŭ acoperit gura propondiei de cei osârdnici. Că toți l'aŭ întâmpinat aprinđend făclii de cêră, decî atunci cu adevêrat s'aŭ împrăștiat adunarea neprietenilor. Inșă puține luni la mijloc trecênd, s'aŭ adunat iarășî, și judecată făcênd, nu pentru scrierile acele mincînose, ci pentru liturghia cea după caterisire. El inșă dicea, că nici s'aŭ judecat, nici scrisorile cele de pâră le-aŭ auđit, nici desvinovățire ș'aŭ făcut, nici de față aŭ fost când le-aŭ osândit, ci de împêratul și s'aŭ isgonit și iarășî s'aŭ chemat înapoi. Și alt sobor a se aduna, nu aŭ avut trebuință de judecată neprietenii, ci pre împêratul l'aŭ încredințat că este legiuită și dréptă hotărîrea, nu numai din cetatea aceea l'aŭ isgonit, ci și întru altă cetățue mică și pustie a Armeniei l'aŭ trimis. A căruia nume este Cucuso. Iar de acolo scoțându-l, l'aŭ mutat în Pitiunda. Acêsta este margine și a mării negre și a ocârmuirii Romanilor, megieșită cu yarvarii cei prea cruđi. Ci iubitorul de omeni Dumneđeŭ nu aŭ lăsat a fi dus întru acel ostrovaș nevoitorul cel bine biruitor. Că ajungênd în Comana l'aŭ mutat la viața ce neîmbătrânită și nesticăciosă. Trupul inșă cel ce bine s'aŭ nevoit s'aŭ pus lângă racla mucenicului Vasilisc, acêsta prin vis poruncind'o mucenicul. Decî câți din epîscopi pentru acela s'aŭ isgonit de pre la bisericile lor, și aŭ locuit la marginele cele mai de pe urmă ale lumii, încă și câți din cei ce aŭ iubit aschiticésca filosofie întru asemenea pătîmiri aŭ căđut, de prisos mi se pare a-l povesti, și a lungi istoria. Iar mai ales socotesc că și trebuie a scurta povestirile cele întristătore, și acoperi greșalele celor ce le-aŭ făcut aceste de o credință fiind. Ș'aŭ luat inșă rêsplătirea cei mai mulți din cei ce l'aŭ nedreptățit și aŭ pricinuit tolos celor-l'alți prin cele ce aŭ pătîmit. Acêstă nedreptate mai cu deosebire o aŭ urit episcopiî Evropii. Ca de a loruși împărtășire aŭ oprit pre cei ce o aŭ lucrat, încă și toți Ilirichieni de aceiași partidă s'aŭ făcut. Iar ai cetăților

celor către răsăritul sórelui cei mai mulți de împărțirea nedreptății s'aũ ferit, iar trupul bisericeii nu l'aũ despărțit. Și sevrșindu-se încă marele invetătorul lumel Episcopii apusului nu aũ primit împărțirea celor din Egipt și acelor de la răsărit și acelor de la Vosfor, și din Thrachia mai înainte, până ce nu aũ rinduit numele bărbatului aceluĩ Dumneȃesc împreună -cu numirile episcopilor celor sevrșii. Și pre Arsachie cu adeverat carele dupē acela s'aũ fost făcut Episcop al Constandino-cetăței, nu l'aũ invrednicit de orație. Ci pre Aticon Diadohul lui Arsachie, dupē ce de multe ori aũ mijlocit, de multe ori încă și s'aũ rugat să dobândescă pace, dupē vreme l'aũ primit și i-aũ scris orația

CAP. XXXV.

Despre Alexandru Episcopul Antiochiei.

Intru acea vreme însă Episcop al Alexandriei era Chiril nepot de frate a lui Theofil, și luând proedria unchiului său. Și al Bisericeii Ierusalimului Ioan avea proedria bărbat vrednic de laudă, moștenind pre Chiril, de carele și mai înainte am pomenit. Iar Biserica Antiohenilor o păstorea Alexandru, potrivită avēnd petrecerea cu arhieria. Că vremea cea mai înainte de Episcopie petrecēnd'o în aschitică luptă, și iscusindu-se mai mult, s'aũ vedut vitez nevoitor și cu cuvintul invetând, și cu viața cuvintul adevărindu-l. Acesta aũ moștenit pe Porfirie, carele dupē Flavian primind hățurile acelea multe pomeniri de iubire de ómeni aũ lăsat. Decĩ acela cu multă înțelepciune împodobeaa. Iar Dumneȃescul Alexandru, cu nevoință și cu filosofia, și cu viața cea necăștigătoare și cu curgerea limbei și cu alte nenumerate daruri era îmbogățit. Acesta și adunarea marelui Evstafie, care din vechi voea Pavlin a o aduna nu o aũ lăsat, și dupre acela Evagrie, induplecare și rugămintea între-

buintând, o aŭ unit pre aceea împreună cu cel-l-alt trup al Bisericeî. Şi aŭ inchipuit o prăznuire, căria asemenea niminea aŭ mai văduţ când-va. Că pre toţi cei de o credinţă luându-i cu sine, şi pre cei sfinţiţi cu preoţii şi pre cei mulţi, s'aŭ dus către adunare. Şi luând cu sine cântători şi o laudă de cântare de potrivire alcătuint de la porţa cea abătută către apus, până la Biserica cea mare, tot târgul l'aŭ umplut de ómenî, şi aŭ arătat rîu cuvîntător, asemănându-se rîului celui ce curge pre lângă cetate. Acestea însă vădendu-le şi Iudeii, şi cei ce primise intru sineşi lova lui Arie, şi rămăşiţa cea prea mică a Elinilor suspina şi se tânguia, şi pre cele-l-alte rîuri vădendu-le intrând în marea bisericeî plîngeau. Acesta mai întâi aŭ rînduit în condica celor bisericeşti pre numirea prea lăudatului Ión.

CAP. XXXVI.

Despre desgroparea rămăşiţei marelvî Ión şi despre crecînţa lui Teodosie împăratului şi a fraţilor lui.

După câtă-va vreme însă în urmă şi însuşî móştele învătătorului acestuia le-aŭ adus în cetatea cea împărăţitoare. Şi iarăşi credinciosul norod, noeanul marii întrebuintându-l ca pre un uscat prin caice gura Vosforului cea către Propontida cu făclie cele aprinse o ascundea. Acéstă vistierie o aŭ adus cetăţii aciea cel ce acum împărăţia, carele şi numirea bunului seŭ o aŭ dobândit, şi buna cinstirea de Dumneđu nestricată o aŭ păzit. Acesta puindu-şi şi ochii asupra raclii, şi fruntea, aŭ aduş rugăciune pentru născătorii seî, rugându-se să erte celor ce din neştiinţe l'aŭ nedreptăţit. Căci de mult s'aŭ fost sevirşit născătorii acestuia, tîner atuncea în orfanie lăsându-l. Ci Dumneđuul părinţilor şi al strămoşilor lui nu l'aŭ lăsat să simţescă ispită de orfanie. Că aŭ făcut să se împărtăşască el de hrană

bine-cinstitoare de Dumnezeu, și împărăția o aș păzit ne-revoltarită, și socotințele cele tiranicești le-aș înfrănat. Pururea aducându-și aminte dar de aceste faceri de bine cu laude mărețe pre făcătorul de bine. Are însă părtașe a cântării de laudă pre surorile sale, care în totă viața saș iscusit întru feciorie pre mare desfătare socotind ele citirea Dumneșeștilor cuvinte, și vistierie ne rășluită creșdend a fi milostenia cea către cei nevoiși. Pre acest împărat însă și altele multe îl împodobeș, numai puțin însă și iubirea de omeni, și blăndeșea, și liniștea sufletului care nu primeș turburare, și credinșă viderată și alășă. Și de acășta voiș arăta dovadă arătată.

Un bărbat ore-carele ce alesese viașă aschiticășă, însă întrebuișd șocotinșe mai șumeșe, aș venit la împăratul rugându-se pentru ore-ce. Inșă de vreme ce acășta de multe ori făcend'o nu aș dobândit cererea, l'aș oprit pre el de bisericășca împărtășire, și legătura puind'o asupră-ș s'aș dus. Iar preș credincioșul împărat, la curșile împăreșești viind și vreme chiemându-l spre ospăș, și bucatele de fașă fiind, aș șis că nu se va împărtăși de hrană până nu se va deslega legătura. Și pentru acășta dar aș trimis către arhierăș pre cel mai credincioș al șeș, rugându-l să sfăștuășă pre cel ce aș dat legătura să o deslege. Episcopul însă șicend că nu se cuvine a primi legătură de la tot ori ce fel ar fi, și arătându-ș că s'aș deslegat, nu aș primit deslegare, până ce cu multă ostenelă căutându-se cel ce l'aș legat ș-a dat împărtășire. Aș credeș Dumneșeștile legi. Pentru acășta dar, și însuș rămășiturile capiștilor idolești din temelie a se școte, ca cei ce vor fi în urma noștră nici urmă de rătăcirea cea de mai înainte să vașă. Că acășta înșelegere o aș pus în legeș cea poruncitoare despre acăște. Și neșncetat șecera rodurile acăștor bune șemănături. Că ștăpănul a toșe aveș purtare de grijă pentru el. Că și când ocărșmuitoșul nomazilor șchiticești Roila, aș trecut Dunășrea

förte cu multă öste, și Thracia o îngrozea și o prăda, și îngrozia că și cetatea cea împăratăscă o va înconjura și cu singur răcnitul o va oborâ, și o va face perduță, cu fulgere și cu trăsnete Dumneđeü de sus, și cu foc lovindu-l și pre dinsul l'a ars, și totă östea o aü topit. Una ca acăsta încă și la răsboiul cel persienesc aü făcut. Că de vreme ce aciea se înștiințase de zăbovirea romanilor că s'aü fost dus cu oștile asupra celor ce se măgieșea cu cetatea călcând legăturile păcii, și că niminea ajută pre Romanî bătându-se. Că împăratul întru pace nădăjduindu-se, la alte războie și pre voevodii oștilor și oștile le trimisese. Cu o plöe förte grabnică și cu grindină prea mare lovindu-l l'aü oprit sporirea înaintărei, și aü împiedicat calea cailor, nu aü putut suferi în două-deci de zile a trece atâtea stadii, până ce voevodii aü venit, și aü adunat ostașii. Și în războiul cel mai dintâi încă, pre însăși aceștia cari încunjiurase cetatea cea cu numele împăratului, l'aü făcut vrednici de ris. Că mai mult de trei-deci de zile înconjurând cetatea împăratului cea mai înainte numită împreună cu tot norodul, și multe tabii împrejur făcënd, și meșteșugiri nenumărate întrebunțând și cu turnuri înalte pre din afară încunjurând'o singur Dumneđeescul arhierëü aü putut sta în prejmă, Evnomie însă era numele, acestuia, și aü deslegat pornirea meșteșugirilor celor ce se lucra împotriva cetății. Și voevodii noștri spuind oștirea cea asupra vrăjmașilor, și necutezând a izbândi asupra celor încunjurați, acăsta înfășosindu-se înprejmă aü păzit cetatea ne luată. Unul însă din împărații cei ce se afla ai varvarilor obicnuită hulă cutezând'o care și Rapsac și Sinaherim saü dis, și nebunești aü îngrozit că vor arde Dumneđeésca Biserică, nesuferind turbarea Dumneđeescul acela bărbat, unélta cea aruncătoare de pietre, aü poruncit a se pune deasupra zidului care era de un nume cu apostolul Toma, și poruncind a se pune pre ea o piatră mare, aü dis să se slo-

bodă întru numele celui ce s'a hulit. Să dea dreptul asupra necredinciosului același împărat aruncându-se și gura cea spurcată lovind'o, și obrazul stricându-i și tot capul sfărâmându-i, i-aă vărsat creierii pre pământ. Acesta privind'o cel ce povățuea oștea și carele nădăjduia a lua cetatea, s'aă dus mărturisindu-și înfrângerea prin fapte și temându-se aă încheiat pace. Așa Impăratul tuturor Dumnezeu pörtă grijă de prea credinciosul împărat. Că și acesta cu adevărat datoria slujbei sale o mărturisește și slujba cea potrivită stăpânului o proaduce.

CAP. XXXVII.

Despre Theodot Episcopul Antiohiēt.

Acesta aă adus înapoi rămășițurile marelui luminător al lumii la cetatea cea ce îl dorea acestea însă în urmă s'aă făcut.

Pre Inochentie însă acela, prea bunul păstorul Romei, l'aă moștenit Bonefatie. Iar pre Bonifatie, Zosim, iar pre Zosim, Chelestin. În Ierusalim însă, după minunatul Ión, s'aă încredințat purtarea de grijă a Bisericii lui Pravlie, bărbat cu adevărat potrivit numelui. Iar în Antiohia, după Dumnezeuescul Alexandru, Theodot, margaritarul întregii înțelepciunii, aă primit întâea ședere a Bisericii, împodobit fiind cu blândețea și cu amărunțimea vieței. Acesta pre societatea lui Apolinarie o aă mestecat cu cele-l-alte oi. Rugându-i pre ei a se uni cu turma. Însă mulți dintre dînșii aă rămas în bóla cea de mai înainte laudată socotind'o.

CAP. XXXVIII.

Despre góna cea urmată în Persida și despre cei ce aă mărturisit acolo.

Întru această vreme Iziged împăratul Perșilor, aă pornit góna cea asupra Bisericilor, luând pricina de aici. Era óre-carele Episcop Avdas, împodobit cu multe feluri de fapte

bune. Acesta nu spre ceea ce se cuvine întrebuițând rîvna aș stricat o capiștea a focului. Că persienii focul îl prepu a fi Dumneșeu. De acesta înștiințându-se împăratul de la Magi, aș chemat pre Avdan. Și mai întâi adică cu blândețe l'aș întrebat de ceea ce s'aș făcut, și l'aș poruncit capiștea să o zidescă. Acela însă împrotivindu-se, și șicînd că acêsta, nici de cum o va face, l'aș îngrozit că tôte bisericile le va strica. Incă și șfirșit aș pus la cele ce aș îngrozit. Că mai întâi pre Dumneșeescul bărbatul acela aș poruncit a se omori, și bisericile a se strica. Eă însă stricarea capiștei adică șicîc că nu s'a făcut în vreme. Că-nici Dumneșeescul apostol, ducîndu-se în Anthine, și tôte cetea vîdînd'o plină de idoli, nici una din altarile celor ce se cinstea de aicea aș stricat. Ci cu cuvîntul și necunoștința acelor aș muștrat, și adevîrul le-aș arătat. Iar de a nu zidi a doua oră capiștea cea stricată, ci mai bine alege junghiere de cît aceea a o face, cu adevîrat o laud și cununile i le cinstesc. Că întocmai mi se pare a fi ori focului a se închina, ori capiștea lui a o face. De aice luând început viforul, prea cumplite și sălbaticе valuri aș pornit asupra celor hrăniți întru buna cinstire de Dumneșeu, și trei-deci de ani trecînd aș urmat tușburare de către magi ca de ore-care înviforări șpulberîndu-se. Magi însă numesc perșii pre cei ce pre ștîhiile le numesc Dumneșeu. Iar mithologia acestora întru altă istorie o am arătat, întru care am adus deslegare la vestirile lor. Incă și Vararan fiul lui Idierd, după mórtea tatălui șeu, împreună cu împărația aș moștenit și oștirea cea împrotiva bunei cinstiri de Dumneșeu și șevîrșindu-se tatăl șeu pre amîndouă aceste le-aș lăsat însoțite fiului. Iar felurile muncirilor, și aflările schinjuirilor, care le-aș pus asupra bine-cinstitorilor de Dumneșeu, nu e cu lesnire a se spune că a unora le dășpoia mîinile, iar ale altora șpetile și ale altora capetele începînd de la frunte pînă la barbă le făcea góle de piele. Iar

pre unil cu trestii jumătate spintecate acoperindu-i și spințecările către trup lipindu-le, apoi cu legături dese de la cap până la piclóre înfășurându-i, câte una din fiește-care trestii trăgea, ca partea cea lipită de trup trăgând'o să facă amare durerile. Și gropi încă săpând, și acestea cu amăruntul ungându-i, roiuri de șoreci mari sloboza întru acesta și produce lor hrană pre nevoitorii bunei cinstiri de Dumneđu, și mâtnile și piclórele lor legându-le ca să nu pótă depărta de la sineși hiarele. Iar șorecii Inghesuiți de fóme, câte puțin mânca cárnurile sfinților, îndelungată și durerosă muncă făcându-le. Incă și alte schinjuri mai cumplite de cât aceste aũ izvodit, pre vrájmașul firei și luptătorul adevérului avându-l invěțător. Dar însă nu aũ infruntat bărbăția nevoitorilor. Că de bună voe însuși alerga, dorind a lua mórtea cea pricinuitoře de nesticăciósa viață. De doi însă saũ de trei voři pómeni, ca prin acestea să arăt și vitejia celor-l-aiți. Un Ormisdis din cel prea vestiți la perși aflându-se a fi, avěnd tată pre Ahemid bărbat Iparh. Pre acesta aflându-l Impératul a fi hristian i-aũ poruncit să se lepede de Dumneđuul cel ce l'a mântuit. Iar el a đis, că nicí drepte, nicí folositoare poruncește impératul că cela ce pedepsindu-se cu lesnire ar defăima pre Dumneđuul a tóte și a se lepăda de el, lesne este și pre impératul a defăima. Că om este acesta, sórtă avěnd de fire muritoare. Iar dacă o impérate este vrednic de cea mai de pre urmă pedépsă cel ce se leapădă de schiptrurile tale, de nenumérate munci mai vrednic este cel ce se leapădă de făcătorul totului. Impératul însă, trebuind a se mira de înțelepciunea celor đise, aũ desbrăcat și de avuție și de vrednicii pre vítézul nevoitor. Și aũ poruncit gol să tragă cămilele oștii întrebunțând numai o pregitoare. Multe đile însă trecěnd, uítându-se din cámara sa, aũ vėđut pre bărbatul acel prea bun pârjolându-se de raza sórelui, și acoperit de colb. Și de párintésca cinste aducěndu-și aminte l'aũ adus și aũ porun-

cit a se îmbrăca cu o cămașe făcută de in. Apoi socotind că și de durerea cea de mai înainte și de iubirea de oameni ce i s'au făcut i s'ar fi mulțumit cugetarea, i-au dat, acum dar de gâlcăva aceea scăpând lepădă-te de fiul teslarului. Iar acesta de Dumnezeuască rîvnă umplându-se, aș rupt cămașuea și o aș aruncat dîcînd, de socotești că pentru acesta mă vei scote din buna cinstire de Dumnezeu, albi darul împreună cu păgânătatea. Bărbăția acesta a lui vedînd'o împăratul, așa gol l'aș scos din împărăție. Și pre Suin stăpânul a o mie de slugi grăind lui împotrivă și nesuferind a se lepăda de făcătorul a toate, aș întrebat carele ar fi mai rău dintre slugile aceluia, și aflînd i-aș dat stăpânire preste cei-l-alți și stăpânului i-a poruncit aceluia să i slujască. Și aș însoțit cu acela încă și pre stăpâna soția stăpânului lui, cu acesta prepuind că va înduplica pre apărătorul adevărului. Ci aș mințit de nădejde, Căci își avea casa zidită pre piatră. Iar pre ore-carele diacon Veniamin prinđându-l l'aș închis în temnițe. Și doi ani trecînd la mijloc, a venit un sol de la împăratul Romanilor, pentru alte trebuințe solind. Apoi acesta aflînd'o aș rugat pe împăratul pentru slobođirea diaconului. Iar împăratul a poruncit lui Veniamin să făgăduască, că nici unuia din magii îi va arăta învățătura cea hristienescă. Și solitorul adică aș chezășluit pre Veniamin să păzescă cele poruncite. Iar Veniamin auđind sfătuirile solitorului, aș dîs cu neputință îmi este a nu împărtăși pre alții din lumina ceea ce m'am împărtășit. Că de cîtă pedepsă e vrednic cel ce i ascunde talantul, istoria evangheliilor ne învață. Din acestea însă de o cam dată nimica cunoscînd împăratul aș poruncit pre el a-l slobođi din legătură. Veniamin însă urma cele obișnuite și vînînd pre cei ținuți de întunerecul necunoștinței și producîndu-i la lumina cea gândită. Trecînd însă un an, s'au vestit împăratului cele ce se fac de dînsul. Și aducîndu-l pre el, i-aș poruncit să se lepede de acela căruia i

se închină. Iar el a întrebat pre împăratul, cu ce cinstește pre cel ce părăsește pre împărăția sa și alege alta. Iar acela dîcîndu-l cu mörte și cu munca cea mai de pre urmă. Prea înțeleptul bărbat a dîs: Decî ce nu ar pătimi cu dreptate omul, pre făcătorul și ziditorul a tôte părăsindu-l și pre o făptură asemenea cu sine róbă făcînd'o Dumneđu cinstirea cea datornică aceluia producînd'o făpturei? Decî mîniindu-se förte Impăratul pentru cuvintele acestea, douë-decî de trestii ascuțînd, le-au înfipt pe supt unghiile mîinilor și ale piclórelor lui. Și fiind-că îl vedea că munca o socotea de jucărie, iarășî altă trestie ascuțînd, o au înfipt prin mädularul cel născător de fii, și acêsta adese orî scoțînd'o și înfigînd'o, îl făcea niște dureri negrăite. Iar după pedépsa acêsta păgănul cel cu sălbăticie de fiară un tolag gros ascuțîndu-l, noduri avînd din tôte părțile, au poruncit să i se bage în șeđutul lui; și așa ș'au dat duhul vitézul nevoitor. Incă și alte nenumărate ca acestea s'au cutezat de păgăni aceia. Insă nu trebuie a ne mira că purtătorul de grijă a tôte suferă cruđimea cea de fiară și păgănatatea acelora. Că și mai înainte de împărăția marelui Constantin căfi împărafi au fost ai Romanilor, au turbat improtiva ucenicilor adevărului. Dioclețian insă în điua mântuitoarei pătimiri au stricat bisericile cela ce era întru tótă stăpînirea Romanilor.

Și nouë ani trecînd la mijloc, aceste adică au înflorit și mult mai mare mărime și frumusețe au primit. Iar acela cu păgănatatea împreună s'au stâns. Și războiele aceste incă stăpănul Christos mai înainte le-au spus, și nebiruirea Bisericei. Incă și însuși lucrurile ne învață pre noi aceste că războiul cel asupra noastră mai mult folos ne pricinuește de cât pacea. Că pacea ne face pre noi trândavi, și neîblăndiți și fricoși. Iar războiul cugetările ni le împunge, și ne face să defălmăm ceste ce sunt de față ca pre niște lucruri curgătoare. Ci acestea adică și întru alte lucrări de multe orî le-am dîs.

CAP. XXXIX.

Dispre Theodor Episcopul Mompsuethiei.

Intru acea vreme însă, întru care Dumnezeescul Theodot îndrepta biserica Antiohenilor, Theodor Episcopul Mompsuethiei, învățător a tótei Bisericii, vitejește lucrând împotriva a tótă tabăra ereticăscă, aú primit sffrșitul vieței. Acesta a moștenit învățătura prea lăudatului Diodor. Și aú fost pârtaș al Dumnezeescului Ión și împreună lucrător. Că opștește aú dobândit Duhovniceștile învățături ale lui Diodor. Trei-șeci și șase de ani însă aú petrecut întru ocârmuirea Bisericei, oștindu-se împotriva eresului lui Arie și a lui Evnomie, și împotriva tâlhăreștilor lucrări ale lui Apolinarie luptându-se și pajiștea cea mai bună producând'o Dumnezeștilor oi. Și Polihronie încă fratele acestuea, duple plăcerea lui Dumnezeu păstorea Biserica Apamilor, și darul cuvintului întrebuintându-l și strălucirea vieței. Eú însă despre acéstă istorie încetând aice, rog pre cetitori să răspătescă ostenéla mea cu rugăciunile. Care istorie însă cuprinde acum vreme de o sută cincî ani, începênd adecă de la turbarea lui Arie, și ajungênd până la sffrșitul vrednicilor de laudă bărbați Theodor și Theodot. Voiú insemna însă în catalogul duple rînduélă și pre bărbații cei ce după gónă bisericește aú ocârmuit cetățile cele mari.

C A T A L O G U L

Episcopilor celor ce aú ocârmuit Bisericile cele mai mari.

Pre a Romanilor Miltiad, Silvestru, Iulie, Liverie, Damas, Sirichiul, Anastasie, Inochentie, Bonifatiul, Zosin, Chelestin.

Ai Antiohenilor Episcopi, Vitalie, Filogoniul, Eustathie, acesteia aú fost drepti slăvitori. Apoi Arieni, Eulaliul, Euroniul, Flacticul, Stefan, Leontie, Eudocsie; apoi iarăși drepti slăvitori, Meletie, Flavian, Porfirie, Alexandru, Teodot, și

saŭ împreună adunat cu aceștea, cei de la Eustathie Pavlin și Euagrie.

Al Alexandrenilor: Petru, Ahilas, Alexandru, Athanasie, Grigorie Arian. Apoi iarăși Athanasie, Gheorghie eretic, și iarăși Athanasie, Petru ucenicul lui Athanasie, apoi Luchie Arianul, apoi iarăși Petru, Timotheiŭ, Theofil, Chiril nepotul lui Theofil.

Episcopii Ierosulimlenilor: Macarie, Macsim, Chiril Ioil, Pravdie, Iuvenalie.

Al Constantinopoliei Episcopii au urmat: Alexandru, Eusevie al Nicomidiei din mutare Arian fiind, după acesta Pavel mărturisitorul, apoi Machedonie luptătorul de Duh. Pre acesta trecând Eudocsie rău credinciosul au ținut Biserica. Apoi Dimofil al Veroii Thrachiei eretic. Apoi Grigorie al Nazianzului, Nectarie, Ioan Hrisostom, Arsacie, Anicos și Sisinie.

C. E.

FINE.

PĂCĂTUL ORIGINAL

(după învățătura sfintei Scripturi și a părinților bisericești).

Sfinta Scriptură ne învață că Dumnezeu creând lumea a desăvârșit-o prin crearea omului. Acesta este considerat ca încheiere și corónă a creaturilor. Pre el l'a făcut după chipul și asemănarea sa, *bun, drept și sfânt; destinat pentru onóre, fericire și nemurire*, înzestrat cu minte, rațiune și voie liberă d'a lucra binele și a se putea feri de rău ¹⁾).

Maî departe, descriind starea de fericire în care se afla primii ómeni, Adam și Eva în paradis și raporturile lor cu Dumnezeu, Creatorul, ne spune că omul, coróna creaturilor, nu a rămas credincios ascultător cuvintelor Domnului. Din contră a desprețuit și a călcat sfatul și porunca ce

¹⁾ Comp. Genesa I—II. Conf. ort. I într. 22. Metrofan pag. 57. Psalm. VIII, 5, 6; XLVIII, 13.

Dumnezeu i-a dat ¹⁾. Purtarea sa acésta, saú mai bine is *neascultarea și călcarea poruncei dumnezeești dată in paradis* lui Adam și Evei, strămoșii genului uman, cnd ei se află in starea de nemurire și fericire, este cunoscută sub numele de *păcatul original saú păcatul strămoșesc*, păcat ale căruia consecințe s'aú resfrns supra intreg genului uman. Și cu drept cuvint, căci din acésta primă pereche trgndu-se toți ómenii, ei ²⁾ aú trebuit naturalminte să fie intru tte reproducțiune fidelă a naturii acelora și să moștenesc in ființa lor intréga natură trupescă și sufletesc, fizică și morală, aș cum ea era in primii părinți ai genului uman ³⁾.

Continund istoria cderii in păcat, Sfinta Scriptur ne inv că prin păcatul svirșit de Adam și Eva, s'a rupt tt legătura harică intre ei și Dumnezeu Creatorul ⁴⁾. Ei aú incetat d'a mai vedea și cunoște pre Dumnezeu; aú fost goniți și alungați de la fața lui, și condamnați ca prin sudrea feții lor să'și cștigel hrana vieții ⁵⁾.

Din momentul neascultrei ei aú rmas sub consecința și pedeapsa cea grea a păcatului svirșit și cu dnșii toți cei ce s'aú născut din ei ⁶⁾, căci cu toții aú ramas departe de Dumnezeu, contra căruia s'a ridicat primul om, strămoșul tuturor, cu toți s'aú privat de harul și bine-facerile sale și s'aú exclus din calea vieții, a luminei și a binelui, fcndu-se din nemuritori, muritori și supuși, nu voei celei sfinte a lui Dumnezeu Creatorul, ci servi păcatului, adică patimilor și tuturor năzuințelor și pornirilor celor

¹⁾ Genesa II 1 și următórele.

²⁾ Comp. Fapt. Apost. XVII, 26.

³⁾ Comp. Romanii III, 23; V, 13 - 16 etc.

⁴⁾ Comp. Genesa cap. III.

⁵⁾ Genesa locul citat 17—19.

⁶⁾ Genesa III, 15 și urmt.

rele ale trupului lor degradat și înrăutățit prin păcat ¹⁾.

Ast-fel Sfânta Scriptură, explică în mod logic, rațional și foarte natural solidaritatea întreg genului uman la păcatul primului om. Acesta fiind părintele genului uman, și din el urmând a se naște și înmulți ómení pre pămênt, toți descendenții săi, nu puteau fi alt-fel de cum era primul om din care ei se trãgeau; cãci dintr'un coprinđetor nu pôte ieși de cât coprinsul sãu ²⁾.

Dar Moise descriind cãderea în păcat, consecințele funeste ce a avut și prãpastia în care a aruncat pe om greșala sa, aratã cã Dumneđeú avênd milã de fãptura mânilor sale, nu a voit a o lãsa pentru vecie departe de sine și de harul sãu. El spune cã însuși Dumneđeú de odatã cu pronunțarea pedepsei a dat omului și fãgãduința cã starea de decadență și nenorocire în care a cãđut va avea când-va sfirșit și el va reîntra iarãși în harul și înfierea dumnezeescã ³⁾.

D'aci întrãga învãțaturã a V. T. nu este de cât o lungã, multiformã și foarte variatã profeție, în care se pređice și descrie mãntuirea, arãtându-se tot odatã și mijlócele întrebuintate de iconomia dumnezeescã întru a pregãti omenirea prin poporul sãu ales Israil, spre a o primi atunci când ea se va arãta ⁴⁾.

Pentru acãsta tot ce pređic profeții V. T., nu se referã

¹⁾ Comp. Rom. VI. 6 și urmãt. Mitrofan pag. 112.

²⁾ Comp. Rom. VI. 12 și urmãt. Mãrt. Ort. I, 25; III, 20. Ioan Dem. IV, 22 Locurile din Sfânta Scripturã unde se vorbește despre păcatul original și consecințele sale pentru întrãga omenire sunt: În V. Testament Genesa cap. III și d'aci sporadie în psalmi și scrierile profeților; iar în Noul Test. cele mãi însemnate sunt; Math. I 21. Ioan IX, 34; Fapt. III, 19; Rom. V. 12, 13 și urmãt. VI, 1 și urmãt. VII, 9 și urmãt. Hebr. XIII, 11; Petr. I. 9. etc.

³⁾ Comp. Genesa III, 15.

⁴⁾ Comp. Epistola cãtre Ebrei II, 1 și urmãtorele.

de cât la ridicarea și scóterea omenirei de sub greutatea și stăpânirea păcatului și a morței, și readucerea ei la viața cea adevărată, după voia cea sfântă a lui Dumnezeu. Iar Evangeliul lui Iisus Christos și venirea sa în lume, nu au alt scop de cât nimicirea păcatului și reconcilierea omului cu Dumnezeu, Creatorul său ¹⁾,

Dar păcatul lui Adam istorisit în cartea Facerei, și ale căreia consecințe vedite, funeste pentru toți ómenii, le predică întreaga învățătură a Vechiului și Noului Testament și sfinții părinți ai bisericei, a găsit, mai ales de la aparițiunea creștinismului, tot felul de inimi necredincioși. Unii au negat faptul cu desăvîrșire, alții consecințele, dacă nu pentru Adam, cel puțin pentru descendenții săi; iar alții neimpăcându-se cu învățătura universală a Bisericei, combat tot ce Biserica a admis și a stabilit, cu consensul sf. Părinți, ca învățătură dréptă și rațională asupra acestei dogme esențiale.

Între acești inimi intră Maniheii, Pelagienii și Apolinariștii secolilor primare și Raționaliștii timpurilor moderne.

Dintre raționaliști, unii consider istorisirea căderii omului în păcat ca o legendă orientală, iar alții ca o istorisire alegorică, care nu a putut nici o dată avea ființă reală. Cu toții însă chiar concedând a admite ca posibil faptul că Adam a greșit și a păcătuit, resping orî-ce solidaritate a următorilor lui cu greșala și păcatul său. După ei, o astfel de solidaritate este imposibilă, nerațională, nedréptă și nepotrivită cu dreptatea dumnezească, care nu putea pedepsi, și ei, pentru greșala și neascultarea lui Adam pe toți urmașii săi (!?).

Maniheii timpurilor primare din contră departe de a nega faptul căderii omului în păcat, ei cădea în altă extremi-

¹⁾ Comp. Math. XVIII, 11 și locurile paralele de la cei-l-alți evangeliști. Fapt. Apost. IV, 12; V. 31, etc. Rom. IV, 24, 25; Gal I, 4; II, 16, 21 etc. I Corint. XV, 3. etc. I Ión I, 7.

tate. Exageraă într'atât puterea, autoritatea și stăpânirea demonilor asupra ómenilor și asupra întregii lumii vedută, în cât, omul, întru tóte, era sub jugul și stăpânirea demonilor. D'aci faímósa doctrină despre existența a doué principii primordiale, unul al binelui și altul al rólului, în luptă vecinică între ele, era învățătura fundamentală a acestor eretici.

Pelagieni și Apolinariști, erau cei mai apropieți de învățătura universală a Bisericii. Ei admiteau faptul cãderii în păcat; dar, în aprecierea consecințelor, se Jeosebiau așa fel, în cât erau ca o altă extremitate a Maniheilor. Pe când acestia susțineau că în om prin păcat s'a pierdut totul și el nu a rămas de cât o unealtă în mânele demonilor; ei atenuau cu totul consecințele păcatului. Ajungeau a crede, că Adam și cu el omenirea, prin cãderea în păcat, nu ar fi suferit mai nici un sdruncin și deteriorare morală. Pare că ar fi rămas mai acelaș cum era 'nainte de păcat. D'aci decurge și învățătura lor greșită că omul, *pentru a se mântui, n'are nevoie de ajutorul și harul dumnezeesc*.

În urmă Teodoret, Teodor de Mopsuestia și discipolul său Rufin din Siria, au continuat cu ideile și învățături deosebite în privința consecințelor păcatului original și a mijloacelor de mântuire. Însă toți aceștia au fost desaprobați și înlăturați din numărul credincioșilor prin glasul universal al Bisericii manifestat în hotărârile sinódelor ecumenice și locale, cari au constatat ca greșită și au stigmatizat învățătura lor ¹⁾.

¹⁾ Comp. hotărîrea Sinod. II și III ecum. Hotărârile Sinod. locale din Cartagena (an. 412). Milev (416) și Cartagena (416). Ideile greșite ale diferiților eretici asupra păcatului original, au fost obiectul multor discuțiuni, în decursul multor secole, mai ales în Occident. Cu ele s'au ocupat mulți papi și multe sinóde locale. Ultima hotărîre a fost de la Sinodul Tridentin (comp. ses. V. decret de pecc. orig. can. I—IV).

Ast-fel Biserica cea adevărată a lui Christos, păstrând dreapta învățătură și a formulat în dogmă tot ce ea învață despre păcatul original. Învățătura sa se bazează: a) Pe descrierea făcută de Moise în cartea Facerii. b) Pe diferite locuri din scrierile Vechiului Testament, în deosebi, scrierile profeților, cartea Iob și Psalmi. c) Pe cuvintele Mântuitorului, care recunoște că păcatul a intrat în lume prin greșala lui Adam, și pentru a ne putea scăpa de el, trebuie a ne renaște din apă și Duh, adică prin baia botezului, singurul mijloc pentru a redobândi drepturile de înfiere, pierdute prin neascultarea și călcarea poruncei dumnezeiești și d) Pe temeiul celor propovăduite de Apostoli prin scrierile lor, în special pe cele date de St. Apostol Paul în epistola sa către Romani.

Resumând pe aceste baze dogma despre păcatul original, Biserica ne învață: că «Omul a fost creat de Dumnezeu, după chipul și asemănarea sa, bun, drept și sfânt, destinat pentru nemurire și înzestrat cu voința liberă. El a fost pus în Paradis, și starea sa era stare de bunătate și înocență, ascultând de vocea lui Dumnezeu, Creatorul său și bucurându-se de fericire și nemurire. În onoare însă și fericire fiind și bucurându-se de a fi în legătură cu Dumnezeu, Creatorul său, el abuzând de libertatea sa, cu voința liberă a desprețuit și a calcat porunca ce Dumnezeu i-a dat în Paradis. Prin călcarea poruncei s'a întrerupt totă legătura harică între el și Dumnezeu. Întréga sa natură materială și morală s'a înrăutățit și starea acésta morală degradată prin păcatul lui Adam a fost starea comună în care s'aù aflat toți descendenții săi, adică omenirea întregă; căci toți s'aù tras din prima pereche, degradată prin neascultarea și păcatul săvârșit față de Dumnezeu Creatorul».

Biserica ne mai învață că din acésta stare omenirea n'a putut ieși prin ea însăși, adică prin propriile sale puteri și facultăți morale și intelectuale. Ea nu s'a putut reabilita

Înainte de Dumnezeu, cel ofensat prin păcatul primului om, nici nu a putut a se apropia de el, a-l cunoaște și a restabili legătura de înfiere sfărâmată și nimicită prin păcat. Pentru a readuce pe om la Dumnezeu, spre a-l cunoaște și face sfânta sa voe, a trebuit ca Dumnezeu însuși, în iubirea sa nemărginită pentru făptura sa, să trimită pe Fiul său, carele să ia trupul omului și să sufere mărta, și mărta de cruce pentru păcatele noastre. Iar omul se face vrednic și partaș mântuirii prin credința în Iisus Christos, recunoscându-l de Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, Dumnezeu adevărat și făcând fapte demne de această credință»¹⁾.

Acăsta este învățătura pe care Biserica a contra pus'o de la început tuturor necredincioșilor și tuturor ereticilor, ca singura învățătură rațională, drăptă și adevărată; căci numai ea dă adevărata explicarea logică și rațională a stărei de decadență și nemernicie în care s'a aflat omenirea de la începutul ei, adică de la căderea în păcat a primului om și până la aparițiunea creștinismului. Ea explică și necesitatea mântuirii omului prin Dumnezeu, adică marele mister al întrupării Fiului și Cuvântului lui Dumnezeu, carele a luat trup omenesc pentru a scote pre om din starea de decadență în care se afla și a-l readuce iarăși la Dumnezeu, pentru a-l cunoaște, a 'i fi fiu și a face sfânta sa voe.

Explicarea dată de Biserica creștină este singura drăptă și adevărată; căci tôte geniile filosofice au recunoscut că omenirea trebuie să fi suferit un mare sdruncin și desăstru moral și s'au silit să 'i afle causele și să indice mijlocele pentru remediarea rului; dar tôte explicările lor au fost efemere. Nici una nu a avut trăinicia d'a rezista în decursul timpului; d'a se universaliza, sau d'a fi convingere și

¹⁾ Veđi Cartea Facerii cap. I—III. Mărturisirea Ortod. Iutreb. 22 și următ.

credință comună a omenilor. Tot ce ei au ținut, n'a satisfăcut spiritul omului și pentru aceea mai toate au dispărut aproape în același timp cu cei ce le-au emis.

Dar raționaliștii timpurilor noastre nu se pot împăca cu faptul că Biserica face solidară întreaga omenire, adică pe toți descendenții lui Adam, la păcatul săvârșit de acesta. Acastă solidaritate ei o consideră *nedreptă, nedemnă și nepotrivită cu dreptatea Dumnezească*. Ei susțin că cel mult a putut fi pedepsit Adam pentru păcatul său, ca cel ce l'a săvârșit, și totă pedepsa trebuia să se mărginească la el; iar a se pedepsi pentru păcatul său, fiii săi, toate generațiile lor viitoare și toți omenii căci, țin ei acesta este imposibil chiar după dreptatea umană, ne cum după cea dumnezească, care este dreptatea cea adevărată, dreaptă și absolută.

Ei însă apreciind și judecând ast-fel lucrurile se înșală. Căci o ast-fel de raționare se poate aplica numai la greșelile, delictele și chiar crimele comune ale omenilor, unde nimeni și nici o dreptate nu poate admite ca pentru greșala celui ce a comis faptul, să se pedepsască altul, sau pedepsindu-se autorul faptului, pe lângă el, să se mai pedepsască și alții nevinovați, copii de exemplu și neamurile sale, deși istoria cunoaște și numără multe exemple unde pentru vina unuia s'au pedepsit familia, cetăți și chiar națiunea întreagă. Dar cine nu înțelege că în aceste cazuri era vorba mai mult de răzbunare de cât de exercitarea unei pedepse meritate.

Judecând ast-fel, raționaliștii, nu fac nici o deosebire între păcatul lui Adam față de Dumnezeu ceeatorul său și greșelile și delictele săvârșite între omenii unul către altul. Intre omenii lucrurile se petrec așa cum ei susțin și cunoaștem cu toții; dar norma acesta de judecată și apreciere nu se poate aplica la greșala lui Adam și la pedepsa ce el merita. Aci lucrurile sunt de altă natură.

Adam ieșit din mâinile creatorului său, bun, drept și sfânt,

era prin starea sa de bunătate și nevinovăție în legătură harică cu Dumnezeu cel ce îl crease. El cunoștea, se bucura de fața lui și îi făcea sfânta sa voie. El nu se mulțumește cu această stare de fericire și nemurire. Se ridică contra lui Dumnezeu, desprețuind legea și porunca sa. Prin purtarea sa, legătura harică între el și Dumnezeu încetază. Omul rămâne strein cu deservire de ea, departe de Dumnezeu, isvorul bunătății, al luminei și al adevărului. El rămâne să se conducă de sine, ne mai având conducător și povățuitor, glasul lui Dumnezeu, ci judecata sa, intunecată prin desastrul moral ce suferise și pornirile trupului său.

În ast-fel de stare fiind omul în urma păcatului, ce putea și cum putea fi fiul și descendenții săi? Pedepșa și starea în care se afla Adam, cel ce săvârșise păcatul, era prin însăși natura lucrurilor starea în care erau a fi și a se afla toți fiul și descendenții săi.

Când cel ce păcătuisese pierduse bunătatea și inocența naturii sale, pierduse dreptatea și nemurirea, și în locul lor nu erau de cât întunecul moral, viața și domnia tuturor pornirilor pentru a face răul, ce puteau să aibă și să moștenescă fiul și descendenții săi? Ei urma fatalmente să fie descendenți demni de părinții și născătorii lor. Departe și ei ca și acela de Dumnezeu și de licărirea or cărei lumini de adevăr și de dreptate. Așa în cât solidaritatea urma de la sine și toți fiul și descendenții lui Adam, adică toți oamenii nu se puteau naște în altă stare și în altă sferă, de cât în aceea în care se afla el, purtând cu toții consecințele păcatului său; cu alte cuvinte, fiind cu toții implicite pătași păcatului său.

Departe dar ca învățătura Bisericii să fie nelogică nerațională, sau nedreptă. Ea este singura care explică, precum am spus, cauzele decadenței morale a urmașilor lui Adam adică a întreg genului uman.

Dar biserica ne mai învață că omenirea nu a putut scăpa

prin propriile sale puteri de consecințele păcatului, și că spre acest sfârșit a trebuit ca însuși Dumnezeu să aibă milă de făptura mânilor sale și să nu o lase pierdută pentru vecinicie.

Intru confirmarea acestui adevăr răspunde istoria omenirii: că ea cu toate eforturile ce a făcut în decursul veacurilor, până nu s'a arătat lumina evanghelică, nu s'a putut ridica la o viață, curată, sfântă, demnă de om ca coroana a creaturilor, și nu a putut concepe ideea și cunoștința despre adevăratul Dumnezeu creatorul său. Până nu i-a spus însuși Dumnezeu prin glasul Fiului său trimis în lume că: *Duh este Dumnezeu și cei ce se închină lui trebuie a i se închina cu duhul și cu adevărul* ¹⁾, ea diviniza toate elementele naturei și ajunsese să se închine creaturilor celor mai înjosite și să divinizeze tot felul de patimi.

Mântuirea dar s'a adus omenilor prin Iisus Christos și Evangeliul său. Prin el ne-am luminat cu lumina cea adevărată; am revenit iarăși la Dumnezeu, reintrând prin harul său în legătură spirituală cu el pentru a-l cunoaște și a face sfânta sa voe, făcându-ne fiți și moștenitori ai împărăției sale. Numai prin Iisus Christos am scăpat de păcat și pedepsa în care ne aflam.

Iar pentru a ne face părtași mântuirii adusă omenilor prin Iisus Christos și deci a nu mai fi mai mult în întuneric și umbra morții, adică sub păcat, nu ni se cere decât să credem că Iisus Christos este Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, Dumnezeu adevărat, și să facem și fapte demne de această credință; căci prin fapte credința devine vie și lucrătoare și se dovedește că cu adevărat o avem și nu este o credință banală sau după cuvântul scripturei, credință mortă ²⁾.

¹⁾ Ión IV, 24.

²⁾ Ioan XX, 30—31; Gal. V, 6; Iacob II, 17 etc.

Invățătura bisericii despre păcatul original precum se vede stă în cea mai strânsă legătură cu iconomia Dumnezească pentru mântuirea genului uman. Căci dacă Biserica ne spune că prin păcat omul a decăzut moralmente, a fost depărtat de la Dumnezeu și dat morței, tot ea ne învață că prin Iisus Christos, el s'a îndreptat înaintea lui Dumnezeu, a fost readus iarăși la El, și redat vieții. Și de unde până la Iisus Christos era greutatea păcatului, întuneric și umbra morței, de la Iisus Christos, lumină, viață și adevărul, care luminează și poate lumina pe tot omul ce vine în lume ¹⁾.

D.

¹⁾ Ión 1, 9.

MASSILLON.

Vești Biserica Ortodoxă Română anul XXII No. 4.

Indată ce a intrat în acest fel de argumentare, atunci acésta devine o curată descriere, și cuvîntarea este un torent continuu de cugetări. Egoistul este nedrept. «El nu cunosce și nu iubesce de cât numai ceea ce îl înalță, în acest cas el numesce viciul virtute, amiciția pentru el nu e ceva sfint, adevărul nu valorează nimic, meritul îl urășce, sacrifică fericirea cetățenilor». Egoistul e gata de orî-ce infamie. «Acest vierme ce nu lasă în linisce pasiunea acésta, care predomină la curte, întreprinde totul și nu se teme de nimic; este o infamie a lingușirii: aduce sacrificiul unui idol, care de alt-fel e desprețuit; o infamie a fricii: trebuie să înghită insulta și să o socotéscă drept grație; o infamie a prefacerii: trebuie să vorbéscă, după cum doresc alții; o infamie a răutății: trebuie să fie sclavul pasiunilor altora; o infamie a ipocrisiei: trebuie să se prefacă că se teme de Dumneđeă». Chiar unele obiecțiuni, cu care cine-va infrumusețéază saú scusă greșalile sale și pe care Massillon caută să le combată, devine în acest cas o descriere vie. «Voi

Iertați, vă cruțați, diceți că totul este permis, însă temelia acestei cruțări e falsă, căci ori-ce aici este omenesc, nu provine din iubire, ci din egoism, din convingere falsă, căci voi îi atribuiți unele condițiuni și execuțiuni pe care le revocați, mărturisite în public, nu le mențineți; nu mergeți împreună cu acela cu care v'ați conciliat, nici nu voiți să-l vedeți; vă roșiți când e de față; nu vă simțiți în bună voce nici la mâncare nici la vorbire; în prezența sa vă arătați înțelepți, tăcuți și plini de importanță».

Sf. Scriptură a procurat lui Massillon cugetări deosebite, l-a înălțat și l-a înflăcărat imaginațiunea, l-a îmbogățit limba, a dobândit ceva serbătoresc și majestetic în exprimare și acestor calități datoresce el unele din predicile sale cele mai însemnate. Rar întrebuițeză citate din Sf. Scriptură, însă în tot-d'auna așa, că cugetarea nu numai că e explicată și demonstrată de aproape, ci dobândește chiar o strălucire și o măreție deosebită. Iudeilor li s'a spus de către profet în captivitatea babilonică: Diceți în tot-d'auna către voi, în mod ascuns, «Dómnne, tu trebuie să fii adorat!» Tot așa dic și eu: Dómnne, tu trebuie să fii adorat, când ești din biserică, întâlnești Babilonul, însă diceți: Dómnne, tu trebuie să fii adorat; Dumneșeii, cari sunt adorați aici, nu sunt Dumneșei, sunt opere omenesci, care vor peri odată cu dinșii. Tu însă, Dumneșeul meu, tu singur ești demn, ca cine-va să te adoreze, Dómnne, ție trebuie să ți se inchine. Pe acesta vreaș să-l adorez; se va părea acésta o slăbicune, este însă o slăbicune fericită ca să poți rezista curentului ispititor. Tu, Dómnne, vei fi Dumneșeul meu, Dómnne, tu trebuie să fii adorat». Aici aparține și bucata din cuvântarea asupra lui Ludovic XIV: «Când vă întreabă pe voi copiii voștri și dic: «ce fac pेत्रile acestea aici,» (Ios. 4, 6), acésta reamintesce cum că câmpurile vóstre sunt pustiite, orașele vóstre sfărțmate, comorile vóstre sleite. Când vă întreabă pe voi copiii voștri și dic, acésta nu reamintesce victoriile, ci pierderile, nu țara câștigată, ci viețile pierdute a mil de ómeni; când vă întreabă pe voi copiii voștri și dic: «ce fac pेत्रile acestea aici», acésta reamintesce sacrilegiile, corupțiunea, viciul și cruđimea acestuși timp». Aici aparține și partea din cuvântarea sa asupra motivelor convertirii. «El privesce din înălțimea sa (Ps. 102,

20), pustiirea se lătește, miseria devine generală, Franția pòrtă doliu, mânia lui Dumnezeu a izbucnit asupra credincioșilor plini de păcate, asupra preoților fără pietate, asupra femeilor fără onóre. El a privit din înălțime și a vèdut desordinile, jaful, violențele și locurile de imoralitate, Dumnezeu privesce din înălțimea sa. El a privit din cer și a vèdut intrigile, desbinările, cupiditatea, ipocrisia, nerușinarea cuvîntărilor. El privesce din înălțimea sa. El a privit din înălțimea sa și a vèdut cum o curte nedemnă înconjòră pe principe, recompenséază ipocrisia, infamia e grămădită cu bine-faceri. El privesce din înălțimea sa». Aici aparține pasagiul din cuvîntarea sa asupra lui Villeroy, în care el descrie lipsa de demnitate a unui episcop, corupțiunea clerului, perversitatea timpului, cu cuvintele profetului, «tòtă podòba ficéi Sionului dispăruse, profeții tòi saù nu aveaù saù aveaù chipuri false, sabaturile lor erau lucruri superstițioase, pètrile sanctuarului zăceaù pe strade, limba se lipise de grumazul acelora cari împărțeau laptele invèțaturii. Syon suspina ca vèduva amărâtă și devenise apròpe tributar Garizimului». Tot aici aparține și bucata pe care el o introduce așa de potrivit, când vorbește de anticamerile și șederile în picioré la porțile celor mari, până când Divinitatea acordă o audiență, «ca odiniòră la lacurile Ierusalimului vine cel-l-alt înger al Domnului, dupè ce cine-va a așteptat timp îndelungat, pentru ca abia să însănătoșescă pe un bolnav». Aici aparține și partea din cuvîntarea sa asupra Dauphinului ¹⁾, unde el vorbește de pacea de la Pirinei: ²⁾ «Munții au dobândit pacea pentru popor», Ps. 72. În fine tot aici aparține și pasagiul din cuvîntarea sa asupra temerii de Dumnezeu, unde el ñice: «Un principe nu trebuie să stea în tot-d'auna închis în capela casei sale, fără să aibă grija de a governa. Invèțaturile, nu te îngrijesci că perim», (Marcu 4, 38).

Și când e vorba de exemple din Sf. Scriptură acestea la ñinsul curg din tòte părțile în o schimbare variată. Christosom are exemplele sale constante, pe Iob, cei trei copii

¹⁾ Moștenitorul corònei Franciei purta acest titlu.

²⁾ Pace făcută între Franciá și Ispania la 1659.

în cuptorul cu foc, pe David și cu acestea se servește acolo unde are nevoie. Massillon însă citează pentru unul și același lucru când pe Rehabeam, când pe Ioas; când vorbește de ligușirea care corupe pe regi, citează pe Solomon, Putifar, Aman, curtea în care trăește Daniel; când vorbește de denunțuri false, citează pe Pilat cu spalma sa de desgrăriere, pe Moise, Iosua, Hischia când vorbește de comandanți pioși, citează persoane din istoria profană pe Constantin, Carol cel mare, Ludovic IX, când vorbește de zelul pentru religie, și se servește mult mai mult ca Bossuet și Bourdaloue de ast-fel de exemple, pentru ca să dea mai multă tărie admonițiunilor sale.

Cât privește figurile oratorice el le neglijează ca și Bourdaloue, și dacă găsim pe ici pe colea câte una, acestea sunt mai mult întâmplător și nu sunt alcătuite de mai înainte. La Massillon se observă mai mult o îngrămădire de cuvinte ca de exemplu: «prin copilăria lui Dumnezeu noi intrăm în toate drepturile lui Christos, prin ea totul devine al nostru. prin ea sunt părinții timpului trecut înainte mergătorii noștri, prin ea, vom judeca pe oameni, prin ea vom vedea noi odată pe toți oamenii stând la picioarele noastre». «Un suflet plin de credință vorbește cu Dumnezeu ca cu un amic; se întristează, dacă nu face ceea ce e plăcut; se pedepsește, dacă nu poate să rămâne aproape de dînsul; nu se înalță spre cugetări mai înalte, suspină, își devine șieși singur sarcină; simte greutatea legăturilor, se încurajează pentru ca să le sfărîme, reînnoește promisiunile, se rușinează că făgăduiește în toate zilele și nu se ține de cuvînt».

Cuvîntările relative la cei mari se reazimă pe contrastele dintre noțiunile: «Christos mîntuiește sufletele, voi le corupeți, El este drumul, voi cursa. El e păstorul, voi lupul». «Voi vă scusați cu toții, eu vă tratez pe fiecare în parte; voi vă scusați cu viitorul, eu vă dojenesc din cauza prezentului, e numai făgăduiala, nu împlinirea ei, numai voința, nu acțiunea, etc». Antitese se ved rar: Principiul trebuie să dea poporului libertatea, nu pe aceea care o susține pasiunea, acesta este o sarcină, nu pe aceea care provocă revoltă contra monarhilor, popórele trebuie să asculte, de libertatea legilor; legea trebuie să o respecte, să domnescă peste un popor liber să nu cêră nimic ce e con-

trar legii, căci alt-fel sunt apăsători». Comparații se găsesc asemenea rari: «Ca o scântee prețioasă în cenușă, mâna lui Dumnezeu a vivificat-o în mijlocul morții». «Un rege ambițios este ca un torent care pustiesce țările, nu ca un fluviu majestos care aduce bucurie și abundență în țară». Ludovic al XV este ca Moise, copilul care a fost mântuit din cadavrele întregului său neam». «Când splendoarea omenilor a atins punctul cel mai însemnat, atunci se acoperă cu nori». «Cei aleși sunt așa de rari, ca strugurii după culles său ca spicele care au scăpat din mâna secerătorului». «Dumnezeu suflă în posteritatea celor fără Dumnezeu, ca vântul în literile pe care cine-va le-a făcut pe nisip». «Poporul englez e brav, însă e așa de impetuos, ca marea care îl înconjoară».

Dacă caracterul oratoriei lui Massillon poate să fie numit măreț, sunt multe pasagii care în adevăr poartă acest caracter în sine, însă sunt și unele care nu merită acest nume. Așa el dice: «Lingușitorul vă atribue titluri de onoare, scriitorul profan le cântă, artistul le îmulsește, Natan însuși tace. Cei mari sunt o privescete eternă către care cei-l-alți omeni își îndreaptă ochii lor. «Rănilor răboiului trec, timpurile fericite readuc iarăși abundență, însă plaga lingușirii esclude toate timpurile cele bune, noțiunile cele fundate se cheamă aici, cutezanță, imposibilitate, a asculta se cheamă revoltă. «Cei d'întâi învățători ai religiunii n'au fost trimiși ca lei în lume ca să răspândescă mórtea, ci ca mieii cari trebuia înjunghiați. Dumnezeu a suflat în grămada bogățiilor lor nedrepte și le-a risipit ca praful, și resturile ce au rămas sunt monumente eterne ale răsbunării sale. «El este Domnul cedrilor din Liban și al Isopului, care cresc în văile adânci. Mândria ambițiosului se înalță la cer, ca pul său atinge norii, însă întregă această onoare nu e nimic alt-ceva de cât o grămadă de murdărie. «Totul trebuie să servescă religiunii, virtutea și vițiul, cei mari și cei mici, decadența ca și înflorirea unui regat, tirani și curățesc, liberi cugetători o întăresc, dreptii o mărturisesc, principii o susțin. «Lăsați stâncile să se rostogolească, gropile să se deschidă, morții să iasă afară, sórele să se întunece, însă Iisus, care móre e singura minune; El móre pentru că ve iubesc, móre, pentru că voi nu-l iubiți». Massillon în pre-

dicile lui face câte odată citațiuni din scriitorii vechi și diverse comparațiuni. În cuvîntarea lui asupra lui Ludovic al XIV, citează din Florus: «jam caesar tantus fuit, ut posset triumphos contemnere». Numesce pe marșalul Villeroy un Camillus. De timpul lui Ludovic XIV ȳice: «Parisul era tot așă de renumit ca și Roma în timpul lui Hortensius și al lui Cicero»; vorbesce: «de închipuirile păgănilor în Orcus» și ȳice: «păgăniil adoraū pe bine-făcătoriai lor, îi numiaū ȳei, adoraū sōrele, care îi lumina, pe Jupiter, Osiris, Minos, pentru cā ei alcătuiserā legi bune, condamnarā pe Socrate, pentru cā el nu arătase destul respect pentru ȳei». Or care Achilles are pe Omerul sēū». Roma și Grecia ridicase altare principilor lor». Dacă Socrates și Plato n'ar fi predicat înțelepciunea înaintea lui Christos, omul ar fi atribuit virtutea puterii rațiunii sale».

Judecând cuvîntările lui Massillon este necesar să le separăm, cāci ele sunt fōrte diferite unele de altele, și dupē stilul lor pot fi împărțite în superioare, mijlocii și inferioare. În categoria a doua și a treia aparțin s. e. cuvîntarea despre rugăciune, despre post, despre respectul datorit bisericilor, despre pregătirea pentru cūmenicătură, cuvîntările asupra lui Villars, Villeroy. În tōte aceste cuvîntări predomină o uniformitate în cugetări ca și în expunere, perioade lungi, reflexiuni abstracte măresce și mai mult lipsa de viață, nu se vede nici o figură, nici o întorsătură nouă, nici o schimbare în culori, totul e monoton. Rar întrebunțeză cāte o exclamație ca: «Dumneȳeule mare! Ah! ce speranță pot să aibă aceștia! El cade apoi din nou în acel ton de predicator în care nici o construcție nu are mai multă pompă ca cea-l-altă, nici o întorsătură nouă nu întrerupe mersul monoton. În aceste cuvîntări se observă mai departe o lipsă de varietate în cugetări, de ȳre-ce aceeași cugetare e desvoltată mai departe și se repetă cu alte cuvinte, saū cā grāmădesce prea multă materie în una și aceeași cugetare: «Când carnea se revoltă contra corpului, când forma lumii orbesce, când ocasiunea te răpesce, când zelul nostru se paralisēzā, când noi simțim desgust de serviciul divin, când învățăturile nebunilor orbesce inima nōs»

tră, când singurătatea ne înspălmântă, când jocurile ne par necesare, când crucea și suferința ne neliniștesc, când noi suspinăm sub greutatea legăturilor, când ne aflăm în adâncimea prăpăstiei, când greșalele noastre ne răpesc speranța mântuirii, când simțim în noi mișcarea penitenței, când nedreptatea ne-a răpit bunurile noastre, când calomnia ne-a înegrit, când bóla ne-a cauzat dureri, când am pierdut pe tatăl nostru—atunci alergăm la rugăciune». Ast-fel de pasagi nu escită pe auditor ci, prin monotonia dicțiunii și prin expunerea liniștită a cugetărilor, îl lăgână în o somnolență plăcută.

Cu totul alt-fel se întâmplă cu cuvântările din prima categorie. Întréga dispunere și executare e plină de o grandóre imponentă, construcțiile sunt aci scurte, legate și energice, aci se rostogolesc încet susținute de greutatea lor proprie și produc sentimentul determinat al majestății. În același timp el se feresce, în ast-fel de cugetări, de tóte erorile în care ar putea să cadă cu ușurință unul care ar scri în un stil majestos. Cugetările de nópte ale lui Young port în sine prin eselență caracterul majestos, însă pe cât de admirabilă e alegerea cuvintelor și demnitatea expresiunii, pe atât de umflată devine expunerea în unele părți, prin aceea că nu se vede nici o schimbare în cugetări, și cuvântarea, când ar trebui să atingă punctul cel mai însemnat, se pierde în lucruri cari nu mai sunt demne de felul cum fusese începută. La alți scriitori expresiunile majestóse sunt întru cât-va exagerate, ca la Milton, la care unele pasagi se pot fórté bine compara cu figurile grotesci, care n'aú nici un caracter omenesc saú natural, ci aparțin mai mult fantasiei fără frâu. Aici încetéză simplitatea plastică; ce ar trebui să pară natural devine nenatural; ce ar trebui să fie artistic, e desfigurat, frumosul pare îngrozitor. Massillon nu cade în nici una din aceste greșeli. După cum la Omer ceea ce e majestos rămâne circumscriș în marginile sale, și chíar cugetarea exagerată e măsurată cu cuvinte naturale «discordia are capul în cer și piclórele pe pământ», «spațiul dintre cer și pământ il sare cu o săritură caii deesci cu copitele tunătoare», tot așa procedéză și Massillon. Dintre cuvântările sale aparțin aici: Cuvântarea asupra micului număr al celor aleși, asupra judecății celei din urmă, partea

din urmă a cuvîntării asupra suferințelor lui Christos, mórtea păcătoșului și a dreptului, zelul primilor creștini și Ludovic XIV. În cuvîntarea sa asupra micului număr al celor aleși predomină o cutezanță nobilă în idei. «Cerul, ȳice el, îl dobândesc numai cei nevinovați și cei cari au făcut penitență, nevinovăția este prerogativul a puțini, penitența este o grație rară față cu moravurile cele corupte ale timpului. În primele timpuri ale Bisericii s'au vęduț exemple înalte de penitență, acum însă atât orașul cât și curtea sunt cu totul corupte, cu toți s'au abătuț. Obiceșurile vóstre vę împiedică de la penitență. Cine vę conduce la corupțiune? Evanghelia? Biserica? Christos? Nicı odată. Voi vę scusați cu slăbiciunile vóstre, însă nu după acestea veți fi judecați, ci după Evanghelie; voi ȳiceți, că nu faceți nimic mai mult ca cei-l-alti, însă tot așa au perit toți în timpul lui Noe și al lui Nabucudonosor; nu faceți nimic, de cât ceea ce fac și alții, veți fi judecați însă tot așa cum vor fi judecați și aceia. Nu tot ast-fel fac și cei pioși. Voi ȳiceți însă: aceștia fac excepțiune. Cum? A fi pios este o daforie numai a câtor-va? Nimic nu vę scuséză, toți vę condamnă, căci ați jurat să părăsiți lumea, să renunțați la carne și la operele lui Satan, voi însă faceți ceea ce e contrariu. După părerea vóstră nimeni nu póte să se mântușcă. Cine se póte mântui? Voi nu. Cine însă? Un om cinstit, drept, zelos, plin de iubire și umilit. Cine se póte mântui? Voi, dacă îl veți imita. Voi însă persistați în indolența vóstră, vę comparați în tot-d'auna cu alții. Presupuneti însă că acesta ar fi ora vóstră cea din urmă, și aceea va fi ca și acesta, vę va găsi tot așa de nepreparați, presupuneti că Christos vine în mijlocul vostru și începe să judece. Cine vor fi cei aleși? Eú nu știu, însă nici voi. În tot cazul nu vor fi aleși cei păcătoși, cari nu voesc să se mântușcă, cari nu primesc convertirea, cari se convertesc pentru ca să cadă iarăși, cari cred că n'au nevoie de penitență. Unde sunt cei aleși? Cei mai mulți vor fi condamnați, însă chiar dacă numai unul aparține aici, cine vrea să fie? Tremurați, descurageați-vę, însă nu vę desparați, eú nu voesc de cât să vę convertiți. ȳiceți aceluși cuvinte ca și Iudeii în Babilon cuvinte pe care le-a spus lor Profetul la plecarea din Ierusalem: «Când lumea vrea

să ve conrupă ȃiceȃi, Dómnne, tu trebuie să fii adorat, vreaú să suspin și să plâng pécatele mele, Dómnne tu trebuie să fii adorat; tu însă Dómnne mă vei lerta și 'mí vei acorda grație, Dómnne tu trebuie să fii adorat». Acestea sunt cugetările cele înalte, care sunt puse în acéstă cuvintare; acésta este dispoziția genială a acestei cuvintării, care la început expune pasiunile ómenilor, arată cum ele se opun vieței creștine și îi înlătură de la mântuire; punctul culminant al cuvintării îl forméza însuși aparițiunea lui Iisus Christos. De și se párea că cele spuse mai sus îi rápiau óri-ce speranță de mântuire, însă totul se schimbă prin aparițiunea lui Christos. Descrierea făcută escitase în fie-care auditor temerea, căci fie-care era chemat să'si dea socotélă de faptele sale, trebuia însă să vie și împăcarea, spaíma se schimbă în bucurie, desperarea în speranță, cuvintul mâniei nimicitoare în cuvintul atrăgător al iubirii. Sfrșitul cuvintării produce liniscea necesară prin cugetările și cuvintele pline de iubire. Cu ideile cele înalte se légă aici și o inspirație nobilă. Cu ce foc, cu ce vioicune, cu ce sentiment e desvoltată fie-care idee, câtă iubire nu arată el față de auditorii sêi și de ce dorință fierbinte e plin sufletul sêu ca nimeni să nu piară! Cuvintele sale severe nu au de scop de a produce spaimă și desperare, ci să îndemne spre penitență. Când judecă pe alții nu se esclude de sine, vorbesce către sine ca și către alții, și ast-fel cuvintarea nu póte să rămăe fără efect. Pentru ca noțiunea sublimului să fie deplină, s'a servit de o limbă înflorită și a întrebuițat cu succes figurile oratorice. Periódele lui sunt pline de înversiuni, întrebări, frase scurte fără cuvinte de legătură între dinsele, cu scop ca prin aceste-a, întocmai ca și la alergări, să nu se piardă nimic nici din forță nici din íuțelă: «Cine póte să se mântuésacă? Voi nu. Cine póte să se mântuésacă? Voi. Nu v-esc să ȃic de alții, dacá ași voi să vorbesc despre acésta, cât de puținí s'au putut mântui, ar trebui să ve reamintesc numai timpurile trecute, însă eú mă ocup de voi, voi ve scusați cu obicinuința, cine ve îndemná pe voi însă la jocuri și la destrăbălări? Cine? Christos? Sfinții? Biserica? Nu. Vě scusați pe voi cu alții, eú ve socotesc aparte; ve scusați cu viitorul, Christos apare acum». Apoi apofrasele: «înaintați voi cei aleși, tu grăú al lui Christos separă-te,

veniți aici, voi păcătoșii treceți de cea-l-altă parte. Ce văd eu? Cât de mulți pe partea celor aleși? Nici unul! Puțini! Mulți! Chiar toți—afară de unul singur. Cine vrea să fie acesta?»

Din descrierile rămase se spune că aceste cuvântări au avut efecte extraordinare. La unele cuvinte întreg auditoriul se punea în mișcare, se ridica în sus și se nășcea pentru cât-va timp o confuziune complectă, care măria și mai mult impresia, și cugetarea exprimată câștiga în putere și majestate.

M. P.

TESĂ DE LICENȚĂ.

Intre licențiații facultății de teologie ai anului acestuia este și pr. M. Popescu institutor din Capitală. Subiectul ce și-a ales de tratat e următorul: «Incerări asupra originii administrației în Biserica creștină în secolele primare».

Sf. Sa împarte acest subiect în mai multe capitole, căutând să lămurască cât se poate mai bine toate punctele mai însemnate, și să presinte cititorilor un studiu complet. Să vedem acum conținutul tesel.

Înainte de a intra în materia ce și-a propus a o trata, face o mică introducere, în care arată că ordinea și armonia în lume e stabilită de însuși Dumnezeu, și nu e produsul gândirii omului ci al prisosinței divine. El a sădit în om sociabilitatea și sentimentul religios. Biserica creștină este o instituțiune divină întemeată de Iisus Christos și are de scop de a nutri și desvolta în om acest sentiment; ea este societatea acelor ce cred în adevărurile revelate de El. Biserica urmărește două scopuri care stau în legătură între dinsele. Ea are chemarea de a administra isvórele ce harul divin le pune la dispoziția fiilor săi, iar ca societate organizată, reunește pe membrii ce o compun în un singur corp, și e destinată pentru toate popórele și pentru toate timpurile. Biserica represintă un organism vădút, și capul

ei este însuși întemeietorul ei Iisus Christos, iar scopul pe care îl urmărește este sfințirea omului prin cunoșterea perfectă a Fiului lui Dumnezeu și prin perfecționarea spirituală după cum ea este în Iisus Christos.

Biserica nu trebuie să tindă nici odată ca să ajungă putere lumescă, ci ea trebuie să urmărească tot-d'auna numai adevărurile religioase și să caute a le introduce în inima credincioșilor săi. Statul însă trebuie să ajute Biserica în opera mântuirii și să o protegă, înlăturând tot ce ar împiedica-o de la chemarea sa.

Biserica creștină are și organele sale administrative așa cum le-a moștenit de la Apostoli și acestea au ca scop de a menține intacte învățăturile lui Christos coprinse în scriptură și în tradiția bisericii creștine. Tocmai despre aceste organe ale Bisericii își propune a trata autorul în tesa sa.

Scrierea de față e împărțită în 11 capitole, care sunt anunțate în introducere. Acestea sunt: a) Dreptul îndatinate în Biserica creștină; b) Origina și dezvoltarea puterii administrative spirituale în Biserică în secolele primare; c) Eparchiile locale în Biserica antică; d) Despre întâetatea unora dintre episcopi, originea numirii Mitropoliților, Archiepiscopilor și Exarchilor; e) Instituirea Patriarhatului. Intinderea circumscripțiunilor antice patriarhale și drepturile Patriarhilor; f) Episcopii neatârnați, Chorepiscopi, Archipresbiteri și Archidiaconi; g) În secolele primare țerile locuite de noi Români de astă-zi în circumscripțiunea cărui dintre Patriarhi cădea, al Romei sau al Constantinopolului? h) Origina și dezvoltarea puterii spirituale în România; i) Administrațiunea bisericească la Români în secolul XVII și XVIII; j) Privire generală asupra administrațiunii bisericești la Români după legea organică a Bisericii de la 1872 și legea clerului mirean de la 1893; k) Administrațiunea bisericească la Romano-Catolici și Protestanți.

În primul capitol, vorbind despre dreptul îndatinate «jus non scriptum», arată că de și acesta n'a fost stabilit de autoritatea legală, s'a făcut însă cunoscut prin aplicarea sa în viața juridică a Bisericii și întrunesc toate condițiunile ca să aibă putere de drept. Dintre vechile reguli ale Bisericii, multe din acestea de la început n'a fost aplicate decât în virtutea unui drept îndatinate și tocmai mai târziu au

ajuns obiectul legilor formale. De la dreptul îndatinat se cere următoarele condițiuni: 1) Obiectul să fie rațional fără a conținea contradicția sa și constituțiunea Bisericii; 2) Să se dovedească că o asemenea practică de drept îndatinat e isvorâtă din o trebuință juridică; 3) Obiceiul să fie observat cu statornicie.

Dreptul îndatinat depinde și de consimțământul legiuitorului bisericesc. Multe din învățăturile s'au perpetuat în societatea creștină, însă nu toate sau consemnate în legi scrise. Când Biserica luă o formă legală, legea fu substituită practicei, însă aceasta nu s'a putut efectua peste tot în același timp. Obiceiurile dieteritelor popoare trebuiau împăcate cu învățăturile creștine și de aceea câte odată s'a simțit nevoea a se adopta instituțiunile care nu erau nici de cum convenabile. Moravurile naționale ale popoarelor numai astfel au putut fi înlocuite cu ideile creștine, făcând pe popor să socotească creștinismul ca pe o afacere a lor proprie și prezentându-i-l sub forme vechi, pentru care el avea simpatii.

Dreptul bisericesc a fost mult influențat de obiceiuri și dreptul îndatinat a servit printre isvoarele dreptului bisericesc.

În capitolul al doilea arată că autoritatea conducătoare în Biserică în tot-d'auna a fost legată de trepta sfințită și a aparținut treptei arhieresci-episcopale, precum și sinodului provincial reprezentat prin episcopii. Germele organizațiunii bisericesci se vede în societatea formată de Iisus Christos și al cărei cap era El. Christos după înviere dete discipolilor săi legile și preceptele cari au servit la constituirea și organizarea Bisericii. După înălțarea sa Apostolii au rămas investiți cu putere administrativă, judiciară și executivă. Aceștia au transmis autoritatea lor episcopilor, succesorii lor.

Datoria administrațiunii Bisericii este educațiunea morală și religioasă a poporului creștin, și pentru a putea îndeplini această îndatorire are dreptul de a face legi și de a stabili o ordine legală.

În primele timpuri episcopii aplanau neînțelegerile dintre membrii bisericilor, ei combăteau schismele și eresurile și pedepsiau pe cei vinovați. Deci, în această calitate, toți episcopii sunt egali între dinșii. Autorul arată mai departe cum s'a fundat primele episcopate, și cum bisericile mume aveau

precădere asupra celor înființate de ele; arată așa dar acțiunea organizatoare a Apostolilor și urmașilor lor. Din felul cum ei înființaseră diferitele biserici, se vede că bisericile grupate împrejurul unei biserici principale, de unde ele derivaseră, se consideraū ca formând cu acesta un cerc de jurisdicțiune; iar episcopul acestei provincii ca primul între cel-l-alti episcopi ai celor-l-alte biserici. La început n'aū existat titluri de Archiepiscop, Mitropoliți, Exarchi și Patriarhi, ci numai de *δρωτος της πόλεως*, cel I al cetății, și uumai târziu, acomodându-se împărțirei politice a imperiului roman și după ce creștinismul a fost recunoscut ca religie de stat. Conciliul I Ecumenic, prin canonul al 6 și Conciliul al II-lea Ecumenic prin canonul al 3-lea, stabilește în modul următor ordinea scaunelor în ierarhia înaltă a Bisericii: I) al Romei, II) Constantinople, III) Antiochia și IV) Alexandria. Exarchatele aū dispărut după puțin timp și s'aū contopit în Patriarhate. Intâietatea unora din episcopi față de cel-l-alti, cu care se aflaū în relațiuni, în limbajul bisericesc era exprimată prin denumirea de Patriarh, sau mai des Mitropolit. Aceste denumiri căpătară cu timpul, ființă reală și representa de fapt autoritatea episcopului, care purta această denumire, asupra episcopilor din jurisdicțiunea sa. Acest drept pe care și-l câștigaseră ei a fost întărit de cele două prime concilii ecumenice. Organizația metropolitană e o ierarhie administrativă și judiciară și nu numai o simplă ierarhie de onore. În Biserica orientală sfera de jurisdicțiune a Patriarhului și Exarchului se numea diecesă, acea a Archiepiscopului, eparchie și a episcopului, parohie și episcopie.

Capitolul al treilea tratăză despre eparchiile locale în Biserica antică și aici arată cum în secolul Apostolic bisericile locale nu aveaū încă limite determinate. Centrul administrativ bisericesc era Ierusalimul, căci de aici porniaū decisiunile apostolice și tot de aici cereaū explicațiuni diferitele biserici. Pe la marginile Iudeii se formaseră și biserici locale, cari, de și sub supravegherea Apostolilor, însă aveaū administrația lor locală separată. La constituirea eparchiilor s'a luat de basă și împărțirea civilă a provinciilor și orașelor din imperiul roman, așa unele purtaū numirea a unei întregi circumscripții, alta a unei provincii,

saŭ a vre-unui oraș însemnat și toate aveaŭ episcopii lor stabiliți de Apostoli. Administrația principală era concentrată în orașele de căpetenie saŭ în capitalele circumscripțiilor. Administrația eparchiilor o conduceaŭ persoane impu-ternicite de însuși Apostoli; și chiar ei își așezaŭ scaunele lor în capitalele saŭ orașele principale ale provinciilor romane. Regulele stabilite de Apostoli aŭ rămas neatinse și succesorii Apostolilor s'aŭ condus în totul după canónele apostolice.

Fie-care popor saŭ țară reprezenta o biserică locală a parte, ea avea mai multe circumscripții, iar circumscripția mai multe saŭ mai puține episcopi, la delimitarea cărora a servit foarte mult împărțirea făcută de Constantin cel Mare. Cu această împărțire s'aŭ conformat sinodul al IV-lea și cele-l-alte la stabilirea scaunelor episcopale și administrațiunii ierarhice a Bisericii.

În capitolul al patrulea vorbește despre întâietatea unora dintre episcopi și despre origina numirii Mitropoliților, Archiepiscopilor și Exarchilor. Pentru, ca să se stabilească o ordine administrativă în Biserică, a trebuit să se determine gradele episcopilor, cari de alt-fel se socoteaŭ ca egali, fie după însemnătatea fie-căruia, fie după rangul scaunelor ce ei ocupaŭ. Cu modul acesta unii dintre episcopi obținură diferite drepturi de jurisdicțiune asupra altor episcopi. În unele părți, cu deosebire în Africa, episcopii cei mai vechi în hirotonie, saŭ cu renume de sfințenie, aveaŭ întâietate înaintea celor-l-alți. Canónele Apostolice, vorbind despre întâietatea episcopilor, opresce pe întâiul episcop să ia vre-o hotărâre fără socotința celor-l-alți și ast-fel stabilescă forma administrativă sinodală.

În secolele primare scaunele apostolice se bucuraŭ de o mare stimă și însemnătate bisericască. Cestiunile privitoare la dogme și disciplină aici erau deslegate. Acesta a contribuit ca următorii episcopilor să capete prerogative mai mari față de cei-l-alți episcopi. De această însemnătate se bucuraŭ scaunele din Roma, Antiochia, Efes și Smirna. Nu mai puțin a contribuit la prerogativele unor episcopi și însemnătatea civilă a orașelor. Aceste prerogative aŭ primit cu timpul nisce forme determinate sub deosebite titluri. Primul titlu de superioritate administrativă a fost acel de Mitropolit.

și această numire a început să se dea episcopilor orașelor principale numai din secolul al IV-lea. Episcopul cu acest titlu avea nu numai întâietatea ca rang, dar și autoritatea administrativă asupra unei întinderi ôre-care; acesta se observă cu stricteță la unele scaune din secolele primare. Sinodul ecumenic de la Nicea confirmă prerogativele acestor episcopi și le atribuie și titlul de Mitropoliți. În canónele acestui conciliu se și enumără scaunele cărora le aparține acest titlu. Ast-fel în Biserica antică sunt cunoscute pe lângă altele, patru mitropolii măi însemnate: Alexandria, Antiochia, Roma și Cesarea. Numele și întinderea mitropoliilor, le stabilește sinodul după pozițiunea civilă a circumscriptiilor și a orașelor. Sinódele ce au urmat după cel de la Nicea au confirmat prerogativele și drepturile Mitropolițiilor. Limitele circumscriptiunilor bisericesci n'au fost determinate până în timpul lui Constantin. El a făcut o nouă împărțire a imperiului și a schimbat reședința de la Roma la Bisanț. Sinodul al II-lea ecumenic stabilește întinderea mitropoliilor în conformitate cu noua împărțire a imperiului și hotărăște ca Episcopul de Constantinopole să aibă întâietatea onórei după Episcopul Romei; acesta o face de ôre-ce Constantin cel Mare alesese Constantinopolul ca reședință și prin urmare și episcopul de aici trebuia înălțat la un rang deosebit în ierarhia bisericescă.

Sinodul al II-lea ecumenic, procedând cu multă băgare de sémă în recunóscerea drepturilor Mitropolițiilor, drepturi pe care le aveaú de multă vreme, a căutat să se ferescă de a supune unora dintre Mitropoliții circumscriptiúii întregi cu alți Mitropoliți și a stabilit ca cestiunile însemnate bisericesci să se reguleze de sinodul tuturor episcopilor din fiecare circumscriptiúie. Continuând mai departe, autorul arată drepturile Mitropolițiilor în urma decisiunilor sinodale, din care se póte vedea în ce consta puterea și responsabilitatea acestora cu privire la afacerile administrative și judiciare.

Titlul de Mitropolit exprima nu atât gradul treptei spirituale, ci locul unde exarhul își avea scaunul sêu. Pentru exprimarea gradului de ordine spirituală se întrebuița titlu de Archiepiscop. Acestă numire nu era așa des întrebuițată ca cea de Mitropolit, și pentru prima óră e întrebuițată de Sf. Atanasie. În tot timpul din urmă sub numele.

de Archiepiscop se înțelegea un Ierarch a cărui autoritate se întindea asupra unei circumscripții întregi și de aceea după înființarea patriarhatului, acesta, Patriarchul, unia cu titlurile sale și pe acela de Archiepiscop. Patriarchul de răsărit și mai cu seamă cel de Constantinopole și până astăzi adaogă la titlurile sale și pe acela de Archiepiscop.

Episcopii-mitropoliți din orașele cele mai principale ale imperiului, ca: Alexandria, Antiochia, Efes și Cesarea, spre deosebire de cei-l-alți Mitropoliți din aceeași circumscripție, față de care aveau drepturi mai mari, au început să poarte și numirea de Exarchi. Această expresiune arăta că acel episcop are autoritate asupra unui număr mai mare de episcopi și mai apoi se dă această numire numai episcopilor dieceselor; aceștia ocupau primul rang în Biserică după cei din Roma, Constantinopole, Alexandria, Antiochia și Ierusalim, cari primăreau denumirea de Patriarchi. Cu timpul titlul de exarch s'a acordat tuturor Mitropoliților de frunte, precum și locuitorilor Patriarhilor. În Occident acest titlu nu era întrebuințat, ci era înlocuit prin expresiunea de Primat.

În paragraful al V-lea, ce urmăzează, autorul se ocupă cu înființarea patriarhatului, cu întinderea circumscripțiilor antice patriarhale și cu drepturile Patriarhilor. Aici arată cum în decursul timpului autoritatea Exarchilor asupra circumscripțiilor s'a întărit și cum sinódele ecumenice au recunoscut asemenea drepturi celor dintâi dintre Mitropoliți. Cu modul acesta s'a format o nouă instanță de administrație bisericească, Patriarhatul. Această demnitate s'a acordat la început numai episcopilor Romei, Alexandriei și Antiochiei. Numărul patriarhatelor a diferit de cel al dieceselor civile, căci trei din diecesele de răsărit, Asia, Pontul și Tracia au fost supuse Patriarhului de Constantinopole. La început acest titlu se întrebuința spre a arăta însemnătatea celui mai bătrân dintre Ierarchi fie după etate, sau servicii aduse Bisericii, sau după virtuțile sale pastorale. Unii scriitori atribue sinodului al II-lea înființarea Patriarhatului, alții sinodului I ecumenic. În adevăr unii episcopi aveau chiar în timpurile antice ale Bisericii autoritate patriarhală, așa episcopul de Alexandria și Roma. Sinodul al IV-lea ecumenic confirmă această denumire ca un grad

particular în Ierarchie, prin aceea că întrebuintează acest titlu împreună cu cel de Archiepiscop. Patriarhii se deosebesc de Mitropoliți prin aceea că aveau sub jurisdicțiunea lor circumscripții întregi. Imperatorii de răsărit au confirmat drepturile acestora. Scaunele Romei, Alexandriei, Antiochiei, Constantinopolului și Ierusalimului au fost ridicate la rangul de patriarhate. Ordinea scaunelor patriarhale recunoscută definitiv de sinodul al IV-lea ecumenic e următoarea: Roma, Constantinopole, Alexandria, Antiochia și Ierusalim. Acest sinod a confirmat egalitatea deplină a Ierarhului de Constantinopole cu a celui de Roma. Autorul continuă mai departe a arăta întinderea circumscripției fie-cărui Patriarch, după datele ce ne-au rămas până acum, precum și drepturile Patriarhilor și până unde se întindeau acestea. Tot în capitolul acesta descrie și prerogativele Papei de Roma față de ceilalți Patriarhi, arătând că acesta nu consta de cât în înălțimea locului și a onoarei și nu era nici de cum primăția sa și primatul în înțelesul Bisericii romane de astăzi. Expune mai departe întru cât autoritatea Papilor a fost recunoscută în Biserica de răsărit cu privire la credință, dreptul de a primi apelații și alte afaceri bisericești, și cum Biserica de răsărit și-a conservat intacte drepturile și independența sa.

În secolul al V-lea Patriarhatul de Constantinopole a început să se înalțe mai presus de cât toate celelalte patriarhate din răsărit. Patriarhul de Constantinopole avea dreptul de judecată chiar și afară de circumscripția sa; la el apelați episcopi și din alte patriarhate. În secolul al VI-lea i s'a dat titlul de *Patriarch ecumenic*, prin care era considerat ca cel dintâi episcop din imperiul roman. Patriarhii își administrau circumscripțiile lor cu concursul sinodelor de pe lângă ei. Pe câtă vreme sinodele mitropolitane se adunau de două ori pe an, cele patriarhale erau permanente. În sinodul patriarhal luați parte Mitropoliții din orașele cele mai apropiate de reședința Patriarhului, precum și acei episcopi, cari din ore-care împrejurări locuiau mai mult în orașul de reședință.

Terminând capitolul cu privire la patriarhat autorul merge mai departe, și în capitolul al VI-lea vorbește despre episcopii neatârnați (autocefali) și despre chorepiscopi, ar-

chipresbiteri și archidiaconi. Aici arată cum superiorii mai multor biserici și-au păstrat independența, chiar și după instituirea patriarhatului; aceștia purtau titlu deosebit de autocefali. În răsărit până în secolul al V-lea toți Mitropoliții erau independenți și numai după instituirea Patriarhatului de Constantinopole și-au pierdut-o. Au rămas însă și biserici autocefale ca acelea ale Bulgariei, Iberiei și Ciprului al căror Mitropoliți erau aleși și hirotonisiți de episcopii lor, iar administrația interioară era condusă de sinódele lor provinciale.

În ce privește pe episcopii coajutori, aceștia erau orânduți la acele biserici unde administrația bisericii era grea, sau episcopul titular era bătrân și neputincios cu corpul; ei însă erau supuși episcopilor principali. În secolul al IV-lea se pomenesc și despre Chorepiscopi, cari pădeau ordinea bisericească prin orașele mici, prin sate și hirotoniseau, pe ipodiaconi și pe clericii inferiori acestora; pe presbiteri și diaconi îi hirotoniseau numai cu permisiunea deosebită a episcopului. Ei luaș parte și la sinóde, și subscrieau sau în numele episcopilor lor sau chiar în numele lor decisiunile luate. Mulți episcopi alegeau ca ajutoare în administrație cu preferință preoți, și așa se formază grade superioare de jurisdicțiune printre preoți și diaconi, aceștia erau: proto-presbiterii sau archipresbiterii. Ei iaș locul chorepiscopilor prin secolul al X-lea. Ca ajutor al episcopului se ridică cu vremea și unii din diaconii episcopilor, primind numirea de archidiaconi. Aceștia puteau să represinte chiar și în sinóde pe Patriarhii, Exarhii și Mitropoliții; iar în afacerile administrative dobândiră cu timpul o putere foarte mare.

În patru capitole de la sfârșit autorul se ocupă cu Biserica română și arată în ce circumscripțiune cădeau țările locuite de Români, origina și dezvoltarea puterii spirituale în România, administrația bisericească în sec. XVII și XVIII, precum și administrația bisericească actuală după legile de la 1872 și 1893.

Autorul arată că până în secolul al IV-lea noi am fost sau independenți bisericesc sau sub jurisdicțiunea Papii, iar în urmă am făcut parte din circumscripțiunea Patriarhatului de Constantinopole, după cum se vede din can. 28 al sinodului din Chalcedon. Incercările făcute mai târziu

de Papi de a ne atrage sub jurisdicțiunea Bisericii occidentale nu au reușit.

Vorbind despre origina și dezvoltarea puterii spirituale spune că acesta nu se poate cunoaște în amănunțime. Arată cum s'a propagat creștinismul în țările române, care a fost influența bisericii bulgare asupra bisericii noastre, precum și încercările regilor Unguri de a face pe Români să treacă la catolicism. Alexandru Basarab organizează Biserica în Muntenia, o scoate de sub dependența Patriarhului de Ohrida și o pune sub a Patriarhului de Constantinople, care înființează aici două mitropolii, una cu reședința în Curtea de Argeș, care avea și primăția, și alta în Oltenia. Primul purta numirea de Mitropolit al Ungro-Vlachiei, iar cel-l-alt al Olteniei. Această din urmă mitropolie nu a durat de cât puțin timp. Biserica Moldovei se afla supusă Mitropolitului din Haliciu pe vremea lui Lațcu Vodă. Patriarhul voește să se amestice și în afacerile acestei Biserici și trimete aici un Mitropolit strein. Poporul și episcopii țării, care voeau un Mitropolit pămîntean, nu primesc pe cel strein și atunci Patriarhul pronunță anetema asupra țării și episcopilor. La 1395 Ștefan Vodă ridică anatema de asupra țării. La 1401 Alexandru cel Bun ridică și pe cea pronunțată asupra episcopilor, iar episcopul Iosif e recunoscut ca Mitropolit al țării cu reședința la Suceava. Atât Mitropolia Munteniei cât și a Moldovei au stat în referință de atâr-nare de Patriarhatul de Constantinople până la 1865. Prin secolul al XV-lea dacă mitropoliile române s'au desfăcut de Constantinople și s'au supus Archiepiscopiei de Ohrida, acesta a fost numai pentru puțin timp, căci la sfârșitul secolului al XV-lea depindeau iarăși de Patriarhie. Reședința Mitropoliei Munteniei a fost la Argeș, apoi la Târgoviște și în urmă la București. Radu cel Mare înființă episcopiile de Râmnic și Buzeu, care depindeau de Mitropolit. Mitropolia Moldovei a trecut de la Suceava la Iași și avea pe lângă sine episcopiile Romanului, Rădăuți și Huși. A mai existat și o mitropolie a Proilavei (Brăilei), care s'a stins o dată cu alungarea Turcilor din aceste părți. La 1864 când Basarabia era a noastră s'a înființat episcopia Dunării de jos cu reședința în Ismail, iar după luarea Basarabiei s'a strămutat la Galați.

Alexandru I. Cuza numesce prin decret domnesc atât pe Mitropolitul Moldovei cât și pe cei-l-alți episcopi, nesocotind alegerea. El secularizează averile monastiresci și în 1865, cu învoirea corpurilor legiuitoare, declară Biserica României de autocefală. Prin aceste reforme starea Bisericii devenise necanonică. Carol I, Regele României, intră, în 1870, în tratative de împăcare cu Patriarchul Grigoriu, și la 14 Decembrie 1872 fu sancționată legea organică pentru Biserica ortodoxă română. Prin această lege Biserica noastră e declarată autocefală și în legătură dogmatică și canonică cu totă Patriarhatele Bisericii ortodoxe. Ca autoritate supremă și mijlocitoare pentru unitate dogmatică și canonică cu celelalte Biserici ortodoxe e instituit Sfântul Sinod al României, compus din ambii Mitropoliți și toți Episcopii eparhioți și titulari ai țerei. Oare-cari drepturi ce mai rămăseseră Patriarchatului au fost șterse cu desăvârșire și în 1885 i s'a recunoscut Bisericii noastre deplină autocefalie. Sinodul s'a hotărât să se adune de două ori pe an sub președenția Mitropolitului Munteniei, care e și Primatul țerii; iar alegerea de Mitropoliți și episcopi eparhioți să se facă de marele colegiu electoral, compus din membrii sinodului și toți membrii ortodoxi ai Camerei și Senatului. Cel ales cu majoritate se întăresce de Rege și se instalează conform datinilor. Tot prin această lege se stabilește ca Mitropoliții și Episcopii să aibă câte un archiereu locuitor ales de Sinod în înțelegere cu Guvernul.

În secolul al XVII-lea și al XVIII-lea în ce privesce administrația bisericăscă privigherea supremă o avea Domnitorul țerii. El îngrijea, ca faptele și învățăturile preoților să corespundă preceptelor religiunii ortodoxe și să nu dea nascere la scandal prin exemplele sale. În afacerile bisericesci interne dispunea Mitropolitul. A pune și a depune pe Episcopi acesta era un drept al Domnului, iar Mitropolitul avea numai dreptul de a-i hirotoni. Episcopii administrau eparhiile lor în deplină libertate. În administrație episcopii erau ajutați de protoțerei, având câte unul de județ. Constantin Mavrocordat stabilește mai multe regule relativ la administrația bisericăscă, iar Gr. Alexandru Ghica stabilește regule privitoare la disciplina clerului și condițiile ce trebuie să îndeplinescă cel ce voesce a se preoți.

Nu mai puțin și Niculae Mavrogheni dă ordinele cele mai severe cu privire la disciplina clerului.

Prin constituția de la 1866 Biserica română e declarată de neatârnată, iar sub domnia Regelui Carol I, administrația bisericească se stabilește pe base canonice.

Prin legea organică de la 1872 se institue, cum am văzut mai sus, un sinod compus din doi mitropoliți, șase episcopi și opt arhiepiscopi titulari, care are jurisdicțiunea asupra Bisericii. Hotărârile sinodului se dau cu majoritate și la ședințe trebuie să ia parte cel puțin 12. Dacă Ministrul Cultelor e ortodox ia parte cu vot consultativ la lucrările sinodului, contrar e înlocuit cu un alt ministru. Sinodul e convocat cu decret regal și ține ședințe primăvara și toamna. Sinodul a votat mai multe regulamente privitoare la bunul mers al administrației bisericești. Episcopii eparhioți în persoană, sau prin organele lor, revisorii eparhioți și protoiereii, priveghază ca adevărurile Bisericii să fie profesate și aplicate de cler și poporul ortodox. Prin legea de la 1893 statul și-a rezervat și pentru sine o parte din control stabilind marginile puterii laice și acele bisericești. Această lege fixează și numărul parohiilor: 375 urbane și 3031 rurale. Avutul bisericilor se administrează de paroh și de episcopii bisericii. Ca organe ale Ministerului s'au prevădut defensorii eclesiastici, cari reprezintă pe Ministru în atribuțiunile lor fixate prin regulament; numărul lor variază după trebuințe.

Acesta este conținutul celor patru capitole privitoare la administrația Bisericii române și istoricul ei.

În capitolul din urmă al acestei lucrări, autorul se ocupă cu administrația bisericească la Romano-Catolică și la Protestantă. Aici arată că această administrație în Biserica Romano-Catolică e concentrată în mâna Papii; el este capul vădut al Bisericii și are întreaga autoritate. Tote celelalte organe lucrează pe baza autorizațiunii date de el. Papa se socotește mai pre sus de sinodul episcopilor atât local cât și ecumenic; mai pre sus chiar și de cât legea bisericească. El are dreptul de a înființa episcopii și a dispune de cine trebuie să fie ocupată o episcopie vacantă. Episcopii aleși

sunt confirmați de dñsul numai după ce au fost puși la probă și după ce au depus jurămint că-și vor fi credincioși și ascultători. El judecă și pedepsește în cea din urmă instanță. Această concentrare a puterii în mâna sa a făcut ca sinódele provinciale să-și piardă însemnătatea, iar numirile de Patriarch, Mitropolit, Archiepiscop, să fie numai nisce simple titluri onorifice. Consilierii Papii sunt Cardinali, aleși dintre episcopi, presbiteri și diaconi, fără deosebire de trepta ierarhică; aceștia au numai vot consultativ. Papa e ales de cardinali dintre dinșii și ei formeză consistoriul papal.

La protestanți în ce privește administrația acesta este în cea mai mare parte lăsată în mâna statului. Capul statului este și Episcopul comunității bisericesci. Organele administrative sunt instituite de stat, care numește și personalul administrativ. Aceștia sunt: superintendentii, consistoriile provinciale și generale compuse din clericii și laici, etc. Capul statului este cea mai mare autoritate administrativă prin Ministrul afacerilor spirituale. În unele țări protestante s'a păstrat și episcopatul cu mai multe drepturi administrative, așa e în Danemarca, Suedia, Norvegia, Islanda și Anglia.

Întreaga lucrare să termină prin o mică conclusiune, care e un resumat al celor arătate până aici și autorul și în acesta caută să arate superioritatea Bisericii ortodoxe asupra celor-l-alte Biserici.

Din expunere, argumentare și stil se vede lămurit că autorul a produs cu mult mai mult de cât ne așteptam de la dñsul. Dacă va continua a ne da monografiile tot așa de substanțiale ca acesta, va aduce un serviciu real Bisericii și va servi de exemplu și celor-l-alți preoți teologi, cari în mare parte s'au mărginit numai la scrierea tesel lor de licență. Această scriere merită să fie citită de oricine, care are dorința de a cunoște felul cum s'a organizat Biserica creștină în timpurile vechi, precum și care e organizațiunea ei în timpul de față.

Introducerea e bine făcută și la locul ei. Limba cam greoaie, frasa scurtă, ideile foarte concise și nu așa ușor de priceput pentru cei ce nu vor avea cunoștințe mai întinse teologice. Ideea de căpetenie reese în totul din text și au-

torul nu face așa multe deviațiuni care să obosescă mintea să facă pe cititor, să piardă subjectul principal al tesei. În toate celelalte capitole stilul e curgător și lesne de priceput, căci și aici autorul se mărginește numai la subjectul ce și-l propune a-l trata.

Cel ce a scris această teză probază că are cunoștințe întinse și solide teologice, și tot ceea ce a spus în aceste câte-va pagini pare a fi un prinos al număróselor sale cunoștințe de istorie și de drept bisericesc. Descrierea pe care o face la pag. 22—29, în care arată întru cât judaismul și păgânismul a influențat asupra constituirii administrative a Bisericii creștine, întrece cunoștințele unui diletant.

Mă grăbesc să aduc felicitările mele noului licențiat al facultății noastre de teologie și să-l îndemn să lucreze și mai departe tot cu atâta tragere de inimă, căci numai astfel va proba că cunoștințele depuse aici sunt în adevăr proprietatea sa și sunt produsul adevăratei sale munci.

M. P.

Copie după ordinul Sf. Mitropolii No. 2399 din 12 Iunie/98 către P. C. Protoereu al plășii de sus din Capitală.

Am luat cunoștință cu mulțumire de darea de sémă ce o faceți P. C. Vóstră prin raportul general sub No. 270/97, cu privire la starea morală și materială a bisericilor din cuprinsul acelei plăși, pentru care mulțumindu-vă pentru modul inteligent cu care știți a vă achita de misiunea P. C. Vóstre, vă bine-cuvintez părintește și vă fac îndemn ca și pe viitor cu aceeași rîvnă să căutați a aduce îndreptări'e cuvenite acolo unde trebnița va cere, îmbrăcând misiunea P. C. Vóstre administrativă în mantia dragostei frățești.

Prin blândețe și prin dragoste să tindeți a pune pe cale bună și bine plăcută Domnului tóte trebile bisericești și ale cucernicilor preoți.

Constat cu multă mulțumire sufleteseă că în general iubiții mei fiș sufletești—Preoții—și fac datoria în marginile puterei lor. Îi bine-cuvintez pentru acésta și îi îndemn tot mai mult a se întórce unii pe alții în rîvna duhovnicéseă pentru casa Domnului, unul pe altul cu dragoste îmbrățișând, unul pe altul cu cinstea mai mare făcënd, ca astfel încălđiți la sînul maiceii comune—Biserica—să înrădăcineze în sufletele păstoriților lor iubirea către cele sfinte și interesul pentru propria lor mântuire în Domnul.

Prea Cucernicia Vóstră veți aduce la cunoștința fie-căruia dintre cucernicii preoți acésta mulțumire a mea, împărtășindu-le blagoslovenia mea părintéseă.

În privința trebniței ce aveți pentru tabloul de confinele parohielor-

veți cunoște că tot acum cu adresa No. 2401, am rugat pe D-l Primar să vă pune la dispoziție o copie după aceste tablouri ca ast-fel să le aveți la îndemână pentru orî-ce trebuințe administrative. Tot în această adresă am rugat pe D-l Primar pe de o parte să ia măsuri pentru repararea bisericilor care au nevoie de a fi reparate, cum și să atragă atenția Epitropiilor mirene din sfatul parohial ca să se conforme legei și regulamentelor în vigoare cu privire la atribuțiunile lor, ca ast-fel să înceteze casurile regretabile ce le-am întâmpinat în unele împrejurări în această privință și sper că Onor. Primărie va aduce îndreptarea cuvenită, față de starea actuală de lucruri.

Unele dorinți ale P. C. Vóstre cum de exemplu regularea serviciului divin în biserică s'a rezolvit deja după cum vă este cunoscut. Sper că această regulă întocmită se va aplica, pentru care vă îndemn a fi cu toată luarea aminte.

Cu privire la registrele matriculare, P. C. Vóstră ați procedat foarte bine, pentru care vă invit ca și pe parohul de la Cuiubu cu barză să'l obligați a se conforma regulii generale. De asemenea aprob și hotărâsc că buletinele atât de nascere cât și de cununie ce le eliberază preoții, să se lipescă bine de cele ale oficerului stărei civile și așa să se restituie celor în drept.

Fiind dat că în predicarea cuvîntului Domnului atărnă toată nădejdea noastră pentru punere pe bună cale duhovnicescă a creștinilor și care să le asigure sfînta mîntuire în Domnul, P. C. Vóstră veți avea toată grija ca preoții să predice tot-d'anna cuvîntul Domnului și cei ce nu vor fi în stare să-și aloctuească înșiși predicile lor, le veți pune în vedere că au la îndemână destule cărți de predică bune pe care le pot utiliza în biserică.

Nu e destul că cine-va în școlă a căpătat cunoștințele trebuitoare teologice. Aceste cunoștințe în fie-care și trebuesc înmulțite, îndeplinite și înprospătate, căci alt-fel și ceea ce a căpătat se evaporază și la urmă rămâne numai cu suvenirul că odinioară a avut ceva cunoștințe dar acum numai are. Dorința fie-cărui om și decî a preotului trebuie să evolueze necoutenit către desăvîrșit, căci și spiritul lui îl reclamă acesta. A staționa în aceea ce a căpătat odată, înșemnă a lucra în sens invers evoluțiunei firești a spiritului său către tot mai bine și mai desăvîrșit. În casurile staționare și geniile se pierd și omul rămâne înapoi față de cele mai elementare cunoștințe ale unei culturî generale absolut indispensabile orî-cui dar mai ales preotului. El este pus acolo ca să strălucască și în cunoștințe dar mai ales în virtute, iar o virtute se practică cu mult mai bine de un om întreg și desăvîrșit, de cât de altul.

ce nu se silește a ajunge la o ast-fel de situație. În raport drept însă cu cunoștințele trebuie să fie și moralitatea. Preotul este icóna vie a moralului omenirii. Într'însul se oglindește întreaga viață religioasă morală a păstoriților săi. Prin urmare exemplul vieții lui să se piardă în admirațiunea dreptilor și sfinților Bisericii năzuind a 'și apropia pe cât este cu putință o desăvârșită încredere sub toate raporturile a creștinilor cu care vin în contact.

Pentru acest sfârșit s'a hotărât înființarea bibliotecelor parohiale și P. C. Voastră veți face bine dacă vă veți da totă sârguința pentru înființarea lor cât mai urgent.

În privința propunerii făcută pentru catehisarea și primirea proseliților în sfânta noastră biserică, vă îndatoresc a face un regulament pe care mi-l veți prezenta la reîntorcerea mea în țară, spre a-l supune aprobării Sfântului Sinod ca ast-fel să avem o normă de urmat pentru totă țara; până atunci se va urma după prescripțiile actualului regulament al S-tului Sinod, cu privire la aceeași chestiune.

De asemenea în chestiunea corurilor mixte aveți deja ordinul No. /98 pe care din nou vă invit a-l aduce la întocma îndeplinire cât mai urgent posibil așa cum a hotărât S-tul Sinod.

Nădăjduesc că cele ce 'mi veți împărtăși anul acesta față de starea generală a clerului și bisericilor, va fi un progres față de cele ce am aflat pentru anul trecut.

Copie după raportul P. C. Protoereu al plășii de jos din Capitală, sub No. 392 din 15 Decembre 1897 către Sf. Mitropolie.

Inalt Prea Sfințite Stăpâne,

Potrivit art. 46 din regulamentul pentru punerea în aplicare a legii clerului mirén, sub-scrisul făcând inspecții bisericilor din cuprinsul acestei plăși, cu cel mai profund respect vă supun la cunoștință cele ce am întâmpinat și observat în decursul anului coerenț cu privire la mersul lor moral și material.

1) Mai toate bisericile ca ziduri sunt solide și în același timp bine întreținute de Epitropiile respective, afară de biserica Bărbătescu Vechiu, care este veche și crăpată pentru care în anul 1896 cu ocazia inspecției ce am făcut pentru prima oară, am atras atențiunea parohului și epitropiei respective de a lua serioase măsuri pentru a o repara sau a clădi în locu-și alta nouă, cari la rîndu-le m'au asigurat că vor stărui a se construi o nouă biserică, adăogând că biserica deja are o sumă oarecare de bani, pe lângă ajutorul ce și Onor. Primărie a Capitalei e dispusă a da și în care scop a obținut și o pantacuză de la Sfînta Mitropolie sub No. 250/97 spre a mai aduna ajutoare și de pe la pioșii creștinii și după câte mi s'a spus de părintele paroh respectiv, la primăvara viitoare se va pune început lucrărilor. Biserica Popa-Nan ca construcție de și pare a mai dura fiind grosă zidirea, însă se ved oarecare crăpături și după cât se observă este foarte veche, să las că în interior pictura fiind atât de învechită și afumată, abia se mai pôte distinge sfinții, ceea ce m'a făcut ca ori de câte ori am avut ocazie pentru trecere în localitate să atrag deosebită luare aminte Parohului și Epitropiei respective (notând și în condica de inspecție) ca să ia măsurile ouvenite pentru a repara radical căci contrariu se va încheide, răspun-

sul ce am primit a fost că biserica având un loc pe care l'a luat Onor. Primărie. cu bani ce vor primi ca plată pentru acest loc și cu ceea ce dăc oă mai are biserica, se vor sili să construască o altă biserică nouă până acum însă, nu vîd nici o mișcare.

2) Biserica pronumită Târca filiala la parohia Foișor de și ca construcție prezentă mare soliditate, în interior însă, pictura afumată și învechită; la această biserică însă servește Preotul Gheorghe Ionescu, care, mî-a declarat că servește aprópe gratuit, oăci salariul legiuit n'a primit de la Onor. Primărie de cît pe trei trimestre, la început cînd s'a pus în aplicare legea clerului mirean, iar de atunci încóce Onor. Primărie n'a mai voit a da pentru personalul și întreținerea acestei biserici nici un ban, pretextând că numita biserică este ctitoricescă și astă-đi se găsece în viață membri descendenți ai fondatorilor cum de exemplu Dómna Eufrosina Păncescu, care urmază să întreție și să plătescă personalul bisericeii în cestiune. Găsindu-se în o asemenea pozițiune, preotul a cerut voe Sfintei Mitropolii și i s'a acordat-ca să cheme în judecată pe Onor. Primărie, ceea ce făcînd la cea din urmă înfățișare ce a avut la Onor. Tribunal în ziua de 20 Octombrie a. c. Preotul a perdut. Vîdîndu-se ast-fel, a chemat în judecată pe D-na Eufrosina Păncescu, căci la rîndu-đi și D-sa refusă a întreține și plăti personalul (procesul pendinte la judele ocolului respectiv) până acum, ast-fel se găsesce biserica. Nu cred de prisos a adăoga că în cestiunea acésta, subscrisul am supus la cunoștița Inaltei Locotenențe Mitropolitane cu raportul No. 286 din anul trecut și dacă nu am mai revenit motivul, a fost că am așteptat pronunțarea Onor. Tribunal, ceea ce după cum arătađi s'a făcut în defavorul preotului.

3) La cimitirul Șerban-Vodă (Belu) sunt doi ani aprópe, de cînd s'a terminat capela ce s'a clădit în mijlocul-cimitirului, care ca construcție și stil presintă o estetică demnă de admirat și negreșit urma ce acest cimitir atît de des vizitat de lume să albă o asemenea capelă; însă de atunci stă înohisă, motivul fiind după cum m'am informat, că în interior mai necesită poleitul tîmplei și alte micel montări; ar fi de dorit ca Onor. Primărie a Capitalei (în sarcina căreia cade) să activeze și cu acestea, că în urmă sfințindu-se să pótă deveni proprie diferitelor cerinți din partea familiilor decedaților.

4) Reparațiuni la biserici aű fost trei și anume la biserica Bărbătescu Nou, Alexe și Sfîntul Nicolae (Broșteni) însă la acésta din urmă, pictură a rēmas a se face la primă-vară, nemađi fiind timp. Biserica Radu Vodă cu ocaziunea clădirei internatului teologic a fost văpsită pe din afaiă. S'a mai obținut învoire de reparație radicală și pentru Biserica Vergu, însă până acum nu s'aű început lucrările.

5) Pe cît mî-a stat în putință micile neînțelegeri ivite între unii preoți le-am tranșat la reședința protoeriei; aci este locul cred a adăoga ca din partea unora am întîmpinat reclame pentru încălcări de enorii, preîndînd și unii și alții că aű dreptate, precum aű fost cu părinții de la biserica Delea Nouă cari aű reclamat pe colegii s-șiiilor lor de la biserica S-ta Treime (crucea de piatră) în asemenea împrejurări cu greú se pótă lua o soluțiune, de óre ce în arhiva cancelariei protoeriei nu

se găsește o copie după tabloul ce s'a format de comisiunea întocmită la timp, cu ocazia punerii în aplicare a legii clerului mirén și în care se coprindea limita fie-cărei enorii și numărul poporenilor ce o compun. Într'o asemenea situație îmi permit a ruga înalta bunătate a Înalt Prea Sfinției Vóstre, ca să bine-voiți dacă credeți a admite să se facă intervenire la Onor. Primărie a Capitalei ca să trimetă și pentru cancelaria acelei protoerii un tablou identic, fiind neapărat trebuincios la rezolvarea unor asemenea neînțelegeri.

6) La biserica Sf. Nicolae (Jigniță) servește Preotul Mihail Ștefănescu având o enorie foarte mică (cea mai mare parte Ebrei) care m'a reclamat verbal că la spitalul Xenocrat situat în apropiere de a sa biserică, se găsește de mai mult timp servind ca confesor Preotul Gheorghe Economul de la biserica Zlătari plasa de sus, cu toate că în tot-d'anna la acest spital, din timp au fost deservenți preoții de la biserica Sf. Nicolae (Jigniță) fiind în coprintul acestei enorii, rugându-se a i se lua în considerație plângerea, care este de ast-fel foarte justă, și pe care subscrisul o supun înaltei aprecieri a Înalt Prea Sfinției Vóstre.

7) Cu prilejul inspecțiunilor, la cele mai multe biserici am fost și în zile de sărbători, cu care ocaziune am observat că la cele mai multe, amvonul stă în tăcere, afară de puține excepții cum la bisericile Lucaci, Delea Nouă, Slobozia, S-ta Vineri (Herasca) și Domnița Bălașa, unde clericii propovednesc din când în când, așa fiind, ordinul dat de Înalt Prea Sfinția Vóstră, acum de curînd, este foarte bine venit, fiind un îndemn pentru cei mai mulți din frații preoți, care, pentru a fi escutat, subscrisul am crezut mai nemerit a'l tipări în totă coprinterea încredințând fie-cărui preot căre un exemplar spre a-l avea în vedere, ne mai trimițînd un ordin circular în care să subscie fie-care de vedere, de ore-ce am observat din trecut că unii din preoți iscăliat fără să știe ce coprind ordinul în cestiune. De alt-fel în coprintul acestei plăși sunt foarte puțini preoți și diaconi licențiați în teologie și prin urmare apți a propovedui, totuși și cei-l-alți părinți care n'au instrucție teologică mai superiără, avînd însă numai puțină bună-voință, pot să alcătuescă o predică, de ore-ce au la îndemână atâtea cărți de predică.

8) În conformitate cu dispozițiunile legii clerului, am observat și am vizat pe anul trecut toate registrele de stare civilă găsindu-le mai pe toate ținute curat și în bună orînduélă, afară de acelea ale bisericei Sf. Pantelimon, care, nefînd în regulă și observând cu altă ocazie, chiar lipsă de cunoștință în ale biroucrăției din parter parohului respectiv preotul C. Angelescu, conducînd rău afacerile parohiale, am observat numitului neglijența, încheind în același timp cuvenitul proces verbal și a cărui judecare este însă pendinte la Onor. Consistoriū Eparhial. Mică erorî am găsit în acele ale bisericei Popa Nan, dar observându-i-se parohului respectiv s'a îndreptat.

9) În privința buletinelor de nascere, încă am observat ore-care ne-regulă. Unii preoți primind asemenea buletine după oficierea botezului le rețineau, liberându-le în locu-le numai certificate din registru à souche că a oficiat botezul, în acosta am crezut de curviință a le recomanda ca asemenea buletine să se restituie celor în drept împreună cu certificatul

liberat de paroh, spre a se evita încurcătură și reclame în urmă, după cum am întâmpinat cu o Dămnă, care botezând o fetiță la biserica Popa Nan, n'a primit buletinul la timp și tocmai târziu când a întâmpinat dificultăți la înscrierea copilului în școală, s'a prezentat a'l cere care (din întâmplare) găsindu-se i s'a redat.

10) Mai toate Epitropiile bisericilor merg în perfectă armonie cu cucerniciii parohii respectivi, căutând a se respecta în totul dispozițiunile legii, afară de Epitropia biserica Slobozia, ai cărui membri departe de a satisface cerințele legii și regulamentelor în vigoare, au depășit de la buna orânduială, mergând în absolută neînțelegere cu cucernicul paroh respectiv, ceea ce a dat naștere la mai multe anchete în localitate și care au fost supuse la timp cunoștinței Inalt Prea Sântiei Văstre, așteptându-se o soluțiune în această spre a se curma răul și a se restabili liniștea și armonia, de mult dorite, fără de care lucrările sufer în mersul lor, ba încă ce e mai mult după cât m'am informat personalul clerical și cei-l-alți funcționari au suferit din cauza neprimirii salariilor, care cu multă greutate abia s'a efectuat acum în ziua de 11 Decembrie corect pentru luna Noembrie.

11) Conform art. 30 din regulamentul pentru punerea în aplicare a legii clerului, sub-scrisul cu ocaziunea inspecțiilor, am rugat și am tras atențiunea cucernicilor parohii respectivi ca să înființeze treptat bibliotecă parohială stăruind pe lângă epitropiile respective ca să se prevadă prin bugetele ce alcătuiesc, sumele necesare pentru procurarea scrierilor religioase apărute, însă mulți din cucerniciile lor m'au declarat că deși au cea mai mare bună-voință pentru această, prevădând după puteri ore-care sume; Onor. Primărie însă la aprobarea lor găsește cu cale a le șterge. Nu pot trece cu vederea pe unele din bisericile, care au înființat asemenea bibliotecă, între acestea pot cita Bisericile: S-ta Vineri (Herasca), Lucaei, Vergu, Hagiū, Delea Nouă, Olari și Domnița Bălașa.

12) De la 1 Ianuarie/97 și până în prezent în coprinsul acestei plăși s'au efectuat zece convertiri de Ebrei la creștinism și șese-spre-zece Romano-Catolici.

13) Cu ocazia unei inspecții făcute la biserica Sf. Pantelimon, fiind într-o Sâmbătă am găsit pe Preotul Ștefan Penescu, care servia Sfânta Liturgie; vădând însă câte-va parastase în biserică, am întrebat pe numitul preot, de ce nu servește și colegul sf. sale Preotul C. Angelescu? m'a răspuns că așa e obiceiul, că al II-lea preot care nu e de rînd se îmbracă la sfîrșit, numai la parastas, această procedură găsind'o cu totul greșită, constituind o abatere de la regulile statornicite, le-am recomandat ca pe viitor să săvîrșască ambii Sfânta Liturgie, când au asemenea pomeniri; ba încă pe cât am putut afla pe la unele biserică marginase, când se cere de familie a se face slujbă pentru parastas, cu trei preoți și la biserică nefiind de cât doi sau chiar un singur preot, pe cei-l-alți îi chiamă de la bisericile cele mai învecinate, cari viind, se îmbracă cu telonul și Epitrahil numai la parastas, ne servind Sfânta Leturgie. Pe unde am aflat câte așa ceva le-am observat, recomandându-le cu strictețe, ca pe viitor asemenea slujbe să se facă cu totă buna-cuviință, îmbrăcându-se în toate veșmintele chiar de la începutul servi-

oiului și pomenind fie-care la Sfânta Proscomidie, conform prescripțiilor iar nu, viind pe la sfârșitul slujbei cu veșmintele în subțioră și intrând în altar pe dinaintea enoriașilor și familiilor decedaților, producând cel mai urât efect și chiar desgust celor asistenți.

Acestea le supun cu cel mai profund respect la cunoștința Inalt Prea Sfinților Văstre cu rugămintea să bine-voiți a decide, cele ce veți crede de cuviință.

Sunt al Inalt Prea Sfinției Văstre
prea plecat și prea supus serv.
(ss) Protoșereu *Econom A. Protopopescu.*

Copie după ordinul Sf. Mitropolii No. 2400 din 12 Iunie/98, către P. C. Protoșereu al plășii de jos din Capitală.

Prea Cucernice Părinte,

Am luat cunoștință cu mulțumire de darea de seamă ce o faceți P. C. Văstră prin raportul general sub No. 392/97 cu privire la starea morală și materială a bisericeii din coprinsul acelei plăși, pentru care mulțumindu-vă pentru modul, inteligent cu care știți a vă achita de misiunea P. C. Văstre.

Vă bine-cuvintez părintește și vă fac îndemn ca și pe viitor cu aceeași râvnă să căutați a aduce îndreptările cuvenite acolo unde trebuința va cere, îmbrăcând misiunea P. C. Văstre administrativă în manta dragostei frăției.

Prin blândețe și prin dragoste să tindeți a pune pe cale bună și bine plăcută Domnului toate treburile bisericesti și ale cucernicilor preoți.

Constat cu mulțumire sufletească că în general iubiții mei fii sufletești—Preoții, își fac datoria în marginile puterii lor. Ii bine-cuvintez pentru acesta și îi îndemn tot mai mult a se întorce unii pe alții în râvna duhovnicescă pentru casa Domnului, unul pre altul cu dragoste îmbrățișând, unul pe altul cu cinstea mai mare făcând ca ast-fel în-căldiți la sinul mamei comune—Biserica—să înrădăcineze în sufletele păstoriților lor iubirea către cele sfinte și interesul pentru propia lor mântuire în domnul.

P. C. Văstră veți aduce la cunoștința fie-căruia dintre cucernicii preoți această mulțumire a mea împărțindu-le blagoslovenia mea părintescă.

În privința tebuinței ce o aveți pentru tabloul de confiniele parohiilor, veți cunoște că tot cu aceea adresă No. 2401, am rugat pe D-nul Primar să vă pună la dispoziție o copie după aceste tablouri, ca ast-fel să le aveți la îndemână pentru 0ri-ce tebuință administrativă.

Tot în această adresă am rugat pe D-l Primar pe de o parte să ia măsură pentru repararea bisericilor care au nevoie a fi reparate, cum să

tragă atenția Epitropilor mirenii din sfatul parohial ca să se conforme legii și regulamentelor în vigoare, cu privire la atribuțiunile lor, ca astfel să înceteze cazurile regretabile ce le-am întâmpinat în unele împrejurări în această privință și sper că Onor. Primărie va aduce îndreptarea cuvenită față de starea actuală de lucruri.

Fiind dat că în predicarea cuvîntului Domnului atîrnă tîntă nădejdea noastră pentru punerea pe buna cale duhovnică a creștinilor și care să le asigure sfînta mîntuire în Domnul, P. C. Vóstră veți avea tîntă grija ca preoții să predice tot-d'auna cuvîntul Domnului și cei ce nu vor fi în stare să-și alcătuiască înșiși predicile lor, le veți pune în vedere că au la îndemîna destule cărți de predică bune pe care le pot utiliza în biserică.

Nu e destul că cine-va în școlă a căpătat cunoștințele trebuitoare teologice, aceste cunoștinți în fie-care și trebuie înmulțite, îndeplinite și înprospătate, căci ast-fel și ceea ce a căpătat se evaporă și la urmă rămîne numai cu suvenirul că odinioară a avut ceva cunoștința, dar acum nu mai are. Dorința fie-cărui om și deci și a preotului trebuie să evolueze neconștient către desăvîrșit,—căci și spiritul lui îi reclamează această. A staționa în ceea ce a căpătat cîdată înseamnă a lucra în sens invers evoluțiunii firești a spiritului său către tot mai bine și mai desăvîrșit. În cazurile staționare și geniile se perd și omul rămîne înapoi față de cele mai elementare cunoștințe, ale unei culturi generale absolut indispensabile orî cui dar mai ales preotului. El este pus acolo ca să strălucască în cunoștințe, dar mai ales în virtute, iar o virtute se practică cu mult mai bine de un om întreg și desăvîrșit de cît altul ce nu se silește a ajunge la o ast-fel de situație. În raport drept însă cu cunoștințele trebuie să fie și moralitatea.

Preotul este icona vie a moralului omenirii. Întrînsul se oglindește întreaga viață religioasă morală a păstoritilor săi. Orin urmare exemplul vieții lui să se piardă în admirațiunea dreptilor și sfinților bisericeii, năzuind a-și apropia pe cît este cu putință o desăvîrșită încredere sub toate raporturile a creștinilor cu care vin în contact.

Pentru acest sfîrșit s'a hotărît înființarea bibliotecilor parohiale și P. C. Vóstră veți face bine dacă veți da tîntă sîrguința pentru înființarea lor cît mai urgent.

Nădăjduesc, că cele ce-mi veți împărtăși anul acesta față de starea generală a clerului și bisericilor, va fi un progres față de cele ce s'au aflat pentru anul trecut.

DONAȚIUNI.

Li se aduc mulțumiri publice locuitorilor Evdochim Cozma, Const. Galiță din parohia Manjești, împreună cu Cucer. Preot Petru Ignat parohul respectiv, pentru că au contribuit cel întâi cu 25 lei la cumpărarea unui rînd vestminte preoțești la biserica din șa parohie.

D-na Elena G. Anghelescu, soția D-ului General G. Anghelescu, dăruind un rînd de perdele pentru toate icónele bisericii filiale Sfîntul Dumitru din parohia Cloșani, județul Mehedinți, i se aduce mulțumiri publice.

D-na Profira Harhas și tinéra Maria E. Săvescu au dăruit pentru salba Maicii Domnului din biserica cu patronul Sf. Prea Cuvioasa Parascheva, cea d'întâi un ban în valóre de 80 bani, iar cea a doua un broș în valóre de 5 lei; D-l Cheorghie Harhaz a dăruit aceleiași bisericii un sfeșnic de lemn cu 11 fofeze în valóre de 50 lei. Pentru a lor mulțumire sufletóscă, și pentru încurajarea simțului religios și a altor bine-voitori și pioși creștini donatori, li se aduc mulțumiri publice.

Se aduc mulțumiri D-nei Elena Foca, care a bine-voit a dăruí un rînd vestminte preoțești complete de rips de mătase albă cu flori și fir, în valóre de 400 lei, pentru biserica Catedrală sf. Ierarh Nicolae din parohia Mihăileni, plasa Berhometele, județul Dorohoi.

Sotii Gheorghe Calapod și Casandra Calapod din comuna Brătîla, plasa Taslău de jos-Trotuș, județul Bacău, dăruind bisericii parohiale

„Adormirea Maicii Domnului“ din menționata comună, un rînd vest-minte preoțești, în valoare, de 150 lei, li se aduc mulțumiri publice pioșilor donatori, pentru asemenea faptă lăudabilă.

Se aduc mulțumiri publice D-lui Barbu I. Mihail proprietar care a dăruit bisericii filiale Șişești din parohia Vădeni, județul Gorj, un poli-candru de alamă cu 12 sfeșnice, și lumânări necesare pentru împodobirea întregii biserici.

D-l Dincă Roșulescu și soția sa Stana, dăruind bisericii parohiale cu hramul Sf. Nicolae din parohia Bresnița, piașa Motrul de jos județul Mehedinți, un rînd de cărți legate, scrise cu litere străbune, în valoare de lei 339 bani 50, li se aduc mulțumiri publice.

Se aduc mulțumiri publice preotului paroh din parohia Poștovoaliștea, județul Gorj, pentru osteneța ce și-a depus, înființând bibliotecă parohială în acea parohie.

D-l Dimitrie Protopopescu doctor veterinar din București și soția sa Elena, bine-voind a dona bisericii din comuna Pătrôia județul Dâmbovița un iconostas sculptat în valoare de lei 38, două candelă de metal în valoare de lei 50 și două acoperăminte pentru ȃșul iconostas brodate în valoare de lei 20, precum și D na Gherghina Pr. Marinescu a oferit două perdele cusute cu diferite broderii în valoare de lei 20. Pentru aceste, fapte lăudabile Epitropia sus-ȃșei biserici le aduce mulțumiri publice.

D-l Hagî Hristea Vasiliu din orașul Pitești, a dăruit bisericii Boharî Toplița din județul Argeș, un poli-candru cu 18 făclii în valoare de 200 lei, una candelă în valoare de 30 lei, una cădelniță de bronz în valoare de 20 l. două sfeșnice portative poleite în valoare de 20 l. și un epitaf de stofă galbenă în valoare tot de 20 lei. Pentru aceste pioșe și lăudabile fapte creștinești îi se aduc publice mulțumiri.

Se aduc mulțumiri publice D-lui C. Grigoraș din parohia Arama, comuna Belcești, județul Iași care a dăruit bisericii din sus ȃșa parohiei un rînd vestminte preoțești complete, în valoare de 230 lei; iar D-nele Maria Chițu și Natalia C. Emandi o perdea împodobită cu cusături frumose; locuitorul Gh. Grău, din parohia Ciurea tot județul Iași a dăruit o candelă de reoltz, în valoare de 10 lei, bisericii din parohia Ciurea.

Se aduc mulțumiri publice următorilor pioși creștini cari au bine-voit a dăruia bisericii parohiale cu hramul Sf. Gheorghe din com. Valea Ursului piașa Motru de jos jud. Mehedinți cărți și obiecte după cum se specifică la numele fie-cărui: Alexandrina Ión Th. Popescu una perdea de mătase la ușile împărătești, trei procoave de mătase cu fru-

möse cusături pentru sfințele daruri și un prosop, toate în valoare de 30 lei; Maria O. Nicoloiță una Evanghelie ediția Sf. Sinod legată în marochin și un miruitor de argint toate în valoare de 30 lei; Stanca Gh. Popescu una liturghie ediția Sf. Sinod legată în pânză în valoare de 8 lei; Anica Grigorie Priotesoiu 2 perdele de pânză pentru ușile altarului și un prosop în valoare de 8 lei.

Epitropia bisericii Sf. M. M. Voevođi, urbea Botoșani, aduce mulțumiri publice D-nelor Ecaterina V. Timuș și Raluca Cătnișchi, precum și D-lor O. Buzilă și N. Buzilă surori și frați a defunctei Sofia Stihî potrivit dorinței sale ca executori testamentului, din suma de 1000 lei lăsată dăsei bisericii parohiale au cumpărat un Epitaf de la Odesa în valoare de 360 lei, au făcut un rînd complet de vestimente preoțești de stofă bună în valoare de 365 lei, un alt rînd necomplet și o pîrdea la Maica Domnului în valoare de 175 lei precum și un du-lap pentru așezarea epitafului (Aerului) în Biserică în valoare de 100 lei, pe care Epitropia bisericii pe toate le-a înscris în inventar.

Li se aduc mulțumiri publice următorilor persoane din comuna Toporu, județul Vlașca cari au bine-voit a dona bisericii din acea comună câte o carte bisericească editura Sf. Sinod legate cu pânză și piele și anume: Preotul Stofan Duhovnicul mineiul pe luna Ianuarie; Cântărețul Mitică Popescu mineiul pe luna Februarie; Voicu Stănescu mineiul pe Martie; Locuitorul Barbu Muscalu mineiul pe Aprilie; Dinu Boulănu mineiul pe Mai; Duță Constantin mineiul pe Iunie, precum și D-l Nae Popescu a donat 2 candelă de nichel pentru icoanele împărătești în valoare de lei 20.

Chiriarchia Dunărei de jos aduce mulțumiri publice locuitorilor mai jos numiți, cari au dăruit bisericii din cătuna Peștera, județul Constanța mai multe cărți de ritual bisericesc, după cum se arată în dreptul fie-cărui și anume: Dinu Cicoș una Evanghelie legată cu piele marochin; Vasile I. Ștefan una Liturghie; Ión Hânsa un Tipic și un Triod; Dumitru Stănișoru un Penticostar. Neagu Dăneluc una Panahidă, Vasile Bucur una carte Te-Deum, Radu Gheorghe, Bucur Caneș și Nicolae Olteanu un Octoih mare, Niță Sofoea una Psaltire. Asemenea mai aduc mulțumiri publice și persoanelor mai jos notate cari au contribuit la cumpărarea unei cădelnițe cu suma arătată în dreptul fie-cărui, și anume: Nicolae Nicolăuș 11 lei; Heinric Mecanicu 10 lei; Stoica Preda 5 l. I. Spiridon 2 l. Stan Dobrea 1 l. Marin Preda 1 lei. Constantin Voicu 1 l. Stana Bucur 1 l. Preda Ghiță 1 l. Petre Tudor 1 l. și Dinu Cicoș 11.

Chiriarchia Dunărei de jos exprimă mulțumiri locuitorilor mai jos notați pentru obiectele ce au bine-voit a dona bisericii cu serbarea S-tii Voevođi din parohia Făgărașul-Noș, județul Constanța după cum urmăz: D-l Niță Dârstaru una icoană Sf. Ión în valoare de 120 lei,

și una candelă de argint în valoare de 31 lei; Moise Radu una icoană S-tii Voevođi în valoare de 120 lei și una candelă de argint în valoare de 31 lei; Gh. Romnicénu, ușile Impărătești în valoare de 120 lei; Nicolae Șoporta una icoană Sf. Treime în valoare de 50 lei; Gh. Gh. Popa una icoană S-ta Inviere în valoare de 50 lei; Nicolae Gh. Maier una icoană Sf. Nicolae în valoare de 35 lei; Irim a Lupu un sfeșnic de argint în valoare de 40 lei și Marin Stănicel una carte Liturghia legată cu piele marochin în valoare de 9 lei.

Din partea Sfințel Episcopii a Hușilor se aduc căldurose mulțămiri D-lui Ștefan Dobrescu, profesor la liceul din Bârlad, pentru că a dăruit bibliotecii parohiei Sf. Ilie din orașul Bârlad cărți în valoare de 20 lei și D-lor Petru Petric și Petru Condrea, pentru că a dăruit 8 metri covor în valoare de 40 lei; D-lui N. Bujorénu, pentru că a dat aural necesar la poleirea sfințelor vase și altor obiecte sacre de argint în valoare de 40 lei; D-nei E. Fogtberg pentru că a contribuit cu suma de 20 lei la cumpărarea unei cristalnițe de aramă, toate pentru biserica Sf. Ilie din orașul Bârlad.

Chiriarchia Dunărei de jos exprimă mulțămiri D-lui Ralli G. Ralli proprietarul moșiei Urléscu din județul Braila, care a bine-voit a dăruit bisericii Sfinții Voevođi din parohia Urléscu un policandru de bronz cu 18 luminări în valoare de 1000; precum și D-nei Coralia Ralli G. Ralli, care a bine-voit a dăruit tot ȕis-i b seriei 5 perechi perdele brodate pentru icoanele Impărătești o îmbrăcăminte pentru Sf. Masă și alta pentru Iconostas toate în valoare de 300 lei.

Se aduc mulțămiri persónelor de mai jos, cari au făcut donațiuni bisericii parohiale Adormirea Maicei Domnului, din comuna Crucea de Jos, Jud. Putna.

D-na Tasiica V. Pușcă cu spesele sale bănești și cu ajutorul de muncă al poporenilor bisericii cu patronul Adormirea Maicei Domnului din com. Crucea-de-Jos, și cu lemnele necesare oferite de Dl. V. Apostolénu, mare proprietar, din urba Panciú, s'au făcut un număr de cărămizi, din cari au donat bisericii Adormirea Maicei Domnului de 80 mil cărămizi de zid, spre a se întrebuița la construirea din nou a sus ȕisei bisericii. Dl. Dimitrie Filip, proprietar din urba Panciú, au donat bisericii Adormirea Maicei Domnului un epitaf și o pereche sfeșnice mici de alamă, în valoare de 120 lei toate acestea. Dl. Ión Pascalu, parohian al sus ȕisei bisericii, asemenea donând o pereche sfeșnice de argint de pus pe sf. Prestol, în valoare de 50 lei amândouă. Dl. Gh. Pușcă, a donat bisericii un steag pictorat pe tablă în valoare de 60 lei. Dl. Constantin Nistor, a donat bisericii filiale Sf. Nicolae o cruce mică cu pedestal, de ținut pe sf. Prestol, de argint, în valoare de 70 lei. Dl. Iordache Mocanu a dăruit bis. filiale Sf. Nicolae o pereche sfeșnice de argint plache, de pus pe sf. Prestol în valoare de 30 lei. Dl. Dimitrie Filip din urba Panciú a mai donat

bisericeii filiale Sf. Nicolae pendinte de biserica parohială Adormirea Maicei Domnului un sfeșnic cu trei lumini de alamă de pus pe sf. Prestol în valoare de 60 lei.

Se aduc mulțumiri publice episcopiei parohiei Isvom-Aneștilor, județul Mehedinți, pentru că a confecționat un rînd vestimente preoțești cum și 3 acopereminte pentru sfințele daruri pentru biserica acelei parohii.

D-na Victoria Papazol a dăruit bisericeii S-tul Ión din Văleni jud. Prahova o candelă de argint plache în valoare de 60 lei, i se aduce mulțumiri publice pentru această piósă faptă.

Se aduc mulțumiri publice persónelor pióse care au dăruit obiecte și bani la biserica parohială și filială din comuna Amărăștii de jos din pl. Balta, jud. Romanați și anume: Petre Ión Begu care a ofrit suma de lei 90 pentru un dop de pământ rămas de la mai mulți enoriași ai bisericii S-ții Voevođi. Ilie Mitrache Mazilul lei noi 5, iar restul până la 150 lei s'a dat din banii produși din vîndarea lumânărilor de ceară curată; cu acești bani s'a cumpărat un stég, valoarea lui 150 lei. Theodor Ión Amărăscu proprietar, o pereche cununii brilante la biserica filială S-tul Nicolae în valoare de 30 lei. Ilie Mitrică Ciurel o coovertură de lână la biserica S-ții Voevođi în valoare de lei 10.

D-l Ión S. Parapénu cu cheltuiála D-sale, care se ridică la suma de 12,000 lei, a reconstruit biserica filială cu patronul S-tul Ión Botezătorul din cătunul Bărăitarul; iar următoarele persóne au contribuit la înfrumusețarea ei cu următoarele obiecte: D-l Tănase Dumitrescu din Mizil a dăruit bisericeii un policandru de alamă în greutate de 150 kgr. cu 18 lumini în valoare de 500 lei. D-l Alexe R. Popescu Sub-Directorul fabricii Letea și D-l Costică P. Ionescu, câte una candelă în valoare de 35 lei. D-șorele Păunescu din Ploesci un rînd de sf. Acopereminte și o învelitoare brodată pe S-ta Masă în valoare de 50 lei. D-l Căpitan în retragere Constantin Vasilovski din Ploesci o candelă și un potir în valoare de 80 lei. D-l Gh. Păduraru ajutor de Primar un disc, o stelută și o copie în valoare de 30 lei. D-l Primar N. Enescu, D-nii D. Gheorghiu. T. Nicolaú, Gh. Sieritenu și Safta Văduva din Bărăitaru câte o candelă de 20 lei. D-l Lazăr Bogorod din Ploesci o candelă de 40 lei. Stănică hanul Tărcădău Ploesci și Lazăr din Tomșani, 2 candelale în valoare de 26 lei. Ión I. Drăghieú 10 lei și Tudor Ion 4 lei, cu cari s'a cumpărat un rînd de Sf. Acopereminte. Obștea locuitorilor din cătunul Bărăitarul 300 lei și preotul supra-numerar Gh. Gheorghicénu 40 lei, cu care s'a turnat un clopot în greutate de 117 kgr. Pentru care li se aduce mulțumiri publice.

Pentru facerea unui clopot la biserica parohială cu hramul S-ții Trei Ierarhi din comuna Islaz, au contribuit D-nii Principele Alexandru Bibescu și soția sa D-na Elena Bibescu, proprietar, cu 500 lei, Ión Politis arendaș, cu 50 lei, preotul Panteleimon Procopescu cu 20 lei. D-l Gh. Dănulescu și Simion Petrov cu câte 10 lei și alți 216 parohieni de la 5 lei până la 50 bani, adunându-se în total suma de 1034 lei, cum și D-l Nicolae Spirénu fabricant de clopote din București, pentru buna reușită și a ofertei de aliagiu ce a făcut în valoare de lei 175. Tuturor li se aduc mulțumiri publice.

Se aduc mulțumiri publice enoriașilor din parohia Zaboluteni jud. Iași cari au cumpărat un rînd vestimente preotești de mătase roșie în valoare de 220 lei. Asemenea enoriașilor din parohia Bivolari de către Epitropia respectivă cari au cumpărat un rînd complet de vestimente preotești în valoare de 160 lei, iar următoarele pioase persoane: D-l T. Diamant și Vasile Călinescu, au dăruit oel dintăi una cădelniță în valoare de 35 lei, iar oel al doile una candelă în valoare de 6 lei. Idem bisericii din parohia Târgul Podul-Îoel locuitorul Vasile Cojoaru a daruit un sfeșnic mare de alamă cu trei fofeze, în valoare de 120 lei.

Epitropia bisericii „Toma-Cosma“ din orașul Iași, aduce mulțumiri publice poporenilor cari au dăruit diferite obiecte de valoare sus dișe bisericii și anume: D-l I. V. Praja, un felon cu Epitrahil, naraclife și polas, toate nouă făcute de stofă de mătase și cu fir galben. D-l D. Borșa una cruce mare de lemn, zugrăvită și poleită. D-l I. Gh. Praja, una icônă mică de argint poleită „S-ții Trei Ierarhi“ și una carte Armolohion. D-l Gh. Stamatopol cu soția sa Ecaterina una perdea la Malca Domnului și una la prochinetar, toate de plisă, cusute cu mătăsuri. Onor. Primărie a comunei Iași a dat 185 lei cu care s'a făcut un felon cu Epitrahil, un stihar diaconesc și procovețe din adămască de mătase albastră cu galben și s'au reparat toate vestimentele vechi. D-na Anica Pavlov a îmbrăcat biserica cu luminări de S-tele sărbătorii ale Paștelor din anul curent.

Se aduc mulțumiri publice din partea Epitropiei, parohiei Dracșani, comuna Dracșani, jud. Botoșani, că la biserica parohială cu patronul S-ți M. M. Voevođi din dișa parohie, s'au donat de către D-l Ilie Malai Mare din comuna Copălău două prapore de paradă în valoare de 70 lei și de D-na Zoia Gh. Surdu din urbea Botoșani, un rînd complet de vestimente preotești de adămască cu mătase în valoare de 150 lei. Idem, Epitropia comunei Tudura cu patronul S-ții Impărați din dișa parohie s'a donat de către D-na Soltana Manole Vatamanu un lăcser în valoare de 8 lei. Idem Epitropia bisericii din comuna și parohia Dumbrăveni că la capela cimitirului cu patronul Isvorul Malcei Domnului de la acea parohie Epitropia a făcut două sfeșnice mari de alamă în valoare de 50 lei.

D-l Colonel Sorescu și soția sa Penelopi au dăruit bisericii Albe din Capitală un clopot în greutate de 192 chilo și în valoare de 768 lei. Pentru această faptă demnă de laudă, Epitropia numitei biserici aduce căldurose mulțumiri donatorilor.

Li se aduc mulțumiri publice următorilor pioși creștini, cari au contribuit la decorarea bisericii filiale cu hramul Adormirea din cătunul Nisipi-Urechești parohia Dobrotești. D-l Diaconul Enache Vacmistru pentru policaudru 100 lei; Nicolae Boltin Comerciant pentru policaudru 114 lei; D. P. Dobrotescu căutăreț și D. Boruzescu notar un Ocolu mare în valoare de 28 l. 30 b. Ión Vasilescu casier comunal și I. Dobrotescu consilier, un Triod 28 l. 30 b. Gh. Marineanu căntăreț, un apostol și o scară dublă în valoare de 19 l. 40 b. Toma Păunescu învățător, Predicile lui Miniat în valoare de 11 l. 50 b. Ión Enăchescu una tavă, clopoțel și o piele căprioră 10 l. 50 b. Gh. Ștefan Taraban jandaru un aghlasmatar 9 l. 60 b. Ilie M. Diaconu Ión din comuna Bucinișu una candelă la catapetésma 10 l. Marin Dumitrescu din Caracal o candelă de argint la Sf. mir 13 l. Pr. C. Petrescu din com. Dobrotești patru Evangheliști 4 l. Oprea Stăleu primar, Ion Sandu și Ión Boruz agricultor un pentecostar 14 l. Maria Diaconu Păun ajutor de primar una panahidă 2 l. 10 b. Stoian Marinescu, agricultor, Rindulala Proscomidiei 70 b. Ión D. Ivan, com. Amărăștii de sus o tócă la clopotniță 7 l. Gheorghe Păunescu Sergent-Major, una Evanghelie 19 l. Ión Vasilescu dece foi tinichea la clopotniță Niță Mihail G. Gónță comerciant Dobrotești blăni de brad pentru învelitorea clopotniței.

D-nii Epitropii ai Bisericii cu patronul S-tului ierarh Nicolae parohia Zberăniți județul Iași, aduc mulțumiri publice preotului Petru Filorénu parohul parohiei care a donat bisericii din acea parohie mai multe obiecte și anume. Un rînd complet de vestminte în valoare de 130 lei. Un pötir, o copie, o linguriță, o steluță și discosul în valoare de 70 l. O cădelniță de argint 'plaché în valoare de 25 lei și un lăicer de lăună în valoare de 15 lei. Tot numitul preot în unire cu D-l Vasile Sumanariul au pus dușuména în biserică în valoare de 80 lei. Apoi D-l Petrache Chelaru a oferit un lăicer de cânepă în valoare de 8 lei. Ión Antohi un lăicer asemenea în valoare de 8 l. Ión Chelcea un lăicer de cânepă în valoare de 6 lei și în sfirșit D-na Smaranda Tudose o candelă de argint plaché în valoare de 1 l.

Se aduc mulțumiri publice persónelor cari au făcut donațiuni Bisericii filiale cu patronagiul sfinții Martiri Gheorghe și Dimitrie din comuna Gorganu plasa Podgoria județul Muscel. D-nii Epitropii ai administrației așezămintelor spitalului Brâncovenese și sfința Biserică Domnița Bălașa din București au dăruit bisericii o cruce pentru sf. prastol, o cădelniță de argint, ambele suflăte cu aur în valoare de lei 300; asemenea un rînd de odăjdii preoțești complete de mare valoare. 12 minee vechi, un predicator și mai multe cărți bisericești. D-l Ni-

colae D. Chiriac din București a dăruit un policandru de metal galben cu opt lumânări în valoare de lei 200. Preotul titular și paroh Dimitrie Stănescu Sachelarie a plătit zugrăvêla din nouă a tâmplii bisericii unde sunt în iconițe mici 12 apostoli, 12 prasnice împărătesci, prooroci și mai mulți sfinți în valoare de lei 130; asemenea una iconă mare împărătească sfântul Gheorghe și Dimitrie hramul Bisericii în valoare de lei 25; Idem ușile împărătești din mijloc care până acum, nu au fost lei 20 peste tot lei 175 plus alte îmbunătățiri. D-l Constantin Iónid avocat cu soția sa Elisaveta au dăruit trei icone împărătești Maica Domnului, D-l Christos și sfinții împerați în valoare de lei 90. Micolae Voicu Transilvănenu cu soția sa Lléna una iconă sfintu Nicolae în valoare de lei 20. Ioniță Colea sârbu cu soția sa Ecaterina, una iconă sfântul Ión Botezătorul lei 20. Ilie Bădescu proprietar cu soția sa Firica una iconă sfintu Ilie lei 28. Nicolae C. Gloglovan au zugrăvit din nouă crucea de sus de la tâmplă răstignirea lei 20. Constantin C. Vlad cu soția sa Ana au dăruit steagul cu hramul și botezul lui în valoare de lei 25 lei. D-l Alecu Emanoil mare proprietar și epitrop al bisericii au dăruit, unde șed femeile patru icone împărătești, Maica Domnului, sfinta Filoftea sfinta Ecaterina, și Varvara într'un tablou, un epatrahir, trei candelă de metal galbene, Iconă Domnului Christos și alte îmbunătățiri în valoare de lei 129. Alecu N. Gloglovanu cu soția sa Teodora asemenea o iconă împărătească unde șed femeile, sfintul Teodor Tiron și Haralambie în valoare de lei 20. D-na Firica soția D-lui Ilie Bădescu cu ajutorul altor femei asemenea au dăruit pe cuviósa Paraschiva în valoare de lei 20. Dómna Elena G. Bădescu patru perdele la icónele împărătești naționale lucrate cu fir și borangie în valoare de lei 24.

Se aduc mulțumiri publice enoriașilor cari au făcut daruri bisericilor din cătuna Chiperești filiala parohiei Opișeni județul Iași precum și a celor ce au bine-voit a veni în ajutorul reparației bisericii filiale din cătunul Chiperești parohia Opișeni, cu diferite sume și a-nume: D-l Tânase Chiriac din cătuna Opișeni, comuna Țuțora au bine-voit a dona bisericii parohiale din Țisa cotună una perdea de stofă de lână, pentru ușile împărătești și un acoperămint de creton la jertfelnic ambele costand suma de 12 lei. D-na Maria I. Măcărescu din Iași a bine-voit a dona aceleeași bisericii un stihar adămască de lână costand suma de 38 lei. D-na Maria Zamfir Preot din Iași a bine-voit a dona bisericii din cătuna Chiperești acea parohie un epitrahil. D-na Ana Petrea Odobașă din comuna Tomeștii a bine-voit a dona aceleeași bisericii două perdele albe pentru icónele împărătești. Vasile Truș 2 l. 50 b. Catrina I. Agapi 5 l. Gheorghe Agapi 5 l. Costache Gogoș 3 l. Gh. Nicolaș 2 l. Gh. Ciuntuș 5 l. Ión Bărlénu 5 l. V. Chirilă Crețu 5 l. N. Mihăiță 5 l. V. Păstrăvam 2 l. Gr. Anisieș 2 l. Th. Bărlénu 2 l. Gh. Bistrióenu 2 l. Th. Brudea 5 l. Ilie Dăscălescu 20 lei. Ión Petrovieș 4 l. Ilie Petrovieș, Bucur Dan, Const. Truș și D. Ungurénu fie-care câte 2 l. Gh. Stan 50 b.

Chiriarchia Dunărei de jos aduce mulțumiri publice D-nei Polixeni Paspati din urbea Brăila, care a oferit bisericii cu serbarea Sfinților Apostoli Petru și Pavel din Țisa urbe un Epitaf în valoare de 500 l. Precum și locuitorului Ștefan Obrocaru, cu soția, din parohia Ceaciru județul Brăila, carei au oferit bisericii din acea parohie o față pentru Sfinta Masă și alta pentru iconostas, ambele de etamină lucrate cu lână, în valoare de lei 20.

Se aduc mulțumiri publice D-lui V. Rusovici și soției sale Maria carei au dăruit bisericii cu patronul Sf. Nicolae din parohia Aronău, comuna și județul Iași un sf. Potir și un Discos ambele de argint suflate cu aur; iar Părintele Protosinghel Victor Constantinescu Preot servitor Bisericii Catedrale a sf. Mitropolii Moldovei, asemenea a dăruit acelei biserici, una cruce îmbrăcată cu argint și suflată cu aur.

Chiriarchia Dunărei de jos aduce mulțumiri publice persoanelor mai jos notate, carei au bine-voit a dona bisericii cu serbarea Sf. Apostoli din parohia Potur, județul Tulcea, obiectele mai jos notate, după cum urmează: D-nii Dimitrie Tanasof icóna Marelui D-lui în valoare de 150 lei; Dimitrie Cealacef icóna Sf. Apostoli împodobită cu o perdea de dantelă în valoare de 115 l. ambii din urbea Tulcea; Calciu S. Chinof din Potur icóna Sf. Nicolae în valoare de 90 lei; Costache Dimir icóna Sf. Gheorghe în valoare de 110 lei; Tănase Mitu icóna Sf. Atanasie 30 lei; Dimitrie Panait icóna Sf. Apostoli format mic 20 lei; Petre R. Gheorghe icóna Sf. Ión Botezătorul în valoare de 90 lei; Nicolae Ión crucea la catapetasmă valoare 20 lei; Gheorghe Sultan icóna Mântuitorului, valoare 90 lei; Coliu Niev o cruce mare valoare 25 lei și Pelcu Ivanof o perdea 3 l.

Chiriarchia Dunărei de jos aduce mulțumiri publice D-lui Ión Dobrășanu, care a oferit bisericii Sf. Dimitrie din parohia Casimcea județul Tulcea, un Epitaf în valoare de lei 120; precum și D-lui Peniu Michal, care a oferit, tot pentru Țisa bisericii, un policandru în valoare de 100 lei.

Chiriarchia Dunărei de jos aduce mulțumiri publice persoanelor mai jos numite, carei au oferit bisericii sf. prof. Ión Botezătorul din Galați obiectele ce se arată în dreptul fie-căreia și anume: D-l Leon Mateescu funcționar. un ceasornic de perete, în valoare de lei 25; Gh. N. Iorga cu soția sa Antonia un policandru de alamă masiv cu 55 lumini în valoare de 400 lei; D-l Locotenent Ión Fântânaru cu soția sa Ecaterina o candelă de argint de China, în valoare de lei 25; D-l P. Gheorghiu, meseriaș, un lanț de fier, în valoare de lei 11 și D-l I. D. Argintescu sântăreț, o stingătoare de candelă, în valoare de 5 lei.

D-l Mihail Grigorie Brădoșu, enoriaș al bisericii Popa-Tatu prin

testament făcând dănie sus țisei bisericii suma de lei 2000, pentru această faptă pișă i se aduce mulțumiri publice.

Li se aduc mulțumiri publice D-lui Iovan Zana și soției sale Stoiana cari au cumpărat și dăruit bisericii cu hramul Sf. Nicolae, din parohia Măceșu-de-sus jud. Dolj, un policaudru de alamă în valoare de lei 460.

Din partea sfintei Episcopii a Hușilor se aduc căldurose mulțumiri D-lui Antip Brotie din cătuna Uncești, comuna Buhăești, județul Vaslui, pentru că a donat bisericii cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” a parohiei Uncești un clopot în valoare de 300 lei.

Familia Ghica din Iași, în memoria răposatei sale mame D-na Agripina A. Jora născută Miclescu, a donat bisericii „Sf. Nicolae” din comuna Trifești județul Roman, un rînd de vestimente preoțești, de stofă mătase cu fir și un rînd de procovețe în valoare de 350 lei. D-l Ion Grigoriu din Roman, a dăruit bisericii „S-ții Voevođi” din urbea Roman, un rînd de vestimente preoțești și un rînd de procovețe, toate de stofă de mătase cu fir, în valoare de 300 lei, și D-l Ernest Gr. Vărnov, proprietarul moșiei Sofrăcesci din județul Roman, a dăruit bisericii parohiale „Sf. Nicolae” din Sofrăcești comuna Trifești, una cristelnită de metal, pentru botez, în valoare de 60 lei. Tuturor acestor donatori li se aduc căldurose mulțumiri.

Stoian Ștefan grădinaru, care a contribuit la pardoséla Bisericii filiale, cu hramul Sf. Ion Botezătorul, din cătunul Cioveni, comuna Valea Dragului, plasa Negoești, județul Ilfov, cu scânduri de brad, în valoare de 177 lei, Epitropia îi aduce mulțumiri pentru această faptă lăudabilă.

D-l Iancu Antonescu proprietarul moșiei Obedeni cu ocasiunea sfințelor sărbători ale nașterii Domnului Iisus Christos, a dăruit acelei Biserici un acoperămint pentru sfintul prastol cum și 4 chilograme luminări de policaudru ciară curată, pentru care i se aduce mulțumiri prin publicitate spre îndemnul și al altora.

D-l C. Vasilovschi căpitan în retragere din Ploești, cu ocasiunea botezului unui fiu al său în cătunul Bărăitar comuna Drăgănești a dăruit bisericii filiale din acel cătun un rînd complet de vestimente preoțești de atlas roșu și cu bante de fir alb, în valoare de 180 lei. Pentru care i se aduce mulțumiri publice.

D-l Mihai St. Porumbița comerciant și epitrop al Bisericii cu hramul sf. Ion Botezătorul, comuna Putinești, județul Vlașca, împreună cu soția sa Teodora au dăruit acelei biserici două candelă de argint

suflate cu aur în valoare de 240 lei, pentru care li se aduc mulțumiri publice.

D-l Teodor I. Tătănascu antreprenor de pădure a dăruit bisericii din comuna Copăcenii, județul Vlașca, una sobă de fier și lemnele necesare pentru încălzitul Bisericii. De asemenea D-l G. Cațigera administratorul moșiei Copaciu a dăruit bisericii un epitrahir de mătase în colorii, pentru care li se aduc numiților donatori mulțumiri prin publicitate.

Se aduc mulțumiri publice persoanelor cari au avut buna-voință, de a contribui la cumpărarea unei sobe de fier la biserica parohială din comuna Obedeni. D-l Grigore Rădulescu 2 l. Nicolae Brânduș, 1 l. P. D. Colfescu 1 l. Dr. C. Constantinescu 1 l. 50 b. C. Ionescu 2 l. M. Lixandru 1 l. Dumitru Ghebaru 50 b. M. Depărățona 1 l. Pr. N. Stănculescu 3 l.

D-l Niță L. Gogoșe proprietar în Ploesti a dăruit bisericii din comuna Cornetu Cuib o evanghelie, ediția Sf. Sinod cu garnitură de argint în valoare de 30 lei, pentru care i se aduce mulțumiri publice.

Preotul paroh I. Uruc a dăruit bisericii parohiale din parohia Corbu județul Buzău, un epitaf în valoare de 40 lei și una Evanghelie costând 20 lei. D-na Maria Pr. Uruc două perdele în valoare de 15 lei. D-na Victoria Pr. Angelescu, un acoperemint și o pâlă pe sf. Masă costând 15 lei. D-na Elisaveta Bocănescu a dat una sveră la ușile împărătești costând 15 lei. D-na Andriana I. Popescu una perdea valorând 5 l. și D-na Sultana S. Popescu asemenea una perdea la tâmplă, pentru care li se aduc mulțumiri publice.

D-l Epitrop Ion G. Stănescu a dăruit bisericii parohiale „Adormirea“ din Urbea Mizil, două perdele de pluș cusute cu lănuți, pentru icoanele împărătești în valoare de 40 lei. Asemenea și preotul P. Ionescu a făcut cu spesele sale un geamlac în fața bisericii parohiale din parohia și comuna Padina costând 185 lei. Pentru care li se aduc mulțumiri publice.

Chiriarhia Dunărei de jos aduce mulțumiri publice pioșilor creștini mai jos notați, enoriași ai bisericii cu serbarea „Isvorul Maicei Domnului“ din Galați, cari au contribuit la cumpărarea unui clopot pentru numita biserică, cu suma arătată în dreptul fie-caruia, și anume: Alexandru Elefterie, șeful stației 400 l. Nicolae Mihăescu șeful depositului 300 lei; Hagi I. Ștefănescu 40 l. Alexe Caprănu 40 l. Ștefanache N. Cărnici 20 l. Manole Lefter 20 l. Sachelar C. Perju 20 lei; Ghiță Zaharia 20 l. N. Melisaratu 20 l. Ion Tărăbuță 20 l. Gh. Smeu 10 l. Th. Lefter 10 l. Vasile Brânză 10 l. Ghiță Hagi Ionescu 10 l. Carol Robert 10 l. Tinea Gheorghiu 10 l. Andrei Nicolaș 10 l. Ște-

rea Vasiliu 10 l. N. Danilescu 10 l. Marin Gheorghii 10 l. Ión Apostolescu 10 l. și Constantin Tătaru 10 l.

D-l Colonel I. M. Papadopol, proprietarul Moșiei Șelăreșca pendinte de acea parohie, a dăruit bisericii parohiale Adormirea M. Domnului, un rînd de vestminte preceștești în valoare de 130 lei, pentru care i se aduce mulțumiri publice.

D-l Ioniță Rădulescu, făcînd donațiune bisericii parohiale cu patronul Sf. Treime din parohia Vărăștii, județul Ialomița, un Epitrahir, trei procovețe și o pîlă pentru iconostas tôte de mătase și în valoare de lei 100 i se aduce mulțumiri publice.

Chiriarchia Dunărei de jos aduce mulțumiri publice persónelor mai jos numite cari au bine-voit a oferi bisericii ou serbarea Acoperămintul Maicii Domnului din parohia Pelitlia, județul Constanța, obiectele arătate în dreptul fie-căreia și anume: D-șorei Elena Minculescu, învățătoare din numita parohie, care a oferit două sfeșnice pentru Sf. Prestol, în valoare de 30 lei; o îmbrăcăminte pe Tetrapod și două fețe pentru Sf. Prestol brodate în valoare de 25 l. Ecaterina Hagi Lazăr din urbea Constanța, care a oferit o candelă de argint, în valoare de 30 lei; D-lui Gh. Calu din cotuna Trajan, care a oferit icónele: Nascerea Mântuitorului și Botezul Mântuitorului în valoare de 50 lei. D-nei Ecaterina Marinescu pentru dăruirea unei fețe pentru procomidie în valoare de 15 lei; D-lui Alexandru P. Lungu, care a dăruit un acoperămint pentru Iconostas; D-lor Gheorghe și Nicolae Popa cari au dăruit tôte sfințele vase în valoare de 200 lei,

D-l Băluță Gh. Stângă, din orașul Craiova, a dăruit o colimvitră de aramă în valoare de 45 lei, bisericii filiale cu hramul Sfintul Nicolae, din comuna Drăgotestii, județul Romanați, pentru această ofrandă i se aduc mulțumiri publice pentru îndemnul și al altora.

D-lor Ióna Anastasie Dușescu, Bălașa Ilie Cojocaru, Bălașa R. Iorga, Barbu Gălcescu, Marin M. Militarul și Ión B. Clontescu din comuna Cărbuneșei, județul Gorj, lucrând și dărînd bisericii parohiale din aceea localitate un rînd vestminteta bisericestii naționale în valoare de 100 lei, Epitropia le aduce mulțumiri publice.

D-șora Maria Istratie a lucrat și brodat un veșmint pentru sfințele vase, în valoare de lei 15 și l-a dăruit bisericii din parohia Călărașiu jud. Dolj. Pentru această ofrandă Epitropia l aduce mulțumiri publice.

